

2016

RE-INTEGREREN DOOR TE COPRODUCEREN?

Een onderzoek naar de opbrengsten van zes arbeidsmarkt re-integratie projecten van de gemeente Breda, en de invloed van de mate van coproductie hierop

P. VAN CASTEREN

ERAMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM
BEGELEIDER: DR. P.L. HUPE
TWEDE LEZER: PROF. H.J.M. FENGER

RE-INTEGREREN DOOR TE COPRODUCEREN?

Een onderzoek naar de opbrengsten van zes arbeidsmarkt re-integratie projecten van de gemeente Breda, en de invloed van de mate van coproductie hierop

Bestuurskunde, Master Publiek Management
Faculteit der Sociale Wetenschappen
Erasmus Universiteit Rotterdam

Auteur

P. van Casteren (418976)
Molenbochtplein 23C
5014 EH, Tilburg

Begeleidende docenten

dr. P.L. Hupe
Prof. H.J.M. Fenger

Datum: 13-01-2016

Voorwoord

Voor u ligt het resultaat van mijn onderzoek naar de invloed van de mate van coproductie op de opbrengsten van arbeidsmarkt re-integratiebeleid van de gemeente Breda. Met deze thesis komt een einde aan een hoofdstuk in mijn leven: mijn vijf jaar durende studententijd. Ik kijk terug op een mooie tijd, waarin ik veel verschillende ervaringen opgedaan heb en veel mensen heb leren kennen. Ze zeggen wel eens dat de studententijd de mooiste tijd is van je leven. Dit kan ik alleen maar met volle overtuiging beamen. Naast mijn studie heb ik deelgenomen aan verschillende commissies en besturen, waar ik ontzettend veel van geleerd heb. Dit alles bij elkaar heeft mij tot de persoon gemaakt die ik nu ben.

In 2010 ben ik begonnen aan de studie Bestuurskunde aan Tilburg University. Hier heb ik met veel plezier in drieënhalve jaar mijn bachelor Bestuurskunde behaald. Vervolgens was het tijd om Brabant te verlaten voor een master aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, waarbij meer de combinatie werd gezocht tussen de theorie of wetenschap en de praktijk. Eén belangrijk onderdeel van de master was dan ook een afstudeerstage, die ik bij de gemeente Breda heb gedaan. Het bleek dat een master toch wel 'andere koek' was dan een bachelor. Na een flinke eindsprint op het laatst, is het dan toch gelukt om de master thesis te voltooien.

Een aantal personen hebben direct of indirect aan dit succes bijgedragen. Ik wil van deze gelegenheid gebruik maken om deze personen te bedanken. Allereerst wil ik een aantal mensen bij de gemeente Breda bedanken. Tanja Willemsen voor het bieden van de mogelijkheid om stage te lopen bij de gemeente Breda en Michiel Luigjes voor de begeleiding tijdens mijn stage. Ten tweede Peter Hupe die mij vanuit de universiteit heeft begeleid. Tot slot, een dankwoord voor mijn ouders voor het vertrouwen en de ondersteuning tijdens mijn gehele studententijd.

Rest mij u alleen nog veel leesplezier te wensen!

Pleuni van Casteren
Tilburg, 13 januari 2016

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inhoudsopgave	3
Samenvatting	4
Hoofdstuk 1 Inleiding	7
1.1 AANLEIDING.....	7
1.2 CASUS BRED: DE 'PROEFTUIN'	8
1.3 PROBLEEMSTELLING.....	9
1.4 RELEVANTIE	10
1.5 LEESWIJZER.....	11
Hoofdstuk 2 Theoretisch kader	12
2.1 SELECTIE LEERSTUK	12
2.2 BESTAANDE THEORETISCHE INZICHTEN	14
2.3 THEORETISCHE BRIL	21
Hoofdstuk 3 Methodologische verantwoording	27
3.1 STRATEGIE, METHODEN EN TECHNIEKEN.....	27
3.2 BETROUWBAARHEID EN VALIDITEIT.....	29
Hoofdstuk 4. Resultaten.....	31
4.1 CONTEXT	31
4.2 KWALITATIEVE RESULTATEN	37
4.3 KWANTITATIEVE RESULTATEN	47
Hoofdstuk 5 Analyse.....	54
5.1 ANALYSE OPBRENGSTEN	54
5.2 ANALYSE MATE VAN COPRODUCTIE.....	60
5.3 CONCLUSIES.....	62
Hoofdstuk 6 Conclusies en aanbevelingen.....	65
6.1 CONCLUSIES.....	65
6.2 AANBEVELINGEN	68
Hoofdstuk 7 Discussie	70
7.1 REFLECTIE.....	70
7.2 AANBEVELINGEN VOOR VERDER WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK	71
Literatuurlijst	73
Bijlage 1 Topic list.....	80
Bijlage 2 Codeboom	83
Bijlage 3. Lijst respondenten	85

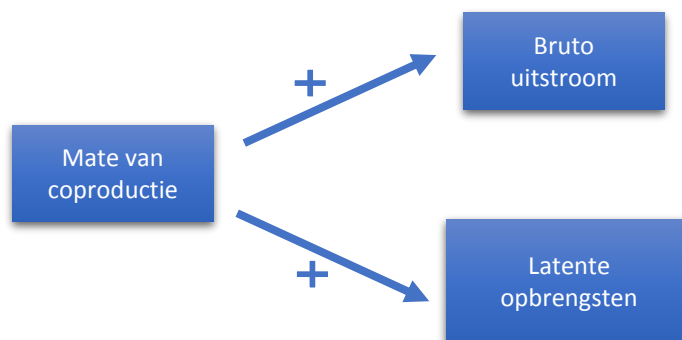
Samenvatting

Lokale overheden staan voor een groot vraagstuk. De Participatiewet (als onderdeel van de decentralisaties in het sociale domein) brengt grote financiële gevolgen en risico's mee voor lokale overheden: de beschikbare arbeidsmarkt re-integratiemiddelen gaan namelijk omlaag, terwijl de doelgroep groter wordt (Hekelaar, 2013; Klijnsma, 2014). Met andere woorden, doe meer maar wel met minder dan voorheen. Tegelijkertijd vinden de veranderingen plaats onder slechte economische omstandigheden. Veel lokale overheden hebben daarom hun manier van werken aangepast, waarbij in toenemende mate wordt samengewerkt met partijen uit de samenleving (Elander, 2002; van der Steen et al., 2014). *“De overheid doet het steeds met anderen, of laat het doen geheel aan anderen over”* (van der Steen et al., 2014, p. 5). Gesproken kan worden over ‘coproductie’. *“Coproductie wordt gekenmerkt door een veelheid aan actoren, de fragmentatie van de macht tussen individuen en instituties, binnen de context van een steeds onzekerder sociale, economische en politieke situatie”* (Hall and Rowlands, 2005).

Ook de gemeente Breda heeft de samenwerking met verschillende partijen uit de samenleving opgezocht. De gemeente Breda is in 2013 gestart met het experimenteren met alternatieve arbeidsmarkt re-integratie: een *“Innovatieve Re-integratieproeftuin met Ief”*. Het doel is om op innovatieve wijze (meer) Bredase werkzoekenden naar de arbeidsmarkt toe te leiden. Deze samenwerking wordt gedreven door de hoge verwachtingen die uit gaan van coproduceren met burgers. Eén van de meest gehoorde verwachting is dat coproduceren een manier is om de kwaliteit en kwantiteit van publieke dienstverlening vergroten. Echter tot op heden is het empirisch onderzoek naar deze assumptie over coproductie schaars (Verschuere & Steen, 2015). Om die reden staat in deze thesis de volgende vraag centraal:

Welke variatie in de opbrengsten van de arbeidsmarkt re-integratie projecten van de proeftuin van de gemeente Breda kan worden vastgesteld en hoe is de mate van coproductie tussen de gemeente Breda en de participanten hierop van invloed?

Naar aanleiding van deze centrale vraag en de aannames over coproductie uit de literatuur, is in deze thesis een causale beredering ontwikkeld. Deze thesis richt zich op het onderzoeken of er sprake is van een causale relatie tussen de mate van coproductie bij zes casussen en de opbrengsten van deze zes casussen. De veronderstelling is dat een hoge mate van coproductie leidt tot verhoging van de effectiviteit van arbeidsmarkt re-integratiebeleid.

Op basis van dit conceptueel model zijn twee hypothesen ontwikkeld die getoetst zullen worden in dit onderzoek. Dit zijn de volgende hypothesen:

Hypothese 1: Als in een casus sprake is van een hoge mate van coproductie leidt dit tot hogere bruto uitstroom, dan wanneer in een casus sprake is van een lage mate van coproductie.

Hypothese 2: Als in een casus sprake is van een hoge mate van coproductie leidt dit tot meer latente opbrengsten, dan wanneer in een casus sprake is van een lage mate van coproductie.

De onderzoeksstrategie in deze thesis is 'multiple case study'. Bij de multiple case study als strategie kunnen meerdere methoden ingezet worden om gegevens te verzamelen en te analyseren. In deze thesis is gekozen voor een 'mixed method design'. Dit wil zeggen dat er zowel kwalitatieve als kwantitatieve data zijn verzameld. De kwantitatieve data bestaat uit (percentages) bruto uitstroom naar betaalde arbeid per casus. De kwalitatieve data is verzameld door het afnemen van interviews. In totaal zijn er vijftien interviews gehouden.

De eerste hypothese veronderstelt dat een casus met een hoge score op coproductie gepaard gaat met een hoger percentage bruto uitstroom. De bevindingen in dit onderzoek wekken de indruk dat er zowel geen sprake is van een eenduidige positieve als een negatieve causale relatie tussen de mate van coproductie en de bruto uitstroom. Alleen bij casus 5 lijkt sprake te zijn van de veronderstelde causale relatie, maar op basis van één van de zes casussen kan niet gesteld worden dat in het algemeen een hoge mate van coproductie leidt tot een hoger percentage bruto uitstroom, dan wanneer in er sprake is van een lage mate van coproductie. Zodoende kan de eerste hypothese niet worden aangenomen. De tweede hypothese veronderstelt dat een casus met een hogere score op coproductie, gepaard gaat met hogere latente opbrengsten. De bevindingen in dit onderzoek wekken de indruk dat er zowel geen sprake is van een eenduidige positieve als een negatieve causale relatie tussen de mate van coproductie en de latente opbrengsten. Op basis van de bevindingen in deze thesis kan niet gesteld worden dat in het algemeen een hoge mate van coproductie leidt tot meer latente opbrengsten bij cliënten. Dit betekent dat ook de tweede hypothese niet aangenomen wordt. Naar aanleiding van het uitgevoerde onderzoek en de bevindingen van het onderzoek kan niet vastgesteld worden dat de mate van coproductie een positieve invloed heeft op de opbrengsten op het gebied van arbeidsmarkt re-integratie bij de zes casussen. Hierbij is het van belang om te nadrukken dat de causale relatie niet op basis van *dit onderzoek* vastgesteld kan worden.

De reikwijdte van getrokken conclusies op basis van de bevindingen van dit onderzoek blijkt beperkt. Allereerst doordat de getrokken conclusies stoelen op een smalle empirische basis. In dit onderzoek is namelijk de groep cliënten (*sample* of *N*) zowel per casus als in totaliteit relatief gezien erg klein. Als tweede wordt de reikwijdte beperkt door de gehanteerde onderzoeksmethodiek. In dit onderzoek is gekozen om coproductie als verklarende factor centraal te stellen. Hierdoor zijn onder andere macro economische, institutionele en individuele factoren als potentiële alternatieve verklarende factoren grotendeels buiten beschouwing gelaten. Daarnaast is het mogelijk dat het re-integratieproces zelf invloed heeft op de opbrengsten, maar dit blijft ook buiten beschouwing. Maar zoals vaker benoemd is bewust de keuze gemaakt om in de causale beredenering coproductie centraal te stellen als verklarende factor en zodoende te isoleren van alternatieve verklarende factoren, om op deze manier meer inzicht te verkrijgen in de invloed van coproductie op (beleids)effecten bij publieke dienstverlening.

Naar aanleiding van bovenstaande conclusies kunnen een tweetal aanbevelingen gedaan worden aan lokale overheden, in het bijzonder aan beleidsmedewerkers. Geconcludeerd is dat op basis van dit onderzoek naar arbeidsmarkt re-integratiebeleid niet vastgesteld kan worden dat coproductie leidt tot meer en betere publieke diensten. Echter, dit betekent niet dat coproduceren met burgers niet *kan* leiden tot een verbetering van publieke dienstverlening. Dit betekent dat het belangrijk is te bedenken onder welke condities coproductie mogelijk wel een positieve invloed heeft. Coproductie kan mogelijk leiden tot betere publieke dienstverlening wanneer het beleidsterrein niet te complex is en wanneer effecten van het beleid niet afhankelijk zijn van veel verschillende (externe) factoren.

Daarom is als allereerste aan te raden dat wethouders of beleidsmedewerkers goed nadenken of de omvang en de aard van het beleidsprobleem of beleidsterrein geschikt is voor coproductie met 'de samenleving'. Naar aanleiding van dit onderzoek is namelijk gebleken dat re-integratie van werklozen een complex vraagstuk is. Het is lastig om inzicht te krijgen in de vraag: waarom is een persoon uit de uitkering gestroomd? Lag dit aan het re-integratietraject? Of aan andere factoren? Of geen van beiden en was het puur toeval? Bovendien is bij dit beleidsterrein sprake van mensen die zich in kwetsbare posities bevinden. Als mensen werkloos worden blijkt dit een grote impact te hebben op hun psychologisch welzijn. Mocht een 'experiment' met het toepassen van coproductie mislukken, dan betekent dit niet dat een of ander leuk project in de buurt niet is gelukt, maar kan dit reële impact hebben op het leven van deze mensen. Mogelijk betekent dit dat arbeidsmarkt re-integratiebeleid geen geschikt beleidsterrein is.

Als tweede is aan te raden dat lokale overheden veel aandacht besteden aan de vraag: hoe ga ik het proces van coproductie inrichten? In het geval van de gemeente Breda is gekozen om het in te richten als een subsidieaanvraag. Het is echter de vraag of dit de ideale manier is om coproductie in te richten. Mogelijk kan coproductie beter tot stand komen wanneer het op een andere manier ingevuld wordt en kan bijvoorbeeld blijken dat het op die manier wel (een positieve) invloed heeft op de resultaten van publieke dienstverlening.

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 AANLEIDING

“Het kabinet wil bereiken dat alle mensen als volwaardige burgers mee kunnen doen aan onze samenleving. Bij voorkeur via een reguliere baan, maar als dat (nog) een brug te ver is, door op een andere manier te participeren in de samenleving” (minister Asscher, 2013). Met andere woorden, wil het kabinet dus dat iedereen volwaardig mee kan doen aan onze samenleving (Klijnsma, 2014). De Nederlandse overheid geeft jaarlijks meer dan 6,5 miljard euro uit aan arbeidsmarkt re-integratie van (langdurig) werklozen, gedeeltelijk arbeidsgeschikten en niet-uitkeringsgerechtigden (NUG'ers) (Bregman, 2014; De Koning, De Hek, Mallee, Rosing & Groenewoud, 2014). Bijna geen enkel land geeft zoveel geld uit aan arbeidsmarkt re-integratiebeleid als Nederland blijkt uit de cijfers van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) uit 2011 (Bregman, 2014). Arbeidsmarkt re-integratiebeleid is gericht om mensen (weer) aan het werk te helpen en ervoor te zorgen dat ze niet afhankelijk worden van een uitkering (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2008). Maar de budgetten voor re-integratie staan onder druk door de bezuinigingen bij lokale overheden naar aanleiding van de decentralisaties in het sociaal domein.

Deze decentralisaties zijn gemeenten vanaf 1 januari 2015 verantwoordelijk geworden voor jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen. Het uitgangspunt is dat door de decentralisaties de zorg en ondersteuning van burgers beter, overzichtelijker en dichter bij de burger te regelen (van der Steen, Scherpenisse, Hajer, van Gerwen & Kruitwagen, 2014). De decentralisaties brengen veel nieuwe taken met bijhorende budgetten mee, maar tegelijkertijd gaan de decentralisaties gepaard met forse bezuinigingen die volgens het Centraal Planbureau (2013) oplopen tot structureel ca. 3,5 miljard. Ook de budgetten voor arbeidsmarkt re-integratie(beleid) moeten eraan geloven. Met de decentralisaties, is de *Participatiewet* in werking getreden. Deze wet brengt grote financiële gevolgen en risico's mee voor lokale overheden volgens Heekelaar (2013): allereerst gaan de beschikbare re-integratiemiddelen omlaag maar de doelgroep wordt groter. De *Participatiewet* brengt een netto besparing van € 250 miljoen in 2017 en ruim € 1,6 miljard structureel mee (Klijnsma, 2014). Tegelijkertijd vinden de veranderingen plaats onder slechte economische omstandigheden: *“het aantal mensen dat een beroep doet op Werk & Inkomen neemt toe, omzetten van SW-bedrijven staan onder druk, en er zijn extra risico's en hogere kosten voor de herstructurering van SW-bedrijven”* (Heekelaar, 2013, p. 10). Aan gemeenten wordt zodoende de dubbele opgave gegeven: doe meer, maar wel met minder dan voorheen (Heekelaar, 2013). Deze omstandigheden vragen volgens staatssecretaris Klijnsma (2014) om een hogere mate van selectiviteit bij de inzet van middelen voor het begeleiden van mensen naar werk. De tijd waarin arbeidsmarkt re-integratiemiddelen ruimschoots beschikbaar waren en geen vragen werden gesteld bij de effectiviteit van beleid, ligt zodoende ver achter ons, zo beschrijft staatssecretaris Klijnsma (2014).

De decentralisaties laten een ontwikkeling zien waar enerzijds sprake is van dalende budgetten bij lokale overheden, terwijl aan de andere kant meer en meer verantwoordelijkheden naar het lokale niveau worden verschoven (Elander, 2002). Hierdoor worden lokale overheden geconfronteerd met een financiële situatie die vraagt om kostenbesparende maatregelen. Maar tegelijkertijd vragen burgers wel om kwaliteitsvolle publieke dienstverlening (Verschuere & Steen, 2015). Uit recent onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen blijkt bovendien dat gemeenten de komende jaren voor een grote bezuinigingsopgave blijven staan: er wordt in 2018 een tekort van 4,8 miljard euro verwacht

(Bogaard, 2015). Veel lokale overheden hebben daarom hun manier van werken aangepast, waarbij in toenemende mate wordt samengewerkt met partijen uit de samenleving (Elander, 2002: van der Steen et al., 2014). Er wordt ook wel gesproken over een ontwikkeling van een klassieke verzorgingsstaat, waarbij de staat de primaire verantwoordelijkheid draagt voor het welzijn van zijn burgers, naar een participatiemaatschappij. De term participatiesamenleving geeft woorden aan het besef dat publieke waarde steeds meer in een gemengd veld tot stand komt, waarin overheid, burgers, ondernemers, marktpartijen en maatschappelijke organisaties in allerlei onvergelykbare verbanden aan het werk zijn (Van der Steen, Van Twist, Chin-A-Fat & Kwakkelstein, 2014). De klassieke verzorgingsstaat stuit namelijk op financiële, normatieve en bestuurlijke grenzen.

Dit brengt met zich mee dat allerlei samenwerkingsverbanden zijn ontstaan tussen overheid en 'de samenleving' (De Graaf, 2007). *“De overheid doet het steeds met anderen, of laat het doen geheel aan anderen over”* (van der Steen et al., 2014, p. 5). Bovaird en Loffler (2009) zien het als een beweging van dienstverlening voor de burger, naar dienstverlening door de burger (Verschuere & Steen, 2015). Tegenwoordig is de overheid niet meer de enige speler die bepaalt hoe en welk beleid er gevormd wordt. Niet alleen de overheid is betrokken bij en verantwoordelijk voor beleidsvorming en uitvoering, maar ook private partijen, het middenveld en individuele burgers (Jessop, 1993; Stoker, 1995; Coaffee & Healey, 2003). Gesproken kan worden over 'coproductie'. Coproductie kan beschouwd worden als een van de benamingen die gebruikt wordt om de samenwerking te beschrijven. *“Coproductie wordt gekenmerkt door een veelheid aan actoren, de fragmentatie van de macht tussen individuen en instituties, binnen de context van een steeds onzekerder sociale, economische en politieke situatie”* (Hall and Rowlands, 2005).

1.2 CASUS BREDA: DE 'PROEFTUIN'

De gemeente Breda is in 2013 gestart met het experimenteren met alternatieve arbeidsmarkt re-integratie: een "Innovatieve Re-integratieproeftuin met lef". De gemeente zoekt bij de proeftuin de samenwerking op met de samenleving, waarbij het doel is om op innovatieve wijze (meer) Bredase werkzoekenden naar de arbeidsmarkt toe te leiden. Bij aanvang konden burgers, cliënten, ondernemers, marktpartijen en maatschappelijke organisaties aanvragen indienen voor subsidie voor projecten die op innovatieve wijze een bijdrage leveren aan arbeidsmarkt re-integratie. De aanleiding voor de proeftuin was dat de gemeenteraad constateerde dat er innovatieve manieren bestaan om (meer) mensen toe te leiden naar de arbeidsmarkt. Hierbij worden innovatie, lef en creativiteit als essentiële ingrediënten voor een succesvol arbeidsmarkt re-integratiebeleid gezien door de gemeenteraad Breda. Naast het doel om op innovatieve wijze (meer) Bredase werkzoekenden toe te leiden naar de arbeidsmarkt, is de proeftuin bedoeld om de ogen open te houden voor andere initiatieven uit de samenleving en te experimenteren. Dit omdat de gemeente per 18 april 2012 BSW-bedrijven en een deel van de voormalige directie Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben samengevoegd, waarbij de uitvoering van re-integratie volledig binnen de gemeentelijke organisatie werd belegd.

De proeftuin van de gemeente Breda kan gezien worden als een weerspiegeling van de participatiemaatschappij waarin de overheid steeds meer de samenwerking zoekt met andere partijen uit de samenleving. Deze samenwerking wordt gedreven door de hoge verwachtingen die uit gaan van coproduceren met burgers. Eén van de meest gehoorde verwachting is dat coproduceren een manier is om de kwaliteit en kwantiteit van publieke dienstverlening vergroten. Coproductie zou namelijk

leiden tot minder kosten, grotere dienstverleningskwaliteit en betere opportuniteiten voor burgers om te participeren (Verschuere & Steen, 2015; Voorberg, Bekkers, & Tummers, 2014). Een andere aanname is dat coproductie bij publieke dienstverlening leidt tot grotere tevredenheid over de dienstverlening (Verschuere & Steen, 2015). Veel onderzoekers benadrukken dan ook de wenselijkheid van het betrekken van burgers bij het maken van beleid (Needham, 2008b). Maar tot op heden is het empirisch onderzoek naar deze assumpties over coproductie schaars (Verschuere & Steen, 2015). Hierdoor blijft de hamvraag dus: wat levert coproductie bij publieke dienstverlening nu daadwerkelijk op? Zorgt coproductie inderdaad voor betere opbrengsten of blijken de opbrengsten toch tegen te vallen?

Om een antwoord te verschaffen op bovenstaande vragen wordt onderzoek gedaan naar enerzijds de opbrengsten van de arbeidsmarkt re-integratie projecten die zijn uitgevoerd in het kader van de proeftuin in de gemeente Breda. Anderzijds of en in welke mate er sprake was van coproductie bij deze arbeidsmarkt re-integratie projecten. De opbrengsten van de arbeidsmarkt re-integratiebeleid kunnen opgedeeld worden in twee soorten opbrengsten. Allereerst of het project heeft geleid tot uitstroom naar werk: de bruto uitstroom (kwantitatieve opbrengsten). Maar ook wanneer het project (nog) niet tot werk heeft geleid, kan het wel bijdragen aan het verkleinen van de afstand tot de arbeidsmarkt door het psychisch welbevinden van de cliënten te verbeteren. Dit worden de latente opbrengsten genoemd (kwalitatieve opbrengsten). Vervolgens kan onderzocht worden of de mate van coproductie van invloed is op de variatie van opbrengsten bij de verschillende projecten. Samengevat wordt in deze thesis vergelijkend evaluatieonderzoek uitgevoerd naar zes arbeidsmarkt re-integratie projecten die in het kader van de proeftuin door de gemeente Breda (gedeeltelijk) zijn gesubsidieerd.

1.3 PROBLEEMSTELLING

Doelstelling: Inzicht geven in de variatie in opbrengsten van de arbeidsmarkt re-integratie projecten van de proeftuin van de gemeente Breda en het verkennen van de invloed die de mate van coproductie op deze opbrengsten heeft.

Vraagstelling: Welke variatie in de opbrengsten van de arbeidsmarkt re-integratie projecten van de proeftuin van de gemeente Breda kan worden vastgesteld en hoe is de mate van coproductie tussen de gemeente Breda en de participanten hierop van invloed?

De volgende deelvragen zijn uit de centrale onderzoeksvraag af te leiden:

1. Wat wordt er verstaan onder coproductie, aldus de literatuur?
2. Wat is arbeidsmarkt re-integratie en wat zijn de opbrengsten van arbeidsmarkt re-integratie, aldus de literatuur?
3. Welke arbeidsmarkt re-integratieprojecten zijn uitgevoerd in het kader van de proeftuin van de gemeente Breda (welke casussen)?
4. In welke mate is er sprake van coproductie bij de arbeidsmarkt re-integratieprojecten?
5. Wat is de bruto uitstroom van de arbeidsmarkt re-integratieprojecten?
6. Wat zijn de latente opbrengsten van de arbeidsmarkt re-integratieprojecten?

Deelvraag een en twee worden beantwoord door het raadplegen van de wetenschappelijke literatuur. Deelvraag drie wordt beantwoord door het raadplegen van verschillende documenten van de gemeente Breda. Deelvraag vier, vijf en zes worden beantwoord door het vergaren van kwalitatieve

gegevens (interviews en vragenlijsten) en kwantitatieve gegevens. Als laatste wordt in deelvraag zeven de koppeling gelegd tussen de verkregen theoretische inzichten en de empirie.

1.4 RELEVANTIE

De relevantie van dit onderzoek is tweeledig: enerzijds moet het leiden tot het verwerven van nieuwe theoretische kennis en anderzijds moet het van toegevoegde waarde zijn voor de maatschappij, doordat het bijdraagt aan het oplossen van een maatschappelijk probleem of vraagstuk (Van Thiel, 2007).

1.4.1 Wetenschappelijke relevantie

Coproductie is een begrip waarover veelvoudig in de wetenschappelijke literatuur over is geschreven. Coproductie is in het bijzonder bij bestuurskundigen een populair onderwerp (Zie o.a. Alford, 2002; 2009; Bovaird, 2007; Brandsen & Pestoff, 2006; Jakobsen, 2012; Joshi & Moore, 2003; Needham, 2008; Verschuere, Brandsen & Pestoff, 2012). Echter, onderzoeken die zich richten op de opbrengsten van coproductie bij publieke dienstverlening zijn schaars. Bovendien richt geen enkel onderzoek, van deze schaarse onderzoeken, zich op het analyseren van een potentiële relatie tussen de mate van coproductie en de opbrengsten bij publieke dienstverlening (Voorberg, Bekkers, & Tummers, 2014). Daarnaast zijn de onderzoeken naar de effecten van coproductie meestal single casestudies, waardoor de 'scope' van de resultaten worden beperkt. Verder is ook de methodologische variëteit beperkt doordat deze onderzoeken vrijwel altijd gebaseerd zijn op kwalitatieve data. Deze thesis probeert allereerst de bestaande (empirische) kennisleemte over de opbrengsten van coproductie bij publieke dienstverlening gedeeltelijk te vullen, door verrijkende empirische data te leveren van zes casussen. Daarnaast gaat het onderzoek een stapje verder: er wordt ook onderzocht of de mate waarin er sprake is van coproductie leidt tot een variëteit in opbrengsten. Met andere woorden, een onderzoek naar enerzijds de opbrengsten en anderzijds de invloed hierop van de mate van coproductie. Dit wordt vervolgens gedaan door niet alleen te kijken naar één casus, maar door vergelijkend onderzoek met verschillende casussen (*multiple casestudy*) uit te voeren. Verdere toegevoegde waarde van deze thesis is dat gebruik wordt gemaakt van zowel kwalitatieve als kwantitatieve data. Dit is relevant aangezien onderzoek naar arbeidsmarkt re-integratie vaak alleen kwantitatieve data betreft; de aantallen en de percentages mensen die uitstromen naar betaalde arbeid. Hierdoor missen deze onderzoeken 'de verhalen achter de cijfers', maar ook blijven hierdoor andere belangrijke opbrengsten van arbeidsmarkt re-integratiebeleid buiten beeld. Tot slot is het onderzoek doen naar coproductie(s) bij arbeidsmarkt re-integratiebeleid uniek. Concluderend wil dit onderzoek bijdragen aan het opvullen van de empirische kennisleemte over de opbrengsten van coproductie, op het gebied van arbeidsmarkt re-integratie, en verkennende uitspraken doen over de potentiële relatie tussen de mate van coproductie en de effecten op arbeidsmarkt re-integratie. Dit kan vervolgens de aanzet vormen tot nader wetenschappelijk onderzoek op een grotere schaal.

1.4.2 Maatschappelijke relevantie

Naast de wetenschappelijke meerwaarde van dit onderzoek zal het onderzoek ook relevante beleidsinformatie opleveren. In het bijzonder levert het relevante informatie op voor de (lokale) beleidsmakers. In deze thesis wordt namelijk onderzoek gedaan naar zes verschillende casussen bij gemeente Breda, maar de bevindingen kunnen mogelijk toegepast worden bij andere Nederlandse gemeenten. Op basis hiervan kan namelijk een beter overwogen keuze gemaakt worden over het wel of niet toepassen van coproductie bij publieke dienstverlening. Zeker in tijden van dalende budgetten

voor de lokale overheden, waarbij efficiënte en effectieve inzet van middelen steeds belangrijker wordt, is het relevant om te weten of coproductie bij publieke dienstverlening leidt tot een hogere kwantiteit en/of kwaliteit. Wanneer uit het onderzoek blijkt dat coproductie een positieve invloed heeft op de opbrengsten van arbeidsmarkt re-integratiebeleid bij de gemeente Breda, kan de gemeente Breda ervoor kiezen om coproductie ook toe te passen op andere beleidsterreinen of kunnen andere gemeenten ook de keuze maken voor coproductie bij arbeidsmarkt re-integratiebeleid. Verder draagt dit onderzoek mogelijk bij aan het professionaliseren van interactief beleid bij lokale gemeenten. Daarnaast kan het op de lange termijn ook bijdragen aan het verbeteren van de effectiviteit van arbeidsmarkt re-integratiebeleid in Nederland.

1.5 LEESWIJZER

De thesis begint met in hoofdstuk twee het theoretisch kader. Hier komen de bestaande theoretische inzichten met betrekking tot het centrale leerstuk aan bod. Het hoofdstuk wordt afgesloten met de theoretische bril van de onderzoeker. Vervolgens staat in hoofdstuk drie de methodologische verantwoording van het onderzoek centraal. Het onderzoeksdesign, de betrouwbaarheid en de validiteit van het onderzoek worden in dit hoofdstuk toegelicht. Hoofdstuk vier beschrijft als eerste de context van het onderzoek. In het tweede deel van dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op deelvraag vijf en zes; resultaten bruto uitstroom en latente opbrengsten. De analyse van deze resultaten vindt plaats in hoofdstuk vijf. Deze thesis wordt besloten met een conclusie en discussie.

Hoofdstuk 2 Theoretisch kader

Nadat in het vorige hoofdstuk de aanleiding, de probleemstelling en de relevantie van dit onderzoek aangegeven zijn, wordt in dit hoofdstuk op basis van bestaand onderzoek de ‘theoretische bril’ ontwikkeld. Deze bril bepaalt de manier waarop in dit onderzoek naar het empirisch object gekeken wordt. Het hoofdstuk begint met een introductie, waarbij de selectie van het leerstuk wordt toegelicht. Vervolgens heeft het hoofdstuk twee delen. Het eerste deel is een weergave van de bestaande theoretische inzichten van het gekozen leerstuk. Het tweede deel bestaat uit de theoretische bril, die op basis van de theoretische inzichten is geconstrueerd.

2.1 SELECTIE LEERSTUK

Het eerste onderdeel van het theoretisch kader bestaat uit het omschrijven van het bestuurskundig leerstuk dat centraal staat in deze thesis. Gegeven de centrale vraag, richt deze thesis zich op het bestuurskundig leerstuk ‘coproductie’. In deze thesis is bewust gekozen om onderzoek te doen naar coproductie als de verklarende factor voor de opbrengsten op het gebied van arbeidsmarkt re-integratie(beleid). Het is belangrijk om te benoemen dat zodoende de keus gemaakt is om expliciet op één element in te zoomen, waarvan de verwachting bestaat dat er een verband is tussen dit element en de opbrengsten van arbeidsmarkt re-integratiebeleid. Als gevolg worden andere mogelijke verklarende factoren bij arbeidsmarkt re-integratiebeleid buiten beschouwing gehouden. Maar er wordt niet ontkend dat een ander theoretisch uitgangspunt in onderzoek naar arbeidsmarkt re-integratiebeleid ook zeker mogelijk zou zijn. Door te kijken naar coproductie als verklarende factor wordt geprobeerd in het algemeen meer inzicht te verkrijgen in de relatie tussen hoe interactief beleid (coproductie) uitgevoerd wordt en wat de effecten zijn van deze beleidsvoering. Deze thesis richt zich in het specifiek op het beleidsterrein arbeidsmarkt re-integratie. Op dit moment blijkt, zoals eerder vermeld in de wetenschappelijke relevantie, dat er sprake is van een kennislacune op het gebied van de opbrengsten van re-integratiebeleid.

Coproductie is één van de vele termen die in omloop zijn met betrekking tot het gezamenlijk beleid ontwikkelen in de bestuurlijke praktijk, ook wel interactief beleid genoemd. Het komt erop neer dat een overheid in een zo vroeg mogelijk stadium burgers, bedrijven, maatschappelijke organisatie en andere overheden betreft bij de planvorming, besluitvorming en/of de uitvoering (De Graaf, 2007). Al sinds medio 1990 zijn verschillende initiatieven ondernomen om ‘de burger’ meer bij het beleid te betrekken, door voornamelijk lokale overheden (Edwards, 2001). Deze initiatieven werden volgens Tops (1999) ingezet om het vertrouwen van de burger in de overheid te herstellen, als gevolg van veranderingen tussen bestuur en samenleving. Publieke waarde komt steeds meer in een gemengd veld tot stand, waarin overheid, burgers, ondernemers, marktpartijen en maatschappelijke organisaties in allerlei onvergelykbare verbanden aan het werk zijn (Van Berlo, 2012; Van der Steen et al., 2010; Castells, 1996). Over het gezamenlijk beleid ontwikkelen met burgers, bedrijven, maatschappelijke organisatie en andere overheden is in de loop van de jaren veel kennis en inzichten verzameld. Voornamelijk onder Nederlandse bestuurskundigen krijgt het onderwerp veel aandacht. In het bijzonder is veel geschreven over het nut en de wenselijkheid van het betrekken van burgers bij beleid. Deze thesis gaat niet in op deze discussie, maar besteedt aandacht aan de ‘output kant’ van coproductie: wat zijn de opbrengsten van coproductie bij publieke dienstverlening?

Naast coproductie zijn er enorm veel andere concepten die voortbouwen op het idee van het betrekken van burgers bij de beleidsvoorbereiding, - bepaling, - uitvoering en – evaluatie. Edelenbos

(2000, p. 39) spreekt over open planproces, Van Harberden e.a. (1999) hebben het over interactieve beleidsontwikkeling, Hendriks en Tops (2000) noemen de term interactieve besluitvorming en tot slot introduceren Prahalad en Ramaswamy (2000) de term co-creatie. Al deze termen lijken op het eerste gezicht synoniemen van elkaar, aangezien ze allen betrekking hebben op het betrekken van burgers of organisaties bij beleid (Verba, Scholzman en Brady, 1995; Verba, Nie & Kim, 1971; Birch 2002). Maar toch verschillen de termen in mindere of meerdere mate van elkaar. In deze thesis is expliciet gekozen voor de term coproductie, waarbij de nadruk wordt gelegd op burgers als coproductanten. De andere termen worden achterwege gelaten. De reden hiervoor is dat coproductie, in tegenstelling tot sommige andere concepten, gaat om het organiseren van een samenspel tussen bepaalde organisaties en (belangen)groepen (Bekkers, 1996). Bij de term coproductie wordt uitgegaan van sprake van daadwerkelijke samenwerking, en dus tot daadwerkelijke coproductie, in plaats van bijvoorbeeld alleen vergaren van informatie. Coproductie kenmerkt zich dus door gezamenlijkheid. Dit kan verder toegelicht worden door het weergeven van de participatieladder van Edelenbos en Monninkhof (2001). Zij richten zich op interactieve beleidsvorming en hebben een participatieladder hiervoor ontwikkeld. Deze participatieladder is gebaseerd op de originele participatieladder die in 1969 ontwikkeld is door Arnstein. De participatieladder geeft aan dat interactieve beleidsvoering geen eendimensionale toepassing kent, maar verschillende niveaus van interactiviteit heeft. Interactieve beleidsvoering kan op een glijdende schaal worden geplaatst, waarop arrangementen als 'meer' of 'minder' interactief kunnen worden aangeduid (Edelenbos et al., 2006). De participatieladder van Edelenbos en Monninkhof (2001) onderscheidt vijf gradaties van interactiviteit. Zie figuur een. In dit figuur is te zien dat de op een na hoogste gradatie van interactiviteit op deze ladder, coproduceren wordt genoemd. Duidelijk wordt dat het bij coproductie over meer dan informeren, inspraak geven of over het vragen naar de mening van de burger gaat (Verschuere & Steen, 2015).

Niveau	Omschrijving en methoden
Meebeslissen	Politiek en bestuur laten de besluitvorming over aan de burgers. Politiek neemt resultaten over na toetsing aan specifieke randvoorwaarden. Een voorbeeld van meebeslissen is een bindend referendum.
Coproduceren	Politiek, bestuur en betrokken komen samen probleemagenda en oplossingen overeen. Politiek verbindt zich aan oplossingen bij uiteindelijke besluitvorming. Een voorbeeld van coproduceren is een overleg groep of een projectgroep.
Adviseren	Politiek en bestuur laten burgers problemen en oplossingen formuleren. Ideeën hebben volwaardige rol in beleidsontwikkeling. Het resultaat dat uit dit proces voortkomt wordt in principe door de politiek onderschreven, hoewel er bij de besluitvorming van kan worden afgeweken mits dit goed wordt beargumenteerd. Een voorbeeld van adviseren is burgerjury of adviesraad.
Raadplegen	Politiek en bestuur bepalen beleidsrichting. Burger is gesprekspartner. Het gaat hierbij om het aan de oppervlakte brengen van concurrerende en alternatieve perspectieven van betrokkenen/doelgroep. Een voorbeeld van raadplegen is een hoorzitting of burgerpanel.
Informeren	Politiek en bestuur houden burgers op de hoogte van genomen beslissingen. Burgers leveren geen inbreng. Een voorbeeld van informeren is een informatie avond of campagne.

Figuur 1. Participatieladder (Edelenbos & Monninkhof, 2001, p. 242)

Een tweede reden dat in deze thesis gekozen is voor coproductie als leerstuk is dat bij coproductie de nadruk ligt op het creëren van een dienst of product. Dit kan weerspiegeld worden met het zogenaamde IKEA-model. Dit model geeft aan dat de professionals in een fabriek het bouw pakket van een kast samenstellen, maar dat de klant zelf de kast in elkaar moet zetten. Het eindproduct komt dan tot stand door een samenwerking tussen de professional en de klant. Bij coproductie wordt zodoende verwacht dat burgers zelf mee publieke goederen of diensten produceren (Verschuere & Steen, 2015). Het zijn coproducten die gezamenlijk (co) streven naar resultaat (productie). In deze thesis gaat het om casussen waarin individuele burger of partijen een arbeidsmarkt re-integratietraject uitvoeren in samenwerking met de gemeente Breda. Het product of dienst is in dit geval het re-integratietraject.

2.2 BESTAANDE THEORETISCHE INZICHTEN

In deze paragraaf komen de bestaande theoretische inzichten van de twee centrale begrippen aan bod. Als eerste worden relevante inzichten van het concept coproductie toegelicht, waaronder de verschillende definities en effecten. Ten tweede komen relevante inzichten over arbeidsmarkt re-integratiebeleid aan bod, in het bijzonder de opbrengsten van re-integratiebeleid.

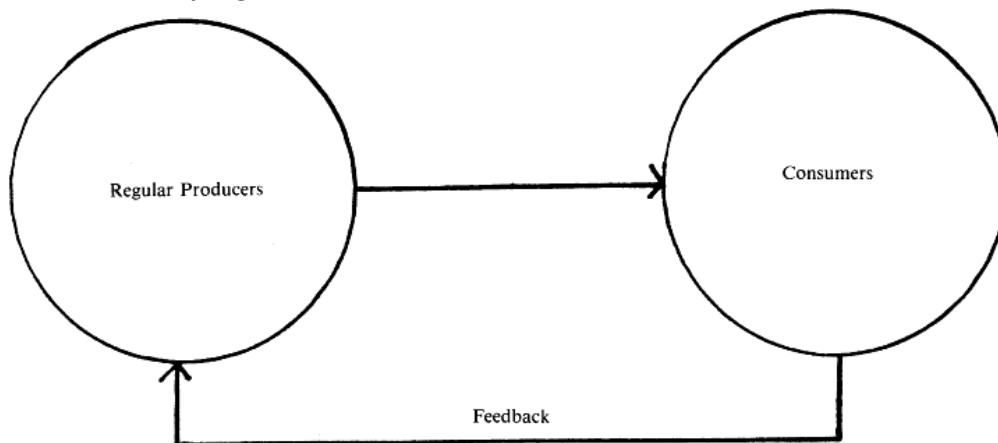
2.2.1 Oorsprong coproductie

Coproductie is het afgelopen decennium uitgegroeid tot een belangrijk thema onder publieke managers en bestuurskundigen. Dit is te merken in het groeiend aantal academische conferenties en publicaties gewijd aan dit onderwerp (Zie o.a. Alford, 2002; 2009; Bovaird, 2007; Brandsen & Pestoff, 2006; Jakobsen, 2012; Joshi & Moore, 2003; Needham, 2008; Verschuere, Brandsen, & Pestoff, 2012). Ondanks de recente golf van aandacht voor coproductie, is de term oorspronkelijk in de jaren '70 van de vorige eeuw in het leven geroepen. Elinor Ostrom en haar collega's ontwikkelden het concept tijdens de "Workshop in Political Theory and Policy Analysis" aan de universiteit van Indiana. In die tijd waren er enerzijds sprake van grote bezuinigingen in de Verenigde Staten, maar anderzijds werden juist hogere eisen gesteld aan de publieke dienstverlening (Parks et al., 1981; Brudney, 1984). Om die reden werd er gezocht naar manieren om een meer effectieve en efficiënte publieke dienstverlening te bewerkstelligen. Veel wetenschappers en ambtenaren in die tijd betoogden dat burgers als klanten meer effectieve en efficiënte diensten zouden ontvangen, wanneer dit geleverd werd door professionele medewerkers die werkzaam waren in een grote (gecentraliseerde) bureaucratische instantie. Elinor Ostrom en haar collega's hielden zich bezig met de dominante theorieën die ten grondslag lagen aan deze beleidsaanbevelingen voor centralisatie. Echter, zij vonden hier geen enkel bewijs voor en ontrafelden zelfs enkele mythes die over publieke dienstverlening bestonden in die tijd. Eén van de mythes was dat één enkele producent verantwoordelijk was voor het stedelijk beleid binnen elke jurisdictie. Niet één enkele maar meerdere instanties, alsmede private partijen, bleken samen diensten te produceren. Nog belangrijker, ze realiseerden dat de productie van publieke diensten lastig was zonder de actieve participatie van diegenen die de diensten ontvangen: de 'gebruikers' (Brandsen & Pestoff, 2006).

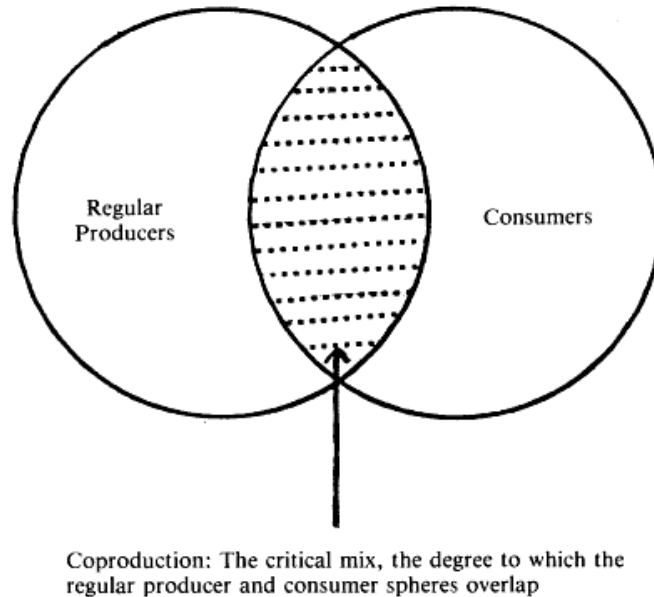
Het onderzoek van Elinor Ostrom en haar collega's is baanbrekend geweest doordat zij tot de conclusie kwamen dat coproductie afwijkt van traditionele modellen, waar het onderscheid tussen productie en consumptie van publieke goederen en diensten centraal staat. Het onderzoek zorgde voor erkenning voor de rol van gebruikers bij publieke dienstverlening (Ostrom, 1996). In het onderzoek werd namelijk een relatie gevonden tussen de 'reguliere producenten' en de gebruikers of consumenten. Deze relatie werd omschreven met de term coproductie (Pestoff, 2014).

2.2.2 Definitie coproductie

Coproductie werd door Elinor Ostrom en haar collega's als volgt gedefinieerd: *"By coproduction, I mean the process through which inputs used to produce a good or service are contributed by individuals who are not 'in' the same organization"* (Ostrom, 1996, p. 1073). Brudney en England (1983) geven vervolgens aan dat coproductie gezien kan worden als de mate van overlapping die kan bestaan tussen de 'producenten' en 'consumenten' binnen de sfeer van publieke dienstverlening. Dit in tegenstelling tot het traditionele model van publieke dienstverlening waar producenten en consumenten twee verschillende sferen zijn die apart van elkaar bestaan. Bij coproductie zijn de twee sferen geen afzonderlijke entiteiten, maar overlappen ze elkaar (Brudney & England, 1983). Zie figuur twee en figuur drie ter verduidelijking.

Figuur 2. Traditioneel model van publieke dienstverlening (Brudney & England, 1983, p. 61)

Figuur 3. Coproductie model van publieke dienstverlening (Brudney & England, 1983, p. 61)

Maar niet alle onderzoekers sluiten zich aan bij de gedachtegang van bij Brudney en England, die coproductie zien als een radicale breuk met het bestaande traditionele model. Een aantal auteurs zijn bijvoorbeeld van mening dat coproductie niet meer is dan een beschrijving van de status quo (Garn, Flax, Springer & Taylor, 1976). Echter deze thesis sluit zich aan bij Brudney en England en ziet coproductie als een radicale breuk met het traditionele model.

Coproductie wordt ook wel door Voorberg, Bekkers en Tummers (2014) een ‘magic concept’ genoemd. Dit komt deels door ‘elasticiteit’ in de definitie van coproductie. Deze elasticiteit uit zich op twee punten. Allereerst kan de term coproductie in analytische zin gebruikt worden om een bepaalde vorm van besluitvormingsprocessen te onderzoeken, maar ook fungeert het als een ideaaltypische vorm van sturing in de verschuiving van government naar governance (Lelieveldt & Dekker, 2006). Ten tweede is de elasticiteit terug te vinden in de grote verscheidenheid aan definities van en perspectieven op coproductie in de wetenschappelijke literatuur. Er is veel conceptuele verwarring en veel heterogeniteit in de definities van coproductie (Verschuere, Brandsen & Pestoff, 2012). De definities kunnen een smalle of brede strekking hebben. Het kan bijvoorbeeld verschillen van een mix van ambtenaren en burgers die bijdragen aan het leveren van publieke diensten tot een partnerschap tussen burgers en ambtenaren (Pestoff, 2011). Echter, ondanks de bestaande ‘conceptversnippering’ is het noodzakelijk om het concept coproductie af te bakenen in deze thesis.

In navolging van originele definitie van Ostrom en haar collega’s, zijn verschillende definities van coproductie ontwikkeld. Parks (1981), tevens een van de grondleggers van het concept, geeft de volgende definitie: *“Coproductie involves a mixing of the productive efforts of regular and consumer producers. This mixing may occur directly, involving coordinated efforts in the same production process, or indirectly through independent, yet related efforts of the regular producers and consumer producers”* (p. 1002). Hij geeft hierbij drie voorwaarden waaraan voldaan moeten worden, wil coproductie plaatsvinden. Ten eerste de technische haalbaarheid. Kunnen burgers wel bijdragen aan een publieke dienst? Ten tweede de economische efficiëntie. Is het al dan niet efficiënt is voor beide partijen om te coproduceren? Ten slotte is er de institutionele omgevingsfactor die bepaalt of coproductie tot stand komt. In de definitie door Joshi en Moore wordt coproductie beperkt tot de gevallen waar er sprake is van een regelmatige, langdurige relaties tussen de producenten en consumenten: *“Coproductie as the provision of public services through regular, long-term relationships between state agencies and organized groups of citizens, where both make substantial resource contributions”* (Joshi & Moore, 2003, p.1). Ook in de definitie van Bovaird (2007) wordt de nadruk gelegd op een regelmatige en langdurige relatie. Hij omschrijft coproductie als *“the provision of services through regular, long-term relationships between professionalizes service providers (in any sector) and service users of other members of the community, where all parties make substantial resource contributions”* (Bovaird, 2007, p. 847). Terwijl Alford (1998) in zijn definitie juist benadrukt dat diegenen die coproduceren op een of andere manier hiervan moeten profiteren. Coproductie wordt dan omschreven als: *“The involvement of citizens, clients, consumers, volunteers and/or community organizations in producing public services as well as consuming or otherwise benefiting from them”* (Alford, 1998, p. 128). Wat verder opvalt is dat in de definitie van Alford (1998) de focus ligt op de gebruikers van de publieke diensten, waar de definitie van Bovaird (2007) niet alleen de gebruikers worden benoemd (‘members of the community’). Ook Bekkers (1996) formuleerde een interessante definitie, namelijk *“coproductie is een proces van gemeenschappelijke beeldvorming dat gericht is op het ontwikkelen van een gezamenlijke beleidspraktijk, in een arena van wederzijds afhankelijke actoren”* (p.180). In deze definitie onderscheidt hij een drietal belangrijke componenten van coproductie:

1. Wederzijdse afhankelijkheid;
2. Gemeenschappelijke beeldvorming;
3. Gezamenlijke beleidspraktijk.

In navolging van Swarts (2006) kan een extra component worden toegevoegd, namelijk de aanwezigheid van een win-win situatie:

4. Het behalen van wederzijds voordeel.

De vier componenten worden hier nader toegelicht. Coproductie start door de aanwezigheid van *wederzijds afhankelijke partijen* (Koppenjan & Klijn, 2004). De huidige complexiteit van problemen vereisen een combinatie van verschillende hulpbronnen die verdeeld zijn over verschillende partijen. Hierdoor zijn partijen afhankelijk van elkaar in het verwezenlijken van hun eigen doelen, ten einde om de eigen belangen te dienen en gaan ze over tot samenwerking (Bekkers, 1996). Wederzijdse afhankelijk kan gezien worden als een voorwaarde voor interactie tussen de betrokken partijen (Swarts, 2006). De tweede component is *gemeenschappelijke beeldvorming*: een gezamenlijk beeld vormen over ieders benadering van het probleem, welke wederzijdse afhankelijkheden er zijn en wat mogelijke oplossingen kunnen zijn (Tops, 1999). Gemeenschappelijke beeldvorming is zeker niet vanzelfsprekend. Het kan gestimuleerd worden door verbinding te leggen in de taal, symboliek, de percepties en perspectieven van partijen. Het is belangrijk dat gemeenschappelijke beeldvorming gestimuleerd wordt, want het beperkt de kans op een conflict. Het is zodoende van belang om het probleem te laten definiëren door verschillende partijen en niet te starten vanuit de probleemdefinitie(s) van ambtenaren (Tops, 1999). Opgemerkt moet worden dat niet over alle zaken overeenstemming moet zijn, maar dat partijen wel ruimte krijgen om op het begin van het proces hun opvattingen duidelijk te maken. Wanneer hiervoor onvoldoende ruimte is, bestaat het gevaar dat partijen zich niet meer kunnen vinden in het project/beleid, doordat in hun ogen afgeweken wordt van de oorspronkelijke probleemdefiniëring (Swarts, 2006). De derde component is een *gezamenlijke beleidspraktijk*. In principe is dit het resultaat van het onderhandelingsproces waarin doelstellingen van het beleid worden geformuleerd. De partijen zetten gezamenlijk initiatieven of ontwikkelingen in gang door actief of passief te handelen. Ook kunnen partijen bewust niet handelen (Tops, 1999). De overheid, oftewel de ambtenaren, kunnen een faciliterende rol spelen bij het inrichten van deze gezamenlijke beleidspraktijk. Dit door bijvoorbeeld besluitvormingsarrangementen- en trajecten in te richten (Swarts, 2006). Als laatste is er het component *wederzijds voordeel*. Naast een afhankelijkheid tussen partijen is het ook nodig dat er sprake is van voordeel bij beide partijen in navolging van de samenwerking. Inzicht in dit wederzijds voordeel is van belang omdat anders weerstand kan ontstaan die de beleidsuitvoering kan belemmeren. Maar wanneer is er sprake van wederzijds voordeel? Volgens Koppenjan en Klijn (2004) is dit wanneer de beleidsuitkomsten een verbetering zijn in de bestaande situatie van alle (betrokken) partijen. Om daadwerkelijk wederzijds voordeel te behalen is het belangrijk volgens Swarts (2006) dat partijen ook de wederzijdse afhankelijkheid erkennen die tot uitdrukking komt in de gemeenschappelijke beeldvorming.

Ondanks de conceptversnippering, hebben alle gegeven definities betrekking op de vervaging van het klassieke onderscheid tussen diegenen die een dienst 'produceren' en diegenen die de dienst 'consumeren', zoals het geval is bij het traditionele model van publieke dienstverlening. In deze thesis is gekozen voor de definitie van Bekkers (1996) en zodoende wordt coproductie opgevat als "*een proces van gemeenschappelijke beeldvorming dat gericht is op het ontwikkelen van een gezamenlijke beleidspraktijk, in een arena van wederzijds afhankelijke actoren*" (p.180). De reden hiervoor is dat de definities van Ostrom (1996) en Parks et al. (1981) te breed zijn, waardoor het geen werkbaar definities zijn. Maar de definities van Joshi en Moore (2003) en Alford (1998) hebben voor dit onderzoek weer een te smalle scope: focus op een lange termijn relatie tussen de overheid en burgers of diegenen die

coproduceren moeten de diensten consumeren of ervan profiteren. De definitie van Bovaird (2007) geeft aan dat niet alleen de gebruikers kunnen produceren maar alle (betrokken) partijen, zoals ook de opvatting is in deze thesis. Echter de definitie van Bekkers (1996) leent zich beter voor het analyseren van de casussen, aangezien op basis hiervan een viertal belangrijke componenten van coproductie zijn onderscheiden.

2.2.3 Potentiële opbrengsten coproductie

Vanaf de opkomst van het concept in de jaren '70 van de vorige eeuw is veel geschreven in de wetenschappelijke literatuur over coproductie bij publieke dienstverlening. De bestaande inzichten binnen het onderzoeksveld van coproductie kunnen volgens Verschure, Brandsen en Pestoff (2012) in het algemeen opgedeeld worden in drie analysesporen. Als eerste is er de vraag waarom burgers over gaan tot coproductie en welk profiel deze burgers hebben (Asquer, 2012; Jakobsen, 2012; Steen & Van Eijck, 2012). Ten tweede is de vraag naar het concreet functioneren ervan in de praktijk: welke processen tot stand komen en hoe zaken organisatorisch vorm krijgen? (Schlappa, 2012; Vamstad, 2012; Brandsen & Helderma, 2012). Ten derde bestaat de vraag naar de effecten van coproductie; de 'output kant' van coproductie. Het merendeel van de onderzoeken richt zich op de eerste twee analysesporen, en dan in het bijzonder op het proces van coproductie. Bijvoorbeeld onderzoek naar de factoren die van invloed zijn op het proces van coproductie. Onderzoeken die zich richten op de output kant van coproductie zijn schaars, waardoor nog weinig bekend is over de opbrengsten van coproductie met burgers. Deze thesis doet onderzoek naar het derde analysespoor. In de volgende paragrafen komen de potentiële effecten van coproductie bij publieke dienstverlening aan bod. De potentiële effecten kunnen ook wel gezien worden als motieven om over te gaan tot coproductie.

“One reason for the recent attention on co-production is its potential to deal with a range of factors inhibiting effective public service provision” (Needham, 2008b, p. 222). Om die reden benadrukken veel wetenschappers dan ook de wenselijkheid van het toepassen van coproductie in de publieke sector (Needham, 2008b). Al in 1987 wordt door Anderson en Clary benoemd dat het verbeteren van de efficiëntie, de voornaamste reden is over te gaan tot coproductie. Ook door Brudney en England wordt in 1984 efficiëntie als reden aangedragen. Maar daarnaast zou het ook kunnen bijdragen tot meer en betere publieke diensten (Brudney & England, 1984; Percy, 1984). Oftewel coproductie zou de kwaliteit en kwantiteit van de dienstverlening verbeteren (Bovaird 2007; Ostrom 1996; Pestoff 2006; Vamstad 2012). Warren, Harlow en Rosentraub (1982) claimden dat coproductie kan leiden tot een afname van de kosten, hogere kwaliteit van de diensten en ook meer uitgebreide mogelijkheden voor burgers om te participeren. Verder is er ook de assumptie dat publieke dienstverlening door coproductie meer service- en klantgericht wordt en zo leidt tot groter moreel eigenaarschap. Vervolgens kan dit weer leiden tot grotere tevredenheid onder de 'gebruikers' (Jakobsen & Anderson, 2013). Ook kan coproductie zorgen voor actief burgerschap (Levine, 1984; Wilson, 1981) of een nieuwe relatie tussen burgers en de overheid, die gebaseerd is op vertrouwen, hogere etnische normen en verantwoording (Verschuere, Brandsen & Pestoff, 2012). Coproductie zou tot slot ook zorgen voor publieke legitimiteit (Sharp, 1980).

Te merken is dat een legio aan verschillende potentiële effecten in de literatuur genoemd wordt. Echter, het effect wat het vaakst genoemd wordt in de literatuur, is het verbeteren van (publieke) dienstverlening door bijvoorbeeld de kwaliteit te verhogen of de effectiviteit en efficiëntie te vergroten. Een aantal onderzoeken hebben in het algemeen dan ook dit potentieel van coproductie

om de dienstverlening te verbeteren gevonden. Vamstad (2012) vond bijvoorbeeld dat coöperatieve kinderopvang betere kwaliteit bood dan de professionele gemeentelijke kinderopvang, in de ogen van zowel de cliënten/burgers als het personeel. Een ander voorbeeld is Goldstein (1977) die inschatte dat een toename van vijf of tien procent in de betrokkenheid van alle leden van een gemeenschap in het bestrijden van criminaliteit meer waardevoller was dan een toename van 50 of 60 procent van het aantal politieagenten of een even grote investering in technische apparatuur. Echter, veel meer dan deze twee onderzoeken die positieve effecten laten zien van coproductie bij publieke dienstverlening zijn er niet. Het blijkt dat onderzoek naar de opbrengsten van coproductie bij publieke dienstverlening schaars is. Hierdoor is er zeker nog geen sluitend (empirisch) bewijs gevonden dat coproductie daadwerkelijk kan leiden tot betere publieke dienstverlening.

2.2.4 Arbeidsmarkt re-integratie(beleid)

Naast het centrale leerstuk coproductie, dat in voorgaande paragrafen nader is toegelicht, wordt in deze paragraaf ook aandacht geschonken worden aan arbeidsmarkt re-integratie. In deze thesis wordt namelijk onderzoek gedaan naar de opbrengsten van zes verschillende arbeidsmarkt re-integratietrajecten. Arbeidsmarkt e-integratiebeleid is gericht op mensen (weer) aan het werk te helpen en ervoor te zorgen dat ze niet afhankelijk worden van een uitkering (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2008). Onder arbeidsmarkt re-integratie beleid valt beleid dat gericht is op herintreding van werklozen door informatievertrekking, monitoring en incentives voor werkzoekenden, bemiddeling, scholing, instroomsubsidies voor werkgevers en gesubsidieerde beleid (Lammers, Kok & Wunsch, 2013). Het re-integreren en dus arbeidsparticipatie is belangrijk aangezien het mensen in staat in hun eigen inkomen te voorzien, het mogelijkheden kan bieden tot zelfontplooiing en maakt duurzame groei en ontwikkeling mogelijk (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2008). Voor re-integratiebeleid is dus het doel om mensen zonder arbeid te laten deelnemen aan de maatschappij door betaalde arbeid. De effectiviteit van arbeidsmarkt re-integratiebeleid wordt in veel onderzoeken gemeten door te kijken naar de uitstroom naar betaalde arbeid, omdat dit statistisch en objectief meetbaar is. In de literatuur wordt onderscheid gemaakt tussen *bruto* en *netto* uitstroom. *Bruto uitstroom* is het aandeel van de mensen dat na afloop van een traject uitstroomt uit de uitkering. *Netto uitstroom* laat zien welk deel van deze uitstroom toe te schrijven is aan deelname aan een re-integratietraject (Koning, Paantjens, Vaal & Van der Veen, 2013). Dit causaal verband tussen uitstroom en re-integratietraject kan gelegd worden via een experimentele opzet. Bij de experimentele opzet krijgt een willekeurig gekozen groep werkzoekenden een re-integratietraject en een andere willekeurig gekozen groep niet. Het verschil in uitstroom naar betaalde arbeid tussen deze twee groepen is dan de maatstaf voor de effectiviteit. In de praktijk wordt arbeidsmarkt re-integratiebeleid echter zelden willekeurig gegeven aan uitkeringsgerechtigden (Zwinkels, 2007).

In Nederland zijn er diverse onderzoeken gedaan naar de netto effectiviteit van arbeidsmarkt re-integratietrajecten. Naar voren komt dat re-integratietrajecten gemiddeld genomen maar een beperkte toegevoegde waarde hebben; een paar procentpunt (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2008). Met andere woorden: door de inzet van re-integratie zijn iets meer mensen aan het werk gekomen (SZW). Uit het onderzoek van Groot, de Graaf, Hop, Kok, Fermin, Ooms en Zwinkels (2008) blijkt bijvoorbeeld dat de kans op werk binnen anderhalf jaar na de start van het traject stijgt met 2,5 procentpunt voor bijstandsgerechtigden die binnen een jaar een traject aangeboden krijgen. Voor mensen die pas na een jaar een traject aangeboden krijgen is het 1,5 procentpunt. Het

blijkt dat ook zonder de inzet van re-integratietrajecten mensen weer aan het werk komen, terwijl met arbeidsmarkt re-integratie in Nederland circa twee miljard euro gemoeid is (Buurman, 2008). In 2008 gaf het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan dat de opbrengsten van arbeidsmarkt re-integratie in termen van bespaarde uitkeringslasten, niet opwegen tegen de baten. Dit heeft ertoe geleid dat gemeenten en de UWV grote aanpassingen zijn gaan maken in de organisatie en uitvoering van re-integratie, in de hoop de resultaten van re-integratie te verbeteren.

Onderzoek naar de effectiviteit van arbeidsmarkt re-integratiebeleid is niet eenvoudig. Dit omdat de effectiviteit afhankelijk is van institutionele, macro-economische en individuele factoren (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2008). Een aantal belangrijke individuele factoren worden uitgelicht. Volgens het onderzoek van Heckman, Lalonde en Smith (1999) blijkt dat de effectiviteit van re-integratie verschilt tussen verschillende groepen werklozen. Veelvuldig genoemd in dit verband is de werkloosheidsduur of de uitkeringsduur van werklozen. Een lange uitkeringsduur lijkt niet bevorderlijk voor het snel starten van een nieuwe baan. Dit komt mogelijk door twee factoren: selectiviteit en duurzaamheid (Machin & Manning, 1999; Van der Heul, Berendsen, Van der Eijken & Vlek, 2003; Zwinkels 2005). Er is sprake van selectie doordat werklozen met goede arbeidsmarktperspectieven eerder een baan vinden dan werklozen met slechtere perspectieven. Met het verstrijken van de tijd blijven de minst kansrijke werklozen over. Daarnaast heeft werkloosheid een zichzelf versterkend effect; de kans op het vinden van een baan wordt kleiner naarmate de werkloosheidsduur verstrijkt. De productiviteit kan bijvoorbeeld verminderen bij een langere werkloosheidsduur of een werkgever kan een langere werkloosheidsduur zien als een teken dat de werkloze minder productief is. Ook kan het zoekgedrag van werklozen veranderen naar mate de werkloosheidsduur verstrijkt, aangezien de werkloze ontmoedigd kan raken en hierdoor minder actief zoekt (Kok, Korteweg & Van der Meer, 2004). Dus naarmate de uitkeringsduur langer wordt, daalt de kans om uit te stromen naar betaalde arbeid. Daarnaast kan de variatie in de effectiviteit van re-integratie tussen verschillende groepen werklozen verklaard worden door 'harde' persoonsgebonden factoren. Leeftijd blijkt bijvoorbeeld een drijvende kracht achter verschillen in effectiviteit (Groot, et al., 2006). Jongeren blijken vaak eerder uit te stromen naar betaalde arbeid dan ouderen. Verder kunnen de factoren sekse, opleidingsniveau en etniciteit ook invloed hebben op de herintredingskans (Koning, Gelderblom, Zandvliet & Van den Boom, 2005).

Naast het doel om uitstroom naar betaalde arbeid te bewerkstelligen, kunnen gemeentelijke arbeidsmarkt re-integratievoorzieningen ook gericht zijn om de bijstandsgerechtigde een stapje dichterbij de arbeidsmarkt te brengen, oftewel de afstand tot de arbeidsmarkt te verkleinen (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2008). Dit betekent dat bruto uitstroom niet de enige uitkomst is van arbeidsmarkt re-integratietrajecten, maar dat er ook andere opbrengsten kunnen zijn. Dit worden ook wel persoonlijke of maatschappelijke opbrengsten genoemd. De maatschappelijke of persoonlijke opbrengsten worden belangrijker bij kansarme bijstandsgerechtigden (Zwinkels, 2007). Kansarme bijstandsgerechtigden zijn de mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Uitkeringsgerechtigden kunnen namelijk ingedeeld worden in twee groepen: mensen met een kleine afstand tot de arbeidsmarkt of mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Door dit verschil in afstand tot de arbeidsmarkt, worden per groep verschillende re-integratie instrumenten ingezet. Bij personen met een grote afstand wordt ingezet op sociale activering en bij personen met een kleine afstand kan bijvoorbeeld bemiddeling of een sollicitatietraining al voldoende zijn (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2008).

In dit verband kan het Latente deprivatiemodel van Jahoda (1979) genoemd worden. Dit model probeert een verklaring te vinden voor de bevinding dat door werkloosheid het psychologisch welbevinden daalt. Deze theoretische benadering stelt dat er twee soorten functies zijn die vervuld worden door werk: de manifeste functie en de latente functies. De eerste functie is het verwerven van een inkomen. Maar naast het feit dat werk een bron van inkomen is, vervuld werk ook latente functies. Het draagt bij aan sociale integratie, maatschappelijke participatie, biedt het ontplooiingsmogelijkheden en levert het politieke en maatschappelijke invloed op. Wanneer het betaald werk ontbreekt (deprivatie), vervalt niet alleen de manifeste functie, het inkomen, maar vervallen ook deze latente functies van werk. Dit zorgt voor psychisch lijden (De Beer, 1999). De volgende vijf latente functies worden aan werk toegeschreven:

- 1) Tijdstructurering. Werk structureert de tijd/het dagelijks leven van individuen;
- 2) Sociale contacten. Werk is een belangrijke bron van sociale contacten en sociale ervaringen;
- 3) Sociale status. Werk levert aanzien, status en identiteit. Men ontvangt respect door het werk;
- 4) Maatschappelijke betrokkenheid/integratie. Werk maakt het mogelijk een bijdrage te leveren aan de maatschappij en geeft daardoor meer zin en betekenis aan individuele activiteiten;
- 5) Persoonlijke ontplooiing. Werk vergroot de mogelijkheden tot zelfrealisatie, aangezien het kansen biedt om de eigen kennis, ervaring en vaardigheden te ontwikkelen

Verschillende studies hebben het model van Jahoda (1979) getest. Deze studies hebben verschillen gevonden tussen werkenden en werklozen met betrekking tot de vijf latente functies (Evans & Haworth, 1991). Zo bleek dat werklozen een minder gestructureerde en minder betekenisvolle tijdsbesteding hebben in vergelijking met werkenden (Wanberg, Griffiths, & Gavin, 1997). Ook zijn werklozen minder actief en hebben minder sociale steun (Underlid, 1996). Verder hadden werklozen minder gemeenschappelijke doelen en meten werklozen zichzelf een lagere status toe in vergelijking met werkenden (Evans & Haworth, 1991; Haworth & Ducker, 1991). Bij het ontbreken van werk vervalt dus niet alleen het inkomen, maar vervalt ook een belangrijk middel tot tijdsstructurering, tot het aangaan van sociale contacten, tot het verwerven van sociale status, tot maatschappelijke integratie en tot persoonlijke ontplooiing.

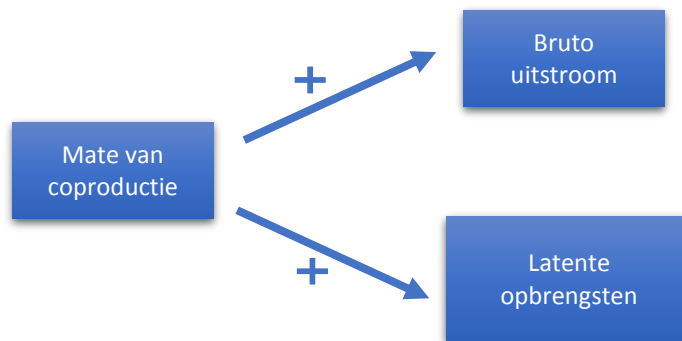
2.3 THEORETISCHE BRIL

Het theoretisch kader eindigt met het ontwikkelen van de theoretische bril van de onderzoeker. De theoretische bril wordt gevormd door de causale redenering en de operationalisatie. De causale beredenering geeft aan welke relaties verwacht worden tussen de centrale concepten. Bij de operationalisatie worden vervolgens de theoretische concepten meetbaar gemaakt, voor toepassing in een analyse van de empirie.

2.3.1 Causale redenering

De causale redenering geeft een goed overzicht van de verwachtingen die er zijn na het bestuderen en structureren van de wetenschappelijke literatuur. Een causale relatie wordt verwacht tussen de mate van coproductie en de opbrengsten bij een casus. De veronderstelling is dat een hoge mate van coproductie leidt tot verhoging van de effectiviteit van arbeidsmarkt re-integratiebeleid. Deze veronderstelling stoelt op aannames over de effecten van coproductie in de literatuur. Coproductie zou namelijk onder andere kunnen leiden tot een verbetering van de publieke dienstverlening, in termen van kwantiteit en kwaliteit. In figuur vier is het conceptueel model visueel weergegeven. Bij

deze causale beredening is de mate van coproductie de onafhankelijke variabele (X) en zijn de bruto uitstroom en de latente opbrengsten de afhankelijke variabelen (Y). De pijlen tussen de verschillende variabelen geven de te verwachten relaties weer.

Figuur 4. Causale beredening

Belangrijk om hier te vermelden is dat in deze causale beredering coproductie centraal is gesteld als verklarende factor, wat ertoe leidt dat andere potentiële verklarende factoren buiten beschouwing zijn gelaten. De causale beredering is dan ook te beschouwen als een versimpelde weergave van de werkelijkheid. In werkelijkheid kunnen namelijk de opbrengsten van arbeidsmarkt re-integratiebeleid, in het bijzonder de bruto uitstroom, beïnvloed worden door alternatieve verklarende factoren. Eerder in dit hoofdstuk is aan bod gekomen dat volgens verschillende onderzoeken macro economische, institutionele en individuele factoren invloed hebben op de effectiviteit van arbeidsmarkt re-integratiebeleid. Ook is het denkbaar dat het re-integratieproces zelf invloed heeft op de effectiviteit van arbeidsmarkt re-integratiebeleid. In deze thesis is bewust gekozen om de invloed van deze factoren niet te onderzoeken, maar de invloed van de mate van coproductie op de opbrengsten te onderzoeken. Desondanks wordt wel enige aandacht besteed aan deze factoren. Allereerst komt in hoofdstuk vier de context aan bod, door het weergeven van de Nederlandse wetten en regelgeving op het gebied van arbeidsmarkt re-integratie en de omstandigheden op de Nederlandse arbeidsmarkt. Hierdoor kunnen de resultaten van dit onderzoek afgezet worden tegen een macro economische en institutionele achtergrond. Bovendien worden een aantal individuele factoren van de cliënten in beschouwing genomen bij het weergeven van de kwantitatieve resultaten.

Echter, in dit onderzoek staat zoals gezegd (de mate van) coproductie als verklarende factor van de effectiviteit van arbeidsmarkt re-integratiebeleid centraal. Het doel is om te onderzoeken of de veronderstelde positieve relatie tussen de onafhankelijke variabele en de afhankelijke variabelen aanwezig is. Op basis van de causale beredering zijn twee hypothesen ontwikkeld die getoetst zullen worden in dit onderzoek. Dit zijn de volgende hypothesen:

- *Hypothese 1: Als in een casus sprake is van een hoge mate van coproductie leidt dit tot hogere bruto uitstroom, dan wanneer in een casus sprake is van een lage mate van coproductie.*
- *Hypothese 2: Als in een casus sprake is van een hoge mate van coproductie leidt dit tot meer latente opbrengsten, dan wanneer in een casus sprake is van een lage mate van coproductie.*

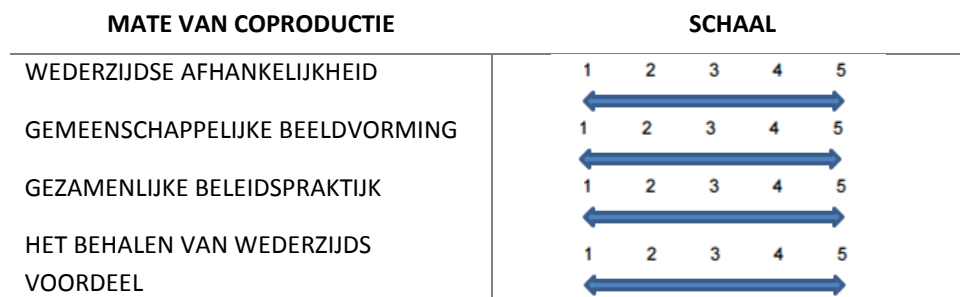
2.3.2 Operationalisering

Bij deze paragraaf wordt de stap gezet van theorie naar empirie. Door de operationalisering worden de abstracte theoretische concepten concreet meetbaar gemaakt, zodat meting in de empirie mogelijk

wordt. De mate van coproductie bij elke casus wordt bepaald met behulp van de vier componenten van coproductie:

1. Wederzijdse afhankelijkheid;
2. Gemeenschappelijke beeldvorming;
3. Gezamenlijke beleidspraktijk;
4. Het behalen van wederzijds voordeel.

Wanneer bijvoorbeeld maar één component aanwezig is, kan gesproken over een lage mate van coproductie en wanneer alle vier de componenten aanwezig zijn, kan er gesproken worden over een hoge mate van coproductie. Maar in deze thesis wordt niet alleen onderzocht of de component dan wel of niet aanwezig is, maar ook in hoeverre sprake is van elke component. Dit wordt gedaan vanuit het perspectief vanuit de initiatiefnemer. Hij of zij kan bij elk van de vier componenten aangeven op een schaal van één tot vijf, in hoeverre hij of zij vindt dat er sprake is van dat component. De schaal loopt van 'helemaal geen sprake van' tot 'volledig sprake van'. Eén is helemaal geen sprake van en vijf is volledig sprake van. Zie hieronder figuur vijf. De zes casussen worden gerangschikt van lage scores naar hoge scores, waarbij twintig de maximale score is en nul de minimale score. De reden om dit voor te leggen aan de groep initiatiefnemers is omdat allereerst de groep cliënten niet diegenen zijn die hebben samengewerkt met de gemeente of ATEA-groep en hier dus geen zicht op hebben. Aan de groep medewerkers van ATEA/gemeente Breda is het ook niet voorgelegd, omdat deze groep waarschijnlijk sociaal wenselijke antwoorden zou geven.

Figuur 5. Operationalisatie van mate van coproductie

Het toekennen van een waarde bij deze vier componenten met hulp van een cijfer, gebeurt op basis van meningen en interpretaties van de respondenten. De cijfers zijn zodoende niet te beschouwen als 'statische' kwantitatieve gegevens, aangezien de cijfers zijn geconstrueerd door de respondent of door de onderzoeker wanneer niet expliciet een cijfer is gegeven. Het is dan ook belangrijk dat tijdens het analyseren van toegekende cijfers voor de mate van coproductie rekening gehouden dient te worden dat van er geen sprake is van (kwantitatieve) exactheid, ook al kan dat soms wel zo lijken.

Zoals in de vorige paragraaf aan bod is gekomen, kan de effectiviteit van arbeidsmarkt re-integratiebeleid gemeten worden op basis van twee soorten opbrengsten. Allereerst kan statistisch gemeten worden na afloop van een re-integratietraject of er sprake is van uitstroom uit de uitkering. Ook in deze thesis wordt onderzoek gedaan naar uitstroom. Het meten van uitstroom kan op twee manieren: het meten van de bruto of netto uitstroom. Bij de casussen die in deze thesis centraal staan is er geen sprake van een willekeurig gekozen groep uitkeringsgerechtigden of een experimentele opzet. Zodoende kan alleen inzicht gegeven in de bruto uitstroom na afloop van de verschillende

casussen. Bij het meten van de bruto uitstroom, is het goed om te benoemen dat een aantal uitkomsten mogelijk zijn:

1. Een persoon is uitgestroomd uit de uitkering naar betaalde arbeid;
2. Een persoon is uitgestroomd uit de uitkering om andere redenen, dan betaalde arbeid;
3. Een persoon is niet uitgestroomd zijn en ontvangt nog steeds een uitkering;
4. Een persoon is gedeeltelijk uitgestroomd uit de uitkering, naar parttime betaalde arbeid.

Duidelijk wordt dat uitstroom uit de uitkering niet direct uitstroom naar betaalde arbeid betekent. Uitstroom naar betaalde arbeid is maar een gedeelte van de totale uitstroom uit de uitkering. Veel uitkeringsgerechtigden stromen namelijk om andere redenen uit, bijvoorbeeld omdat ze zijn gaan samenwonen of omdat ze de AOW-leeftijd hebben bereikt et cetera. In deze thesis wordt onderzoek gedaan naar of uitkeringsgerechtigden zijn uitgestroomd uit de uitkering naar betaalde arbeid. Wanneer in het vervolg gesproken wordt over bruto uitstroom, dan wordt hier bruto uitstroom naar betaalde arbeid bedoeld. In deze thesis wordt onder bruto uitstroom het volgende gerekend: personen die volledig (1) of gedeeltelijk (4) zijn uitgestroomd naar betaalde arbeid, dus personen die niet meer een volledige uitkering ontvangen.

In het theoretisch kader is verteld dat een aantal factoren van invloed kunnen zijn op de kans op uitstroom naar betaalde arbeid. Dit zijn macro-economische, institutionele en individuele factoren. De macro-economische en institutionele factoren worden zoals gezegd beschreven bij de context in hoofdstuk vier. In dit onderzoek worden bij de kwantitatieve resultaten ook een aantal individuele factoren van de cliënten betrokken. Hier kon slechts uitgegaan worden van de beschikbare bestandsgegevens van de gemeente Breda. Om die reden worden de volgende vier individuele factoren in dit onderzoek in beschouwing genomen: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en uitkeringsduur. Deze individuele factoren zijn in verschillende variabelen onderscheiden, zie hieronder tabel één. Deze variabelen gebaseerd op zowel de gebruikte variabelen door de gemeente Breda, als de literatuur.

Individuele factoren	Variabelen
Geslacht	<ul style="list-style-type: none"> • Man • Vrouw
Leeftijd	<ul style="list-style-type: none"> • 18 – 27 jr. • 28 – 45 jr. • 46 – 55 jr. • > 55 jr.
Opleidingsniveau	<ul style="list-style-type: none"> • Basisonderwijs • VMBO B/K & T • HAVO/VWO • MBO2 of hoger • Niet bekend
Uitkeringsduur	<ul style="list-style-type: none"> • 0 – 1 jaar • 1 – 3 jaar • 3 – 5 jaar • > 5 jaar

Tabel 1. Individuele factoren cliënten

Het zou wenselijk zijn geweest om in door middel van een logistische regressieanalyse via SPSS na te gaan of er samenhang is tussen de bruto uitstroom (als afhankelijke dichotome variabele) en individuele factoren (als onafhankelijke variabelen). Echter, in dit onderzoek wordt geen data-analyse uitgevoerd met behulp van SPSS. De reden hiervoor is dat de groep cliënten (*sample* of *N*) zowel per casus als in totaliteit relatief klein is, waardoor het niet mogelijk is om betrouwbare uitspraken te doen over een eventuele samenhang tussen de bruto uitstroom en de individuele factoren. Het uitvoeren van een logistische regressieanalyse waar onbetrouwbare uitkomsten uit voortvloeien heeft geen toegevoegde waarde. Om die reden zijn de gegevens met betrekking tot de individuele factoren systematisch verwerkt door middel van tabellen.

Naast de opbrengsten in de vorm van bruto uitstroom, kan arbeidsmarkt re-integratiebeleid zoals aangegeven ook leiden andere opbrengsten. In dit verband is de theoretische benadering van Jahoda (1979) genoemd, namelijk het Latente deprivatiemodel. De volgende vijf latente functies worden aan werk toegeschreven:

1. Tijdstructurering;
2. Sociale contacten;
3. Sociale status;
4. Maatschappelijke betrokkenheid;
5. Persoonlijke ontplooiing.

In de vorige paragraaf is verondersteld dat deze functies weinig tot niet aanwezig zijn bij werklozen. De vraag die gesteld kan worden is of het deelnemen aan arbeidsmarkt re-integratietrajecten bijdraagt aan het in mindere of meerdere mate vervullen van de vijf latente functies van werk? Dit onderzoek beschouwt de vijf latente functies als mogelijke opbrengsten van de arbeidsmarkt re-integratietrajecten, in de verschillende casussen. Op basis van de te verkrijgen informatie uit de interviews wordt onderzocht of er sprake is van deze latente opbrengsten. In de interviews is niet in het specifiek gevraagd naar of de respondenten denken dat deze opbrengsten aanwezig zijn, maar is gevraagd naar de opbrengsten in het algemeen. Door de onderzoeker is vervolgens gekeken of de genoemde opbrengsten geschaard kunnen worden onder deze vijf opbrengsten.

Samengevat staan in deze thesis twee concepten centraal: coproductie en arbeidsmarkt re-integratie. De focus van dit onderzoek ligt op het onderzoeken of een positieve relatie gevonden kan worden tussen een hoge mate van coproductie en enerzijds de bruto uitstroom en anderzijds de latente opbrengsten. Vervolgens kan deze positieve relatie leiden tot een hogere effectiviteit van arbeidsmarkt re-integratiebeleid. Om dit te kunnen onderzoeken is coproductie in navolging van Bekkers (1996) gedefinieerd als *“een proces van gemeenschappelijke beeldvorming dat gericht is op het ontwikkelen van een gezamenlijke beleidspraktijk, in een arena van wederzijds afhankelijke actoren”* (p. 180). Met behulp hiervan zijn vier componenten van coproductie onderscheiden, die gebruikt worden voor het analyseren en het bepalen van de mate van coproductie bij de casussen. De bruto uitstroom wordt gemeten door te kijken naar welke personen volledig of gedeeltelijk zijn uitgestroomd naar betaalde arbeid. De latente opbrengsten worden in beeld gebracht met behulp van de vijf latente functies van het Latente deprivatiemodel van Jahoda (1979). Geconcludeerd kan de operationalisering van de theoretische begrippen schematisch worden weergegeven in onderstaande tabel.

Centrale concepten	Geoperationaliseerd in
Mate van coproductie	<ul style="list-style-type: none"> - Wederzijdse afhankelijkheid (1 t/m 5); - Gemeenschappelijke beeldvorming (1 t/m 5); - Gezamenlijke beleidspraktijk (1 t/m 5); - Het behalen van wederzijds voordeel (1 t/m 5);
Bruto uitstroom	<ul style="list-style-type: none"> - Volledige of gedeeltelijke uitstroom naar betaalde arbeid
Latente opbrengsten	<ul style="list-style-type: none"> - Tijdstructurering - Sociale contacten - Maatschappelijke betrokkenheid - Sociale status - Persoonlijke ontplooiing

Tabel 2. Schematische weergave operationalisering

Nu uitgelegd is waarnaar precies onderzoek gedaan wordt, is het noodzakelijk om toe te lichten hoe het onderzoek uitgevoerd wordt. Daarom komt in het volgende hoofdstuk de methodologische verantwoording aan bod.

Hoofdstuk 3 Methodologische verantwoording

Dit hoofdstuk beschrijft de methodologische verantwoording. Als eerste komt het onderzoeksdesign, bestaande uit de gekozen onderzoeksstrategieën, -methoden en –technieken aan bod. De gemaakte keuzes worden toegelicht. Tot slot wordt ingegaan op de betrouwbaarheid en validiteit van dit onderzoek.

3.1 STRATEGIE, METHODEN EN TECHNIEKEN

Een onderzoek kan gebruik maken van verschillende onderzoeksstrategieën en daarom is het van belang om aan te geven welke onderzoekstrategie wordt gevolgd in deze thesis. De onderzoeksstrategie in deze thesis is ‘case study’. Swanborn (2010) definieert casestudy als “*een onderzoeksstrategie waarvan het voornaamste kenmerk is dat er sprake is van een intensieve bestudering van een sociaal verschijnsel bij één of enkele onderzoekseenheden*” (p. 22). De reden voor deze onderzoeksstrategie is dat een casestudy heel geschikt is voor verklarend onderzoek, wat in deze thesis uitgevoerd wordt. Dit omdat het de vragen ‘waarom?’, ‘wat?’ en ‘hoe?’ voorziet van antwoorden. De casuïstiek in deze thesis is de verschillende re-integratieprojecten die zijn uitgevoerd binnen het kader van de proeftuin van de gemeente Breda. Deze projecten worden beschouwd als verschillende casussen, waardoor er sprake is van een ‘multiple case study’ (Yin, 2003).

Bij de multiple case study als strategie kunnen meerdere methoden ingezet worden om gegevens te verzamelen en te analyseren (Van Thiel, 2007, p.66). In deze thesis is gekozen voor een ‘mixed method design’, ondanks dat bij een case study veelal kwalitatief onderzoek centraal staat (De Boer, 2006). Dit wil zeggen dat er zowel kwalitatieve als kwantitatieve gegevens worden verzameld. Dit kan op twee manieren: tegelijkertijd (*parallel*) of na elkaar (*sequentieel*) (Saunders, Lewis & Thornhill, 2004). In deze thesis worden de gegevens sequentieel verzameld. Allereerst is er een literatuurstudie naar het centraal leerstuk en andere belangrijke concepten uitgevoerd om het theoretisch onderzoekskader samen te stellen. Dit vormt de basis van het onderzoek, waarna kwantitatieve en kwalitatieve data verzameld wordt. De kwantitatieve data wordt gevormd door de bruto uitstroom naar betaalde arbeid per casus. Deze kwantitatieve gegevens worden aangevuld met kwalitatieve gegevens uit interviews. Want deze kwalitatieve gegevens, waarbij de beleving van de respondenten centraal staan, geven het verhaal achter de cijfers. Ook geven de kwalitatieve gegevens inzicht in andere opbrengsten. Door het combineren van kwantitatieve en kwalitatieve methoden worden de zwakke punten van beide onderzoeksmethoden gecompenseerd, wat leidt dit tot een verrijking van het onderzoek.

De kwantitatieve gegevens worden verzameld door een secundaire analyse met behulp van bestaande datasets uit de database van de gemeente Breda. In deze database staan alle personen uit de gemeente Breda die een uitkering ontvangen of hebben ontvangen, met aanvullende persoonlijke gegevens. In deze thesis worden in het vervolg diegenen die een gemeentelijke uitkering ontvangen van de gemeente Breda ‘cliënten’ genoemd. Door het uitvoeren van de secundaire analyse wordt inzicht verkregen in de bruto uitstroom naar betaalde arbeid van de cliënten die hebben deelgenomen aan de verschillende re-integratieprojecten. Zoals eerder vermeld worden de kwantitatieve gegevens niet via SPSS geanalyseerd, maar worden de kwantitatieve gegevens systematisch verwerkt door middel van tabellen.

De kwalitatieve gegevens worden verzameld door het afnemen van interviews. Enerzijds geven de interviews inzicht in de opbrengsten die niet gevangen kunnen worden in aantallen of cijfers.

Anderzijds biedt het een verklaring van de eerder gevonden resultaten bij de secundaire analyse, waardoor verbanden tussen de kwalitatieve en kwantitatieve gegevens gevonden kunnen worden. Gekozen is voor semigestructureerde interviews met open vragen, waarbij een topiclist gehanteerd wordt. Door gebruik te maken van een topiclist krijgen de interviews structuur en wordt het mogelijk om de interviews met elkaar te vergelijken. Op basis van de topiclist wordt in de interviews gevraagd naar de opzet, doel, doelgroep en de ingezette instrumenten bij het re-integratietraject, het verloop van het proces, de opbrengsten, de samenwerking in het algemeen en tot slot worden vragen gesteld over de vier componenten. De topiclist staat in bijlage een. De reden voor semigestructureerde interviews met open vragen is dat het de respondenten in staat stelt om antwoorden overeenkomstig hun eigen inzichten te geven, in plaats van grote restricties bij gesloten vragen (Ghauri & Gronhaug, 2010). In de interviews staan namelijk de percepties en de beleving(en) van de respondenten centraal. Bovendien geeft het ruimte om onverwachte, interessante data te introduceren (Gratton & Jones, 2004). In het onderzoek kunnen drie groepen respondenten worden onderscheiden:

- 1) Initiatiefnemer(s) van de re-integratieprojecten;
- 2) Medewerker(s) van de ATEA-groep of de gemeente Breda;
- 3) Cliënten die hebben deelgenomen aan de projecten.

De eerste groep kan beschouwd worden als de 'coproducten'. De tweede groep zijn medewerker(s) van de ATEA-groep of de gemeente Breda. De ATEA-groep is een samenwerking tussen BSW Bedrijven en Sociale Zaken van de gemeente Breda. ATEA staat voor Activering, Training En Arbeidsbemiddeling. De ATEA-groep screent cliënten, bemiddelt naar regulier werk en voorziet in beschutte & participatieve werkplekken. De tweede groep kan zodoende beschouwd worden als de 'reguliere producenten'. Bij elke casus wordt uit beide groepen één persoon of meerdere personen geïnterviewd, zodat de casussen vanuit twee perspectieven gezien worden en vanuit beide kanten de verhalen op tafel komen. De keus om hier nog een derde groep, bestaande uit cliënten, aan toe te voegen, is omdat verondersteld wordt dat de cliënten zelf als beste kunnen beoordelen wat de effecten van de casussen op de cliënten zijn. Bij elk van de zes casussen is getracht om van elke groep respondenten ten minste één persoon te interviewen.

Een aantal beperkingen moeten hierbij genoemd worden. Allereerst is bij de casus Ondernemen naar vermogen de initiatiefnemer de gemeente Breda/ATEA-groep, waardoor groep initiatiefnemer samenvalt met de groep medewerker van de ATEA-groep. Tevens was bij een tweetal casussen, twee en vijf, geen sprake van een medewerker van de ATEA-groep als contactpersoon of projectleider. Tot slot was het door non-response en tijdgebrek niet mogelijk om een cliënt bij de casus Treffr te interviewen. Zie tabel drie voor een overzicht van alle respondenten. In totaal zijn er vijftien interviews gehouden.

Casussen	Respondenten
Casus 1 DeBroekriem	Drie interviews <ul style="list-style-type: none"> - Een initiatiefnemer - Medewerker van de ATEA-groep - Een cliënt
Casus 2 Coöperatie de Vrije Uitloop	Drie interviews <ul style="list-style-type: none"> - Twee initiatiefnemers (groepsinterview) - Twee cliënten (aparte interviews)
Casus 3 LEF	Drie interviews <ul style="list-style-type: none"> - Een initiatiefnemer - Medewerker van de ATEA-groep - Een cliënt
Casus 4 Ondernemen naar Vermogen	Twee interviews <ul style="list-style-type: none"> - Initiatiefnemer & medewerker van de ATEA-groep (valt samen) - Een cliënt
Casus 5 ONS Coöperatief	Twee interviews <ul style="list-style-type: none"> - Drie initiatiefnemers (groepsinterview) - Een cliënt
Casus 6 Treffr	Twee interviews <ul style="list-style-type: none"> - Een initiatiefnemer - Een medewerker van de ATEA-groep
Totaal	15 interviews

Tabel 3. Overzicht respondenten interviews

Voorafgaand aan het interview is telkens aan de respondent uitgelegd waar het onderzoek over gaat en hoe zijn of haar gegevens gebruikt worden in het onderzoek. Hiervoor is toestemming gevraagd (*'informed consent'*), evenals om de interviews met een voicerecorder op te nemen (Boeije, 2005). Alle interviews zijn volledig uitgeschreven (getranscribeerd) en is een *'member check'* uitgevoerd. Tijdens een *member check* wordt aan de respondent(en) gevraagd of zij het eens zijn met omschrijvingen, interpretaties en conclusies (Swanborn, 1996). Vervolgens zijn de interviews geanalyseerd, door middel van het toekennen van codes met het programma NVivo. Dit kan op twee manieren: inductief of deductief. In dit onderzoek is er sprake van een tussenvorm, waarbij gewerkt wordt met een lijst van thema's, maar deze lijst kan aangevuld worden met nieuwe thema's die voortkomen uit de analyses. In drie stappen zijn de interviews voorzien van codes. Allereerst open coderen. Open coderen bestaat uit het markeren van stukjes onderzoeksmateriaal (fragmenten uit de transcripten) en het labelen van die fragmenten met een naam (code) (Boeije, 2005). Vervolgens zijn de interviews axiaal gecodeerd, waarbij codes worden gesplitst of samengevoegd of nieuwe codes benoemd, zodat iedere code een precieze definitie krijgt. Op deze manier worden de tekstfragmenten in alle interviews eenduidig met een code verbonden. De codeboom die hieruit is geresulteerd staat in bijlage twee. Tot slot zijn de interviews selectief gecodeerd, waarbij wordt nagegaan of en hoe bepaalde codes in de eenheden van onderzoek samenhangen (Hak, 2007).

3.2 BETROUWBAARHEID EN VALIDITEIT

Belangrijke begrippen bij het doen van wetenschappelijk onderzoek zijn betrouwbaarheid en validiteit. Bij betrouwbaarheid gaat het om de mate waarin de onderzoeker navolgbaar en controleerbaar is (Creswell 2003). In deze thesis is geprobeerd om de betrouwbaarheid van het onderzoek te waarborgen door gebruik te maken van triangulatie van methoden en informatie. Triangulatie is het verzamelen en verwerken van informatie op meerdere manieren (Van Thiel, 2007). Het combineren

en integreren van zowel kwalitatieve als kwantitatieve gegevens, is een vorm van triangulatie. De gevonden statistische kwantitatieve gegevens kunnen als het ware 'gecontroleerd' worden door de kwalitatieve gegevens, waardoor op basis van beide analyses samen te pakken en te vergelijken overkoepelende conclusies getrokken kunnen worden.

Daarnaast wordt de betrouwbaarheid gewaarborgd door te spreken met respondenten die spreekwoordelijk ' dicht bij het vuur ' zitten. De veronderstelling is namelijk dat zij de meeste kennis hebben en hierdoor het meest volledig beeld kunnen schetsen. Verder draagt ook het transcriberen van alle interviews bij aan de betrouwbaarheid. Wanneer slechts een verslag wordt geschreven of een samenvatting wordt gemaakt van interviews, kunnen bepaalde zaken die in eerste instantie niet belangrijk lijken maar later toch van belang zijn over het hoofd gezien worden. Bij het transcriberen van de interviews daarentegen worden daadwerkelijk geuite beweringen van de respondenten meegenomen. Een transcript is zodoende betrouwbaarder en nauwkeuriger dan een verslag. Bovendien is respondentvalidering toegepast: de transcripten zijn voorgelegd aan de respondenten ter controle. Tot slot is de data-analyse systematisch uitgevoerd door gebruik te maken van een het programma NVivo.

De validiteit van een onderzoek wordt bepaald door de geldigheid (interne validiteit) en de generaliseerbaarheid (externe validiteit) (Van Thiel, 2007). Bij de interne validiteit gaat het om een logische analyse van de resultaten. De interne validiteit in deze thesis wordt versterkt doordat bewust gekozen is voor een variëteit aan respondenten. De drie select gekozen groepen respondenten zijn vanuit perspectieven betrokken bij de casussen. Dit draagt bij het krijgen van zoveel mogelijk perspectieven op de opbrengsten van de arbeidsmarkt re-integratie projecten en voorkomt dat alleen één perspectief belicht wordt. Externe validiteit is de mate waarin de resultaten gegeneraliseerd kunnen worden naar andere situaties. Hierbij gaat het er dus om of de resultaten en conclusies ook kloppen voor andere personen, plaatsen en in een andere tijd (Creswell, 2003). De externe validiteit bij een case study is veelal gering, aangezien ingegaan wordt op de uniciteit van een case. Het is namelijk één geval. Bovendien is de externe validiteit gering doordat in dit onderzoek de groep cliënten (*sample of N*) zowel per casus als in totaliteit relatief gezien erg klein, waardoor de conclusies voortkomend uit dit onderzoek gebaseerd zijn op een smalle empirische basis. Maar bij deze thesis wordt de generaliseerbaarheid enigszins vergroot doordat niet één, maar meerdere casussen object van onderzoek zijn. Desondanks blijft de externe validiteit gering omdat alle casussen zich afspelen binnen één gemeente, de gemeente Breda.

Hoofdstuk 4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de kwalitatieve en kwantitatieve resultaten van het onderzoek gepresenteerd. Maar voordat de resultaten aan bod komen, wordt de context van het onderzoek geschetst. De context van het onderzoek wordt gevormd door de omstandigheden op de Nederlandse arbeidsmarkt en de institutionele omgeving van arbeidsmarkt re-integratie. Vervolgens worden de zes casussen voorzien van een omschrijving. Het hoofdstuk wordt besloten met een korte samenvatting.

4.1 CONTEXT

4.1.1 Arbeidsmarkt in Nederland

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) geeft aan dat de Nederlandse economie in 2014 voorzichtig uit een dal klimt. Aan de lange periode van economische neergang lijkt een einde te zijn gekomen volgens het CBS. Echter, niet op alle vlakken gaat het goed. De omvang van onze economie in 2014 ligt nog twee procent onder het niveau van 2008. Bij omringende landen ligt het percentage boven twee procent. Ook is de werkloosheid in 2014 nog tweemaal zo hoog als in 2008. Tevens blijft de langdurige werkloosheid en het aantal mensen met bijstand of WW verder stijgen (CBS, 2015).

Werkloosheid is een van de thema's waarmee de arbeidsmarkt in Nederland beoordeeld kan worden. Gekeken kan worden naar de hoogte en de duur van de werkloosheid. Sinds 2008 stijgt het percentage werkloze beroepsbevolking. In 2011 waren er 434 duizend mensen werkloos. In 2013 is dit opgelopen tot 647 duizend werklozen en in 2014 waren er gemiddeld 660 duizend werklozen. Dit komt neer op 7,4 procent van de beroepsbevolking. Echter, de stijgende lijn lijkt wel af te nemen. Het totale aantal werklozen in 2014 steeg in vergelijking met 2013 'maar' met 13 duizend. Verder nam de kortdurende werkloosheid in 2014 af, maar de langdurige werkloosheid nam opnieuw toe. De langdurige werkloosheid blijft sinds 2008 gestaag oplopen. Het aantal mensen dat één jaar of langer werkloos is was in 2008 nog 95 duizend. In 2014 is dit opgelopen tot 250 duizend mensen. Zo veel waren het er deze eeuw nog niet geweest (CBS, 2015). Zie figuur zes hieronder.

Beroepsbevolking

	2008	2011	2012	2013	2014
	%				
Brutoarbeidsparticipatie	70,5	70,0	70,5	70,5	70,1
Nettoarbeidsparticipatie	67,9	66,5	66,4	65,4	64,9
Werkloosheid	3,7	5,0	5,8	7,3	7,4
	x 1 000				
Totaal personen 15 tot 75 jaar	12 315	12 452	12 541	12 638	12 665
Beroepsbevolking	8 676	8 714	8 846	8 913	8 874
werkzame beroepsbevolking	8 358	8 280	8 330	8 266	8 214
werknemers vaste arbeidsrelatie	5 589	5 431	5 361	5 178	5 052
werknemers flexibele arbeidsrelatie	1 575	1 600	1 696	1 769	1 808
zelfstandigen	1 194	1 249	1 273	1 319	1 354
werkloze beroepsbevolking	318	434	516	647	660
langdurig werkloos (1 jaar of langer)	95	130	157	204	250
Niet-beroepsbevolking	3 639	3 738	3 695	3 724	3 791

Figuur 6. Beroepsbevolking (CBS, 2015, p. 45)

Verder loopt het aantal bijstandsontvangers al meerdere jaren continu op. Eind 2014 staat de teller op 435 duizend personen onder de AOW-gerechtigde leeftijd die een bijstandsuitkering ontvangen. De stijging was in 2014 wel kleiner dan in 2013. Maar daarnaast blijkt dat voor het eerst sinds 2008 het aantal openstaande vacatures weer opgelopen zijn. In 2013 waren er 95 duizend openstaande vacatures en in 2014 is dit toegenomen tot 108 duizend. Echter, het aantal openstaande vacatures in 2014 is nog steeds minder dan de helft van de openstaande vacatures in 2008 (CBS, 2015).

Samengevat, blijkt dat de economische conjunctuur in Nederland zich nog onder de trend bevindt, al is er wel voorzichtig herstel. Hierdoor kan gesteld worden dat er sprake is van laagconjunctuur. Wanneer er sprake is van laagconjunctuur, heeft dit als gevolg dat bijstandsontvangers minder snel uitstromen naar een baan. Dit betekent dat percentages bruto uitstroom vóór 2009 aanzienlijk hoger zullen liggen dan percentages bruto uitstroom na 2009. Het is zodoende belangrijk dat wanneer een vergelijking getrokken wordt tussen percentages (uit verschillende jaren) rekening gehouden dient te worden met deze macro economische achtergrond.

4.1.2 Wet- en regelgeving arbeidsmarkt re-integratie

Iedere verzorgingsstaat heeft een stelstel van sociale zekerheid dat een uitkering biedt aan mensen die zonder werk komen te zitten en geen andere bron van inkomsten hebben. Werklozen, arbeidsgehandicapten, bijstandsgerechtigden en niet uitkeringsgerechtigde werkzoekenden kunnen ondersteuning krijgen van UWV en gemeenten bij het vinden van een baan. De belangrijkste uitkeringen in Nederland zijn die in het kader van de Werkloosheidswet (WW) en de Participatiewet (samenvoeging van Wwb, WsW en Wajong). Deze thesis richt zich op bijstandsgerechtigden die een gemeentelijke uitkering ontvangen en onder de Participatiewet vallen.

Het arbeidsmarktbeleid (en het sociaalzekerheidsbeleid) is tegenwoordig primair gericht op de doelstelling om iedereen, ook mensen met een arbeidsbeperking, te laten deelnemen aan betaalde arbeid. Werk boven een uitkering, is het uitgangspunt. Dit stond al centraal toen in 2004 de Wet werk en bijstand (Wwb) werd ingevoerd. Deze wet verving de Algemene bijstandswet (Abw) en een aantal andere wetten op het gebied van gesubsidieerd werk. Een grote verandering die de Wwb meebracht was dat de inhoudelijke rol en het financiële belang van de gemeente sterk werd vergroot. Met deze wet kwam de regie van re-integratie van burgers bij de gemeenten te liggen. Voor de komst van de Wwb kregen gemeenten rijksmiddelen voor de bijstandsuitkeringen op declaratiebasis, oftewel op basis van de feitelijke uitgaven. Echter dit had als ongewenst neveneffect dat gemeenten werden beloond met een ruimer budget die de bijstand niet stipt uitvoerden. Met het invoeren van de Wwb krijgen gemeenten vooraf vastgestelde budgetten toegewezen, zowel voor de bijstandsuitkeringen (inkomensdeel) als het arbeidsmarkt re-integratiebeleid (werkdeel) (Van der Veen, 2014). In de loop van de jaren zijn bij het arbeidsmarktbeleid een tweetal ontwikkelingen op te merken: steeds meer verantwoordelijkheden en taken worden bij de gemeente neergelegd en werk wordt steeds meer centraal gesteld (boven een uitkering).

Op 1 januari 2015 is de Participatiewet, als één van de drie decentralisaties, in werking getreden. Deze wet voegt de Wet werk en bijstand (Wwb), de Wet sociale werkvoorziening (WSW) en een groot deel van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong) samen (Rijksoverheid, n.d.). De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Participatiewet, zorgt voor begeleiding naar werk en zorgt voor een uitkering als dat nodig is (Gemeente Tilburg, 2014). De wet biedt de

gemeente de beleidsvrijheid om zelf te bepalen welke ondersteuning mensen nodig hebben, wat het mogelijk maakt om maatwerk te leveren. De doelstelling van de Participatiewet is om iedereen met arbeidsvermogen naar werk toe te leiden, bij voorkeur naar regulier werk. De Participatiewet gaat uit van de eigen kracht van mensen en het bieden van ondersteuning waar nodig. Werk staat centraal. Door de Participatiewet is de gemeente verantwoordelijk geworden voor een nieuwe doelgroep: mensen met een arbeidsbeperking die (enige mate van) arbeidsvermogen hebben en die tot en met 31 december 2014 een beroep konden doen op de Wajong. De Wajong is namelijk vanaf 1 januari 2010 alleen nog toegankelijk voor mensen die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn. Instroom in de Wsw is vanaf 1 januari 2015 niet meer mogelijk (Gemeente Amsterdam, 2015).

De gemeente heeft twee taken in het kader van de Participatiewet. Allereerst de re-integratietaken: ondersteuning bij arbeidsinschakeling, waaronder het aanbieden van voorzieningen. Ten tweede de inkomensondersteunende taak: de verlening van de bijstand (in geldelijke zin) (Gemeente Katwijk, 2014). Voor het uitvoeren van deze twee taken is er met de komst van de Participatiewet één gebundeld re-integratiebudget voor gemeenten gekomen. Maar met de nieuwe wet gaat ook een forse bezuiniging gepaard: een netto besparing van € 250 miljoen in 2017 en ruim € 1,6 miljard structureel. Dat vraagt om het maken van scherpe keuzes ten aanzien van de instrumenten voor begeleiding en de ondersteuning. De door het kabinet gegeven beleidsvrijheid en de ontschotting van middelen zijn volgens de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) cruciale randvoorwaarden om deze Participatiewet tot een succes te kunnen maken (Vereniging Nederlandse Gemeenten, 2013).

De Participatiewet staat in een jarenlang proces waarbij de inhoudelijke en financiële rol van gemeenten steeds groter wordt. Hierbij is de invoering van de Wet werk en bijstand in 2004 als een belangrijke mijlpaal te beschouwen, want gemeenten werden toen volledig financieel verantwoordelijk. Met de Participatiewet worden de verantwoordelijkheden en de beleidsvrijheid verder uitgebreid (Heekelaar, 2013). Gemeenten zijn namelijk, door de decentralisaties in het sociaal domein, ook verantwoordelijk geworden voor de Jeugdzorg en hebben nieuwe WMO-taken gekregen (vanuit de AWBZ). Door deze veranderingen worden gemeenten in principe volledig verantwoordelijk voor ondersteuning, begeleiding en participatie van hun inwoners. De gemeente Tilburg (2014) zegt hierover: *“Deze decentralisatie van bevoegdheden, verantwoordelijkheden en middelen – met daarbij een aanzienlijke bezuiniging - van het Rijk naar lokaal niveau dwingt gemeenten, maatschappelijke instellingen, bedrijven en burgers om zich te bezinnen op hun rol en positie in het lokale sociale domein”* (p. 11).

4.1.3 De proeftuin

Het arbeidsmarkt re-integratiebeleid van de gemeente Breda is vastgelegd in het beleidskader ‘Investeren in werk, participatie door verbinding’. Centraal staat het zoeken van samenwerking met veel maatschappelijke organisaties en het maken van (slimme) verbindingen in het sociale domein. Een specifiek uitgangspunt in het arbeidsmarkt re-integratiebeleid is het bieden van de ruimte om op innovatieve wijze meer mensen toe te leiden naar de arbeidsmarkt, in samenwerking met overheden, onderwijs, bedrijfsleven en werkzoekenden zelf. Dit heeft geleid tot het initiëren van een *‘Innovatieve re-integratieproeftuin met lef’* (hierna: proeftuin).

De proeftuin is in het leven geroepen door een aangenomen motie in de gemeenteraadsvergadering van 8 november 2012. De aanleiding was enerzijds dat de gemeenteraad constateerde dat er

innovatieve manieren bestaan om (meer) mensen naar de arbeidsmarkt toe te leiden. Anderzijds was het bedoeld om de ogen open te houden voor initiatieven uit de samenleving. Dit omdat de gemeente per 18 april 2012 BSW-bedrijven en een deel van de voormalige directie Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben samengevoegd, waarbij de uitvoering van arbeidsmarkt re-integratie volledig binnen de gemeentelijke organisatie werd belegd. Deze ontwikkeling voltrekt zich in meerdere Nederlandse gemeenten, door een grote ontevredenheid over re-integratiebedrijven. In de beleidsnota van 2013 'Werken@Breda, Op weg naar werk', was een bedrag van € 300.000,- gereserveerd voor de proeftuin. Burgers, cliënten, onderwijs, ondernemers en maatschappelijke organisaties konden aanvragen indienen voor een subsidie voor re-integratieprojecten die een bijdrage leveren aan op innovatieve wijze (meer) Bredase werkzoekenden toe te leiden naar de arbeidsmarkt. De subsidieaanvragen konden van 1 januari 2013 tot en met 31 december 2013 ingediend worden. De projectaanvragen werden op volgorde van binnenkomst in behandeling genomen tot dat het subsidieplafond van € 300.000,- was bereikt.

Om in aanmerking te komen voor subsidie worden de aanvragen getoetst aan de volgende criteria:

1. Innovatief. Het projectvoorstel is vernieuwend wat betreft inhoud, aanpak of werkwijze;
2. In samenwerking met diverse partijen (gemeente, onderwijs en ondernemers etc.) tot stand zijn gekomen. Bij voorkeur vormgegeven met en door de doelgroep;
3. Gericht zijn op concrete, realistische resultaten;
4. De resultaten moeten in een realistische verhouding staan tot de gemeentelijke bijdrage;
5. Uitvoerbaar zijn;
6. De uitvoeringsperiode van het project is maximaal 1 jaar;
7. Niet strijdig zijn met regionaal beleid c.q. uitvoeringsplannen West-Brabant;
8. Aansluiten bij het beleidskader/activiteiten Werken@Breda, Op weg naar werk.

Van 1 januari 2013 tot en met 31 december 2013 zijn er zeventien subsidieaanvragen ingediend. Van deze zeventien aanvragen zijn vier aanvragen afgewezen en dertien aanvragen toegewezen. Zie hieronder tabel vier voor een overzicht.

	Ingediende aanvragen
	<u>Toegewezen aanvragen</u>
1	AtMonday
2	Avans
3	Brood en Rozen
4	Coöperatie de Vrije Uitloop
5	DeBroekriem
6	LEF
7	Ondernemen naar vermogen
8	ONS Coöperatief
9	Straatrakkers
10	Startersbeurs
11	Treffr
12	Werken aan jeugd
13	Werk in Breda

Afgewezen aanvragen	
14	Werkcafé
15	Leertraject Moerbeij
16	Get Started
17	Ardwerk@TeamplyNAC

Tabel 4. Overzicht ingediende subsidieaanvragen

Door een aantal beperkingen kunnen niet alle dertien de re-integratieprojecten als casussen in deze thesis onderzocht worden. In totaal zijn bij aanvang van de start van de stage in februari 2015, waarbij een evaluatieonderzoek is uitgevoerd, negen van de dertien re-integratieprojecten afgerond. Niet afgeronde projecten zijn niet meegenomen in dit onderzoek. Daarnaast wordt alleen onderzoek gedaan naar projecten waarbij uitkeringsgerechtigden fysiek een re-integratietraject volgden. Hierdoor worden twee projecten niet in beschouwing genomen, aangezien deze projecten onderzoek hebben gedaan. Tot slot wordt geen onderzoek gedaan naar het project Brood en Rozen, omdat het niet mogelijk bleek om genoeg respondenten voor interviews te krijgen. De beoogde respondenten wilden geen medewerking verlenen, met de reden dat er al uitvoerig in gesprekken geëvalueerd was met de gemeente en de ATEA-groep. Hierdoor blijven de volgende zes projecten over die in dit onderzoek als casussen worden beschouwd:

1. Coöperatie de Vrije Uitloop
2. DeBroekriem
3. LEF
4. Ondernemen naar Vermogen
5. ONS Coöperatief
6. Treffr

Het is belangrijk om te benoemen dat bij één casus het niet mogelijk was om kwantitatieve gegevens te verkrijgen. Bij DeBroekriem zijn door de aard van het project de mensen die hebben deelgenomen niet door de gemeente geregistreerd, waardoor geen kwantitatieve gegevens beschikbaar zijn. De zes casussen worden in de volgende paragrafen voorzien van een omschrijving. Deze omschrijvingen zijn op basis van de subsidieaanvragen geconstrueerd. Het is noodzakelijk om de lezer te voorzien van deze informatie, zodat betekenis gegeven kan worden aan de resultaten die later in dit hoofdstuk gepresenteerd worden.

Casus 1: Coöperatie de Vrije Uitloop

Het doel is het oprichten van een coöperatie voor scharrelondernemers: mensen die vanuit een uitkeringssituatie de mogelijkheid krijgen om (een deel van) hun uitkering zelf te gaan verdienen d.m.v. parttime ondernemerschap. Hierbij is de doelgroep personen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en weinig uitzicht op regulier werk, maar wel capaciteiten hebben om als zelfstandige activiteiten te verrichten.

Bij de Coöperatie de Vrije Uitloop staat het idee van parttime ondernemen, oftewel scharrelondernemerschap, centraal. Mensen gaan samen parttime ondernemen onder de vlag van een coöperatie. De coöperatie is opgericht om mensen die met hun passie (een deel van) hun inkomen willen verwerven, door middel van een scharrelondernemerschap te ondersteunen en te faciliteren.

De coöperatie is het geheel van scharrelondernemers die met elkaar en voor elkaar hun talenten en kwaliteiten inzetten en daar geld mee verdienen.

Casus 2: DeBroekriem

Bij DeBroekriem is het doel om werkzoekenden te activeren en te mobiliseren. Dit gebeurt via bijeenkomsten waarbij werkzoekenden vaardigheden leren om nieuw werk te vinden en door andere werkzoekenden te ontmoeten. Het richt zich op personen met een kleine afstand tot de arbeidsmarkt.

Dit project heeft de ambitie om werkzoekenden te inspireren en in beweging te zetten. Dit gebeurt via een activiteitenplatform, voor en door werkzoekenden, dat ontmoetingen tussen starters en in-between-jobbers faciliteert. Stichting DeBroekriem faciliteert een omgeving die het mogelijk maakt dat werkzoekenden elkaar vinden, elkaar inspireren en elkaar motiveren. Dit gebeurt door het organiseren van bijeenkomsten, waarvan de organisatie in handen ligt van werkzoekende vrijwilligers (de 'eventmanagers'). Het is zodoende door en voor werkzoekenden. DeBroekriem coacht en begeleidt de eventmanagers. Het geloof in de kracht van een positieve mindset en de meerwaarde van actief netwerken staat centraal. Bij meet-ups delen werkzoekenden ervaringen en tips en dankzij de workshops vergroten ze hun sollicitatievaardigheden, om versnelt een geschikte baan te vinden.

Casus 3: LEF

Bij deze casus wordt het doel omschreven als volgt: Het bewerkstelligen van een "gezonde geest in een gezond lichaam" en deelnemers begeleiden naar een betere toekomst. Hierbij richt het zich specifiek op jongeren met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Het project LEF richt zich op jongeren met een negatieve instelling/zelfbeeld, hoge spanning, stress of onvrede. Het project gaat ervan uit dat mensen zichzelf hebben (laten) programmeren en zelf in hun leven de negativiteit weer kunnen herprogrammeren. Gedragsverandering naar een positieve levensopvatting wordt beoogd. Om gedragsverandering te bereiken en mensen wijzer te laten gaan dan ze gekomen zijn, worden tevens tools voor de toekomst aangereikt.

Casus 4: Ondernemen naar vermogen

Bij Ondernemen naar vermogen is het doel om meer ruimte te bieden voor klanten met ambities voor ondernemerschap, maar die vanwege (arbeids)beperkingen niet kunnen deelnemen aan de regeling BBZ. De doelgroep is mensen die vanwege beperking(en) niet in staat om fulltime te ondernemen en dus niet kunnen voldoen aan het uren criterium van 24 uur van BBZ. Maar wel de ambitie en capaciteit hebben om in deeltijd te ondernemen. Met andere woorden, mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Dit project is vanuit de gemeente Breda zelf opgestart. In de huidige uitvoeringspraktijk wordt alleen ondersteuning gegeven aan ondernemers vanuit de bijstand als zij daarmee naar verwachting volledig uit de uitkering komen. Bij dit project wordt ondersteuning gegeven aan kandidaten die daarmee naar verwachting niet volledig uit de uitkering komen en dus parttime gaan ondernemen met behoud van de uitkering (als aanvullende inkomensondersteuning).

Casus 5: ONS Coöperatief

ONS Coöperatief wil 'ondernemers' die nu grotendeels een bijstandsuitkering hebben, gezamenlijk een bedrijf laten runnen, waarmee kennis en ervaring wordt opgedaan zodat zij uiteindelijk een baan kunnen vinden of zelf een onderneming kunnen starten. Het richt zich op mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

ONS Coöperatief richt zich op de exploitatie van een wijkrestaurant, cateringactiviteiten en de verhuur van zalen. ONS Coöperatief biedt mensen in een uitkeringssituatie, met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en met een slecht perspectief op instroom in de reguliere arbeidsmarkt, een kans om hun talenten te gebruiken, zich te ontwikkelen en als ondernemer een gedeelte van hun inkomen zelf te verdienen. Ondernemerschap is het uitgangspunt. De leden van de coöperatie dragen zelf verantwoordelijkheid voor het bedrijf en de aansturing ervan. Dit betreft het verwerven van opdrachten, het uitvoeren van de werkzaamheden en het behalen van de omzet. Onder de paraplu van een coöperatie, biedt het kandidaten de weg om ten minste een gedeelte van hun inkomen zelf te verdienen.

Casus 6: Treffer

Bij deze casus is het doel: Het nemen van de eigen verantwoordelijkheid en de bereidheid tonen/vergroten om anders naar bestaande zaken te kijken. Dit resulteert in het 'zien' van nieuwe mogelijkheden in de huidige situatie van de deelnemers, om deze vervolgens om te zetten in daden. Hierbij richt deze casus zich op mensen tussen de 27 en 55 jaar die een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt.

Deze casus is gericht op het begeleiden van een trainingstraject voor langdurig werklozen binnen de gemeente Breda. Dit werd gedaan door middel van het verzorgen van coaching- en begeleidingsprogramma voor cliënten die tussen drie en vijf jaar een uitkering ontvangen en tussen de 27 en 55 jaar zijn. Het is een kort en intens 'empowered' programma van ongeveer 6 weken, waarvan persoonlijke aandacht het fundament van het traject vormt. Het programma richt zich op bewustwording en verantwoordelijkheid nemen. Mensen dienen hun eigen kwaliteiten en talenten (weer) te ontdekken en te leren kennen, om van hieruit (weer) zelfstandig te kunnen re-integreren en participeren in de samenleving.

Samengevat kan gesteld worden dat alle casussen, met uitzondering van één casus, zich richten op mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Sommige casussen zijn hierdoor ook niet per definitie gericht op uitstroom uit de uitkering naar betaalde arbeid, maar ligt de focus op activering. Dit is relevante informatie voor het analyseren van de kwantitatieve resultaten (bruto uitstroom). Want zoals vermeld is in het theoretisch kader stromen mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt minder snel uit naar betaalde arbeid.

4.2 KWALITATIEVE RESULTATEN

In deze paragraaf worden de kwalitatieve resultaten uit de gehouden interviews en de twee aanvullende vragenlijsten gepresenteerd. De resultaten worden per casus beschreven. De resultaten worden per casus verdeeld in drie onderwerpen. Allereerst worden de resultaten met betrekking tot de afhankelijke variabele gepresenteerd; de mate van coproductie. Tevens wordt bij dit onderwerp overige relevante informatie uit de interviews met betrekking tot de samenwerking genoemd. Als

tweede worden de latente opbrengsten per casus weergegeven, volgens het Latente deprivatiemodel van Jahoda (1979). Als derde komen de overige kwalitatieve opbrengsten aan bod. Opbrengsten die benoemd worden door de respondenten maar buiten de vijf latente opbrengsten vallen.

4.2.1 Casus 1 Coöperatie de Vrije Uitloop

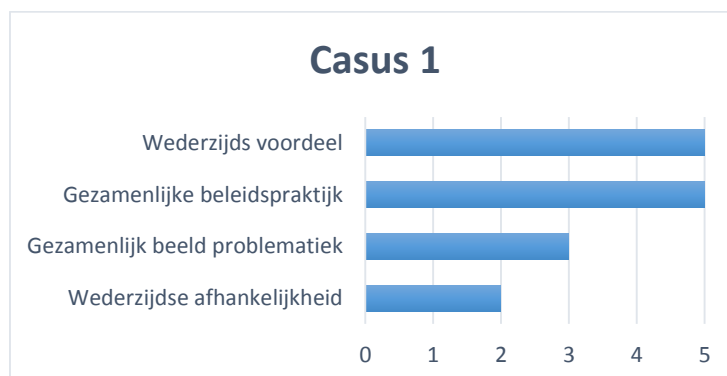
Mate van coproductie

Voor het bepalen van de mate van coproductie worden de vier componenten van coproductie beoordeeld met een cijfer van een tot en met vijf. In deze casus wordt voor de eerste component, wederzijdse afhankelijkheid, het cijfer twee gegeven. Dit cijfer is niet expliciet gegeven, maar op basis van de antwoorden van de respondenten D en E is hier het cijfer twee aan gekoppeld. De respondenten D en E geven namelijk in de interviews wanneer gevraagd wordt naar de wederzijdse afhankelijkheid aan dat zij in ieder geval afhankelijk zijn van de gemeente Breda, maar dat deze afhankelijkheid niet wederzijds is. Dit is duidelijk te merken uit het volgende citaat *“Ik denk niet dat de gemeente Breda omvalt als de scharrelondernemers niet meer bestaan”*. Verder vinden ze overigens wel dat ze enige invloed hebben op de gemeente.

Een gezamenlijk beeld van de problematiek wordt beter beoordeeld. De respondenten D en E geven aan dat een gezamenlijk beeld zeker aanwezig is en geven hiervoor het cijfer vijf. Maar vervolgens zegt respondent D dat er toch niet volledig sprake is van een gezamenlijk beeld van de problematiek. Dit wordt geïllustreerd met de volgende citaat: *“Kijk als de gemeente het helemaal honderd procent zou snappen, dan zouden dingen misschien nog wel makkelijker lopen”*. Om die reden wordt hier het cijfer vier aangekoppeld en niet het cijfer vijf.

De gezamenlijke beleidspraktijk wordt beoordeeld met het cijfer vijf. De respondenten D en E zeggen dat de gemeente Breda hun enorm goed heeft gefaciliteerd. Het instellen van een regelarme zone voor cliënten door de gemeente is een van de voorbeelden die hierbij aangehaald wordt. Verder geven de respondenten ook aan dat de medewerkers van de gemeente Breda en van de ATEA-groep ook warm betrokken zijn.

Tot slot blijkt ook dat aan het component wederzijds voordeel de maximale score van vijf kan worden toegekend. Der respondenten D en E geven aan dat zij zonder meer zien dat er sprake is van wederzijds voordeel. Respondent E zegt bijvoorbeeld: *“Ik denk dat de gemeente Breda echt goud heeft hiermee”*. Een expliciet cijfer wordt niet gegeven, maar op basis van het antwoord is hieraan het cijfer vijf gekoppeld.

Figuur 7. Scores vier componenten bij casus 1

Met betrekking tot de samenwerking worden door respondent B, D en E verteld dat het krijgen van cliënten als een belemmering wordt gezien. Door respondenten D en E wordt gezegd dat ze gehoopt hadden op een grotere toestroom van cliënten via ATEA. Volgens deze respondenten zijn maar mondjesmaat cliënten via ATEA aangeleverd. Respondent B vindt het ook erg jammer dat er te weinig cliënten waren. Maar respondent E blijft over de verdere samenwerking enorm positief. Dat blijkt uit het volgende citaat: *“Een ander ding waar ik ontzettend trots op ben is de manier waarop wij met ATEA en de gemeente aan tafel zitten. De manier waarop de gemeente Breda omgaat met dit initiatief. Dat ze de waarde zien en het lef hebben om hun nek uit te steken, om hierin mee te denken”*.

Latente opbrengsten

In deze casus blijkt sprake te zijn alle vijf de latente opbrengsten bij de cliënten die hebben deelgenomen. Allereerst leidt het tot meer structuur en ritme in het leven van cliënten. Respondent B verwoordt dit als volgt: *“Afen toe moet het ook gewoon want er moet een tuin af en als het een week mooi weer is, dan is het gewoon aan de bak. Maar dat lukt dan ook. Ook al moet ik om acht uur of zeven uur op, prima”*.

Verder draagt de casus ook bij aan sociale contacten als latente opbrengst. Bij deze casus is op de donderdagochtend een groepsbijeenkomst met alle cliënten. Hierover zegt respondent C dat voor een enkeling deze bijeenkomst ook diende als *“een veilig haven, soort van huiskamer, de sociale kring”*.

Vervolgens komt heel duidelijk naar voren dat de sociale status van de cliënten verbeterd is. Respondent B en respondenten D en E geven aan dat cliënten door deelname aan de casus meer eigenwaarde krijgen. Ook respondent B is het hier mee eens en zegt hierover: *“Je wordt voor vol aangezien en ik zie mijzelf voor vol aan”*. In het interview met respondent D en E geven ze beide ook aan dat het werkloos worden en het krijgen van een bijstandsuitkering een sterk negatief effect heeft op de sociale status van de cliënten. Dit wordt gevangen in het volgende citaat: *“Je hoort keer op keer dat je niet voldoet, want ja jij hebt geen baan”*. Respondent E gaf vervolgens later in het interview aan dat het deelnemen aan de casus ervoor zorgt dat cliënten weer ‘iets’ zijn. *“Je kan nu roepen ik ben scharrelondernemer. Ik ben nu ook weer iets. Als ik nu op die verjaardag kom kan ik zeggen ik ben scharrelondernemer”*.

Tevens leidt het re-integratietraject in de casus tot maatschappelijke betrokkenheid. Respondent B en C, beide cliënten die hebben deelgenomen aan de casus, geven aan dat zij weer een betekenis kunnen hebben in of een bijdrage kunnen leveren aan de samenleving. Respondent C geeft hierbij aan dat op dit moment de respondent de gemeente, en dus de maatschappij, elke maand 980 euro kost. Maar door het zijn van een scharrelondernemer kan respondent C uiteindelijk wel zijn steentje bijdragen.

Tot slot wordt ook persoonlijke ontplooiing als opbrengst genoemd. Allereerst geeft respondent B aan te vinden dat het re-integratietraject in de casus een uitdaging is, maar hierdoor moest de respondent wel uit zijn/haar schulp kruipen. Door respondent C wordt deze persoonlijke ontplooiing verwoordt door te zeggen dat deelnemen aan de casus heel bekrachtigend werkt.

Overige opbrengsten

Naast de vijf latente opbrengsten, geven respondent B, D en E aan dat deelname aan de casus heeft gezorgd voor een andere belangrijke opbrengst, namelijk een verbeterde gezondheid of welzijn.

Respondent B zegt bijvoorbeeld *“Ja, en ik merk het in mijn gezondheid. Mijn gezondheid is veel meer vooruitgegaan”*. Respondent D geeft hierbij aan dat wanneer de cliënten beter in hun vel zitten en weer erkend worden, minder medicijnen hoeven te gebruiken. *“We hebben echt mensen gezien die afgebouwd zijn met hun medicijnen en uiteindelijk gestopt zijn”*.

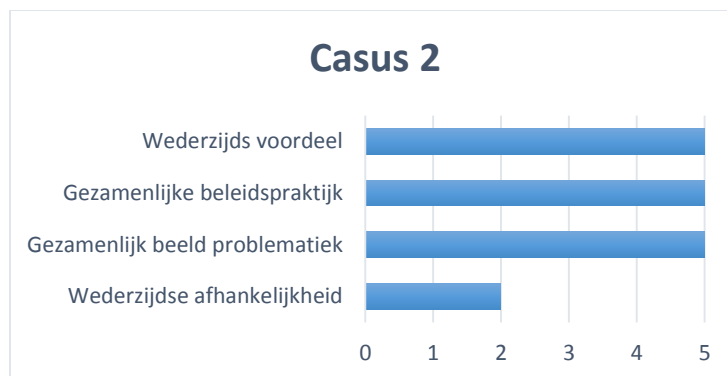
4.2.2 Casus 2 DeBroekriem

Mate van coproductie

Het component wederzijdse afhankelijkheid krijgt in deze casus het cijfer twee. Respondent H zegt dat er geen sprake is van een wederzijdse afhankelijkheid. Dit kan worden toegelicht met het volgende citaat: *“Maar dat is ook de kracht, dat we elkaar niet nodig hebben. [...] En wij zijn niet zo belangrijk voor de gemeente, ik bedoel wij zijn maar een heel klein project. [...] Wij pakken maar een heel klein puzzelstukje in die hele grote puzzel”*.

De drie andere componenten, gezamenlijk beeld van de problematiek, gezamenlijke beleidspraktijk en wederzijds voordeel, krijgen allen het cijfer vijf toegedeeld van respondent H. Hier wordt verder geen nadere toelichting bij gegeven.

Respondent F, een medewerker van de ATEA-groep, geeft met betrekking tot de samenwerking aan, dat er weinig sprake was daadwerkelijke samenwerking. Bij de respondent was het namelijk niet bekend hoeveel cliënten naar bijeenkomsten van deze casus zijn gegaan en wat het resultaat is geweest bij deze cliënten. Met andere woorden, geen terugkoppeling. *“Er was niet een zodanige samenwerking dat we wisten oké die mensen die sturen we ernaartoe en zoveel mensen hebben uiteindelijk resultaat. Niet in die hoedanigheid”*. Desondanks is respondent F wel positief over het contact dat er is geweest. *“Maar het communiceren an sich is altijd wel goed gegaan”*. Ook respondent H geeft aan dat de communicatie helder en goed was.

Figuur 8. Scores vier componenten bij casus 2

Latente opbrengsten

Bij deze casus blijkt er sprake te zijn vier van de vijf latente opbrengsten. Dit zijn tijdstructurering, sociale contacten, sociale status en persoonlijke ontplooiing. Op het gebied van maatschappelijke betrokkenheid worden geen opbrengsten genoemd. De gevonden latente opbrengsten worden hieronder verder toegelicht.

Allereerst geven respondenten G en H aan dat deelname aan DeBroekriem zorgt voor structuur in het leven van de cliënten, oftewel het zorgt voor tijdstructurering. Respondent G geeft aan dat hierdoor

cliënten weer een vast ding of een werkpatroon in de week hebben wat hiervoor helemaal kwijt was. Respondent H, de initiatiefnemer, beschrijft dit als volgt: *“Terwijl nu bij ons moet je gewoon om tien uur bij een workshop zijn. Dus je moet opstaan, je gaat ontbijten. Je gaat naar die workshop. Door die workshops krijg je weer tips. Je gaat naar huis. Je krijgt structuur in je leven”*.

Alle respondenten in deze casus, respondent F, G en H, geven aan dat deelname leidt tot de opbrengst sociale contacten. Voornamelijk respondent G, de cliënt die heeft deelgenomen, legt hier de nadruk op, doordat respondent G meerdere malen hierop terugkomt. Allereerst wordt gezegd dat de respondent zich niet meer alleen voelde. *“Ik had af en toe het gevoel dat ik de enige was die zonder werk was, maar er zaten allerlei mensen met verschillende leeftijden en verschillende achtergronden”*. Respondent F geeft dit ook aan in zijn interview: *“Mensen die in de bijstand zitten... je hebt een bepaalde overeenkomst, je bent er niet blij mee. Maar je kunt het delen met elkaar. Dat je niet de enige bent die even geen werk heeft”*. Ook zorgt het volgens respondent G ervoor dat cliënten meer buitenshuis komen in plaats van thuis blijven. Ten tweede geven respondenten F, G en H aan dat deelname bijdraagt aan het vergroten van het netwerk van cliënten. Cliënten leren volgens respondent G hierdoor mensen kennen die zij normaal nooit hadden leren kennen. Respondent G heeft hier ook twee vriendinnen aan overgehouden die samen één keer in de maand gaan wandelen. Respondent H geeft in dit verband aan dat cliënten heel veel mensen en werkgevers ontmoeten.

Respondent H geeft aan dat cliënten door deelname aan de casus weer een stukje identiteit, een stukje imagoverbetering en een stukje zelfvertrouwen krijgen. Dit alles draagt bij aan het verbeteren van de sociale status van cliënten. Respondent H verwoordt dat als volgt: *“Die mensen zitten bijvoorbeeld al een half jaar thuis en dan mis je een stukje identiteit. Nou bij ons hebben ze weer een stukje identiteit want ze zijn event manager bij DeBroekriem”*.

Het blijkt ook dat persoonlijke ontplooiing een opbrengst is van deze casus. Door respondent G en H wordt in het bijzonder aangegeven dat cliënten meer kennis krijgen over het sollicitatieproces, waardoor cliënten weten ‘hoe het werkt’. Respondent G zegt verder dat het geholpen heeft om actiever te worden en ook anders te denken. Daarnaast geeft respondent H aan: *“vooral de eventmanagers die zie je echt groeien”*.

4.2.3 Casus 3 LEF

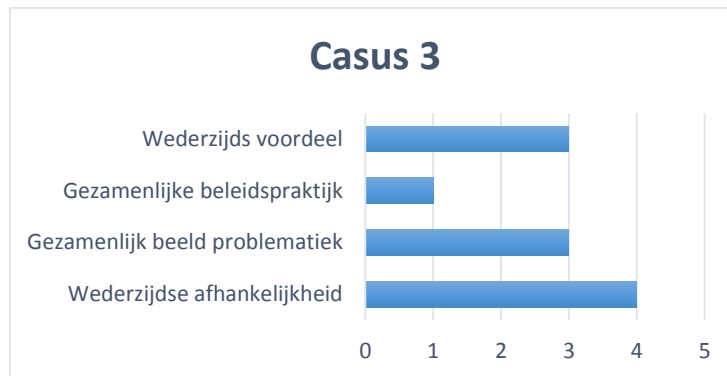
Mate van coproductie

Voor het bepalen van de mate van coproductie worden vier componenten beoordeeld. Het eerste component van coproductie, wederzijdse afhankelijkheid, wordt in deze casus beoordeeld met een vier. Respondent J geeft aan dat de wederzijdse afhankelijkheid zeker aanwezig is bij de casus. De respondent ziet deze afhankelijkheid in de vorm van informatie-uitwisseling tussen beide partijen.

Het gezamenlijk beeld van de problematiek wordt beoordeeld met het cijfer drie. Respondent J geeft aan dat in de praktijk niet volledig sprake is van een gezamenlijk beeld van de problematiek. Dit wordt geïllustreerd met een voorbeeld: *“Als jij niet weet dat je een borderline naar een bureau hebt gestuurd of niet in de gaten hebt wat dat is, dan is dat knap vervelend”*. In dit citaat heeft respondent J het over de gemaakt selectie van cliënten door de medewerkers van de ATEA-groep.

Verder blijkt geen sprake te zijn van een gezamenlijke beleidspraktijk, waardoor dit beoordeeld wordt met het cijfer een. Respondent J geeft aan dat er 'totaal geen sprake is' van een gezamenlijke beleidspraktijk. Dit omdat de manier waarop de gemeente en de ATEA-groep het traject gefaciliteerd heeft gezien wordt als een van de slechtst ontwikkelde dingen.

Het laatste component, wederzijds voordeel, is beoordeeld met een drie. De respondent ziet enige mate van wederzijds voordeel, doordat beide kanten van de tafel leren van elk re-integratietraject en vervolgens verbeteringen kunnen aanbrengen.

Figuur 9. Scores vier componenten bij casus 3

Met betrekking tot de samenwerking bij deze casus wordt door respondenten K, F en J nog verschillende dingen gezegd. Respondent K geeft door middel van verschillende voorbeelden aan dat de samenwerking niet goed is verlopen. Zo zegt de respondent: *“Zij heeft de kandidaten gebeld of een sms’je gestuurd of een WhatsApp. Dat vind ik wel heel krom want als je een kandidaat uitnodigt via een andere instantie dan zou je naar mijn idee de kandidaat per brief uitnodigen. Dat is niet gebeurd”*. Ook respondent F is niet te spreken over de samenwerking en geeft een voorbeeld uit de praktijk: *“In het kader van het project oké prima dan, maar kom met overeenkomsten. Nooit concrete overeenkomsten gezien of iets dergelijks. Niet meer dan woorden. Ik vond het niet professioneel”*. Bovendien zegt respondent F dat de communicatie niet goed verlopen is. Respondent J sluit zich hierbij aan: *“Wat ook wel vervelend was [...] Dat was dat er afgeweken werd van tussentijdse vaste afspraken”*.

Latente opbrengsten

Bij deze casus worden met betrekking tot de effecten van deze casus twee van de vijf latente opbrengsten, namelijk sociale contacten en persoonlijke ontplooiing. Gebleken is dat bij deze casus door de respondenten minder aandacht gegeven wordt aan de opbrengsten en meer aandacht besteed wordt aan de belemmeringen.

De casus heeft allereerst in enige mate bijgedragen aan het uitbouwen van de sociale contacten van de cliënten. Respondenten I en J stellen namelijk dat de casus bijgedragen heeft aan het ontstaan met vriendschappen of het hebben van sociale contacten. Respondent I geeft hierbij aan: *“Nee wel met eentje. Met een iemand heb ik wel contact gehad. Ik heb haar ook op WhatsApp maar de laatste tijd praat ik minder met haar”*.

Ten tweede blijkt er sprake te zijn persoonlijke ontplooiing bij de cliënten. Volgens respondent J hebben cliënten meer zelfvertrouwen gekregen, zijn cliënten meer mondiger en assertiever geworden.

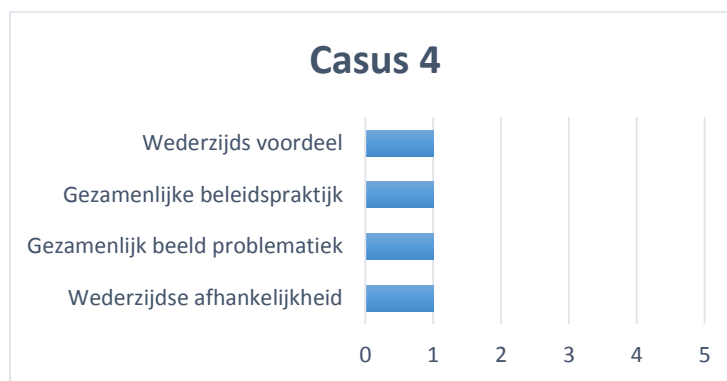
Overige opbrengsten

Als overige opbrengsten, naast de latente opbrengsten, wordt door respondent I en K verteld dat een aantal cliënten vrijwilligerswerk hebben gevonden. Respondent I, als cliënt, geeft aan dat de casus ook heeft geholpen om te leren met stress om te gaan en te zorgen voor minder stress.

4.2.4 Casus 4 Ondernemen naar vermogen

Mate van coproductie

In deze casus is geen sprake van coproductie, want er wordt niet samengewerkt met een (externe) partij uit de samenleving. De initiatiefnemer is de gemeente Breda zelf. Dit betekent dat alle vier de componenten met het cijfer een worden beoordeeld.

Figuur 10. Scores vier componenten bij casus 4

Latente opbrengsten

Wanneer gevraagd wordt naar de opbrengsten van deze casus, blijkt dat er sprake is van drie van de vijf latente opbrengsten. Dit zijn sociale contacten, sociale status en persoonlijke ontplooiing. Hieronder worden de componenten verder uitgelegd met behulp van de informatie uit de interviews.

Allereerst de opbrengst sociale contacten. In dit verband geeft respondent M in het interview aan dat het contact met andere cliënten erg fijn was. Op die manier voelde de respondent zich niet meer alleen omdat meerdere mensen waren die in 'hetzelfde schuitje zaten'.

Ten tweede draagt de casus bij aan het verbeteren van de sociale status van de cliënten. Respondent M geeft aan dat de casus heeft gezorgd voor het weer krijgen van een identiteit en meer eigenwaarde. De respondent zegt namelijk: *"Ik heb nu mijn eigen bedrijfje, dat is gevoelsmatig prettig. Ik ben ademtherapeut weer. Ik viel eerst een beetje tussen wal en schip"*. Ook voelt respondent M zich minder, in de eigen bewoording, een 'bijstandsloser'.

Als derde blijkt dat de casus opbrengsten oplevert op het gebied van persoonlijke ontplooiing. Respondent L geeft aan dat het heel zichtbaar was dat cliënten enorm groeiden op persoonlijk vlak. De cliënten hebben volgens respondent L voornamelijk meer zelfvertrouwen gekregen. De persoonlijke ontplooiing wordt door respondent L als volgt verwoord: *"Dan zie je dat mensen vanaf de eerste informatiebijeenkomst tot het einde, echt groeiden"* en *"als ik kijk naar de participatieladder,*

dan zeg ik van die zijn nu wel twee treden hoger op die ladder gekomen”. Respondent M geeft aan een bepaalde groei doorgemaakt te hebben en geeft hier een concreet voorbeeld van: *“Ik ga inmiddels wel naar een bitterballenborrel toe en laat mijn gezicht wel zien. Ik heb laatst nog een radio-interview gedaan en ik spreek echt wel mensen aan”*.

4.2.5 Casus 5 ONS Coöperatief

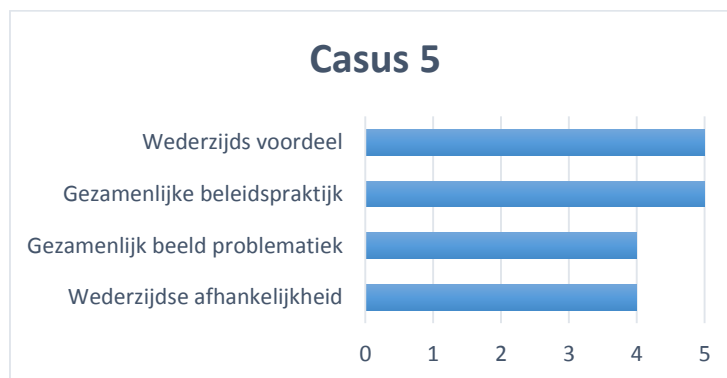
Mate van coproductie

In deze casus wordt aan het component wederzijdse afhankelijkheid het cijfer vier gekoppeld. De respondenten O, P en Q geven aan dat er volgens hun zeker sprake is van een wederzijdse afhankelijkheid, maar gaan hier verder niet dieper op in.

De tweede component, een gezamenlijk beeld van de problematiek wordt beoordeeld het cijfer vier. Hier wordt door respondent Q het volgende gezegd: *“Er is wel een gezamenlijk beeld alleen dat wij er veel meer tussen staan dan dat de gemeente dat doet. Wij zitten hier met de voeten in de klei maar zij zitten gewoon op een grotere afstand ervan”*. De gemeente wordt als een meer afstandelijk apparaat beschouwd. Echter, respondent Q zegt dat er wel een gezamenlijk beeld bestaat over wat het doel is.

Voor het derde component, een gezamenlijke beleidspraktijk, wordt de maximale score gegeven: een vijf. De respondenten O, P en Q geven aan dat zij goed zijn gefaciliteerd door de gemeente en de ATEA-groep, zodat er sprake is van een gezamenlijke beleidspraktijk. Hierbij geeft respondent Q als voorbeeld het instellen van een regelarme zone en ook het toelaten van een onkostenvergoeding voor cliënten.

Tot slot wordt bij het vierde component, wederzijds voordeel, het cijfer vijf gegeven.

Figuur 11. Scores vier componenten bij casus 5

Door respondent Q wordt nog aanvullende dingen gezegd over de samenwerking. Zo geeft de respondent aan dat naar verloop van tijd de communicatie en samenwerking steeds minder intensief is geworden. *“Dan zouden we van de gemeente horen of die regelarme zone door kon gaan en we hebben niets meer gehoord”*. Maar dit wordt wel vervolgens genuanceerd door te zeggen dat het van twee kanten komt en dat de respondent hier zelf ook niet meer achteraan gegaan is.

Latente opbrengsten

Het blijkt dat cliënten na afloop van deelname aan het re-integratietraject in deze casus drie van de vijf opbrengsten gevonden kunnen worden. Dit zijn tijdstructurering, sociale contacten en persoonlijke ontplooiing. Dit wordt hieronder verder toegelicht.

De respondent N geeft aan dat bij de cliënten die hebben deelgenomen aan de casus opbrengsten op het gebied van tijdstructurering zijn te zien. Zo geeft respondent N aan dat de casus geholpen heeft om te leren toe te wijden en te wennen aan werken. De respondent zegt het volgende hierover: *“Het is niet iedere ochtend gewoon ik blijf thuis, solliciteren, ik stuur naar ATEA. Als ik kans krijg ga ik naar de sollicitatie. Maar als ik krijg geen kans, dan blijf ik gewoon op de bank liggen of bezig zijn met de kinderen. Ik heb nu een plek. Ik moet gewoon aan mijn rooster houden. Evelyne is er maandag tot en met donderdag”*.

Alle respondenten zien resultaten op het gebied van sociale contacten van de cliënten. Allereerst geven respondenten O, P en Q aan dat de cliënten hun netwerk vergroten doordat heel veel organisaties en bedrijven komen bij ONS Coöperatief. Ook zien respondent O, P en Q dat onderling tussen de cliënten goede contacten zijn gekomen: *“Ja echt op het begin wanneer Marokkaanse vrouwen gingen koken, dan stond dat echt zo om het aanrecht heen want o jee de Somalische mevrouw mocht dat dan niet zien bijvoorbeeld. En nu kookt de Somalische met de Marokkaanse met een Antilliaanse”*. Respondent N geeft in dit verband het volgende aan: *“Maar als ik thuisblijf zonder werk en met de uitkering. Je leert niets en bent ook jezelf buitensluiten. Je krijgt ook kansen met de contacten en met de mensen”*.

Ook respondenten O, P en Q zien opbrengsten in de vorm van persoonlijke ontplooiing bij de cliënten. De respondenten geven namelijk aan dat de cliënten weer een stuk zelfvertrouwen terugkrijgen door deelname aan de casus. Door respondent P wordt het volgende verteld: *“Het zijn vaak mensen met heel weinig zelfvertrouwen. Die toch geknakt zijn door wat ze allemaal is overkomen en dat bouwen ze hier weer op. En daardoor durf je ook weer wat gemakkelijker buiten de deur te gaan”*. Bovendien zegt dezelfde respondent ook het volgende met betrekking tot de persoonlijke ontplooiing van de cliënten: *“Ook al is het helemaal buiten de horeca, dan durven ze toch dat sollicitatiegesprek aan te gaan”*.

4.2.6 Casus 6 Treffer

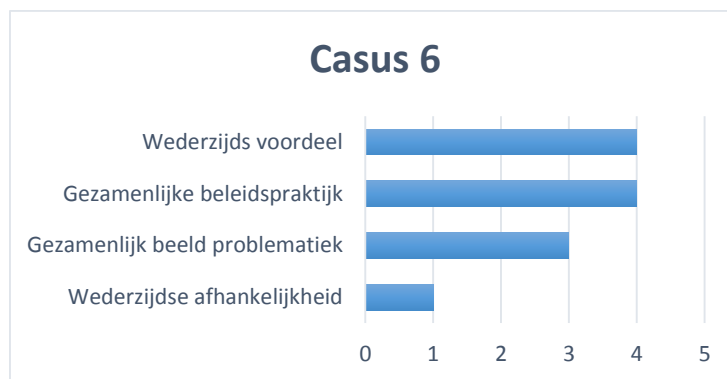
Mate van coproductie

Bij deze casus wordt over de wederzijdse afhankelijk gesteld dat er geen sprake is van wederzijdse afhankelijkheid. Hier wordt zodoende het cijfer een aan gekoppeld. Dit wordt door respondent S toegelicht als volgt: *“Omdat de gemeente zie ik als instituut, dus waar is de afhankelijkheid? Ik voel weinig verantwoordelijkheid, weinig persoonlijke verantwoordelijkheid”*. Ook geeft de respondent aan dat de gemeente niet afhankelijk is van de respondent want de gemeente heeft de keuze uit heel veel andere partijen.

Het tweede component, een gezamenlijk beeld van de problematiek, wordt beoordeeld met het cijfer drie. Respondent S geeft namelijk aan wel in enige mate het gevoel te hebben van een gezamenlijk beeld.

Het derde component, de gezamenlijke beleidspraktijk, krijgt een vier als cijfer. Hieraan voegt respondent S toe dat de gemeente en de ATEA-groep de casus en de respondent goed te hebben gefaciliteerd.

Als laatste wordt voor het component wederzijds voordeel een vier gegeven. Hierover wordt door respondent S gezegd: *“Wederzijds voordeel, ja. En succes laat zich dan in meerdere vormen uitdrukken. Dus bij hen zoveel mensen aan het werk, dus zoveel minder kosten. Bij ons persoonlijke successen, mensen weer blij, wij blij en wij weer meer werkervaring”*.

Figuur 12. Scores vier componenten bij casus 6

Door respondent S worden een aantal opmerkingen over de samenwerking gemaakt. Allereerst geeft de respondent aan dat alles uitgekauwd en gerationaliseerd moest zijn voorafgaand aan de start van de casus. Niets mocht aan het toeval over gelaten worden. *“En dat ik vooral vond dat ze tot in de treuren moesten weten wat we gingen doen en wat het resultaat zou zijn. Alsof ik een top kok ben en zeg ik heb tomatensoep voor jou en dat jij dan zegt maar wat doe je er precies in? Ja basilicum. Hoeveel basilicum? Verse of gedroogde? Dat ze heel mijn soep moesten weten. En ga ik het wel of niet lekker vinden?”*. Respondent S geeft verder aan de manier van samenwerken met de gemeente Breda erg bureaucratisch is. *“We moesten een projectnummer. Maar dat wisten wij niet. Dus uiteindelijk krijgen wij dat projectnummer en vervolgens gaat onze factuur ook nog twee weken bij iemand in zijn bakje”*. Ook door respondent R worden nog opmerkingen gemaakt over de samenwerking. Respondent R vindt dat er weinig sprake was van een daadwerkelijke samenwerking. De respondent is alleen betrokken geweest bij de voorbereiding en het resultaat. Tijdens de casus was er geen sprake van terugkoppeling. *“Het is niet zo dat ik ze aanmeld en dan hopen dat er op een zeker moment komt en zegt ze zijn uitgestroomd. Ik wil ook wel weten hoe dat gaat”*.

Latente opbrengsten

Het blijkt dat bij deze casus alleen de latente opbrengst ‘persoonlijke ontplooiing’ gevonden is. De andere vier latente opbrengsten worden niet benoemd. Hierbij is het wel belangrijk om op te merken dat de groep ‘cliënten’ in deze casus niet geïnterviewd is. Het is mogelijk dat wanneer wel een interview was gehouden met een cliënt dat er meer latente opbrengsten genoemd zouden zijn. De persoonlijke ontplooiing wordt hieronder voorzien van nadere toelichting.

Respondent R geeft aan dat cliënten naar aanleiding van deelname aan de casus een stap gezet hebben in hun ontwikkeling en geactiveerd zijn. Respondent S geeft aan dat cliënten door de casus weer opgebloeid zijn. De respondent verwoordt vervolgens door te zeggen: *“We hadden echt hele*

depressieve mensen in onze groep. Een aantal zijn weer aan het werk en hebben nieuwe liefdes. Die zijn echt gewoon treden omhooggegaan in het leven". Ook geeft respondent S aan dat cliënten weer in beweging zijn gezet en dat die beweging verschilde per cliënt. "De een was te bewegen van de bank naar buiten. Dat was al een mega overwinning. Dus van de bank naar buiten maar ook naar weer terug naar werk".

Overige opbrengsten

Een andere opvallende opbrengst van de casus die door respondent R (medewerker ATEA-groep) genoemd wordt is dat de respondent in ziet dat er heel veel mogelijke manieren zijn om te bereiken dat mensen weer aan het werk komen en dat de respondent niet alle wijsheid in pacht heeft.

Nu de resultaten uit de interviews (de kwalitatieve resultaten) met betrekking tot de latente opbrengsten en de mate van coproductie per casus zijn gepresenteerd, komen in de volgende paragraaf de kwantitatieve resultaten aan bod.

4.3 KWANTITATIEVE RESULTATEN

In deze paragraaf komen de resultaten van de secundaire data-analyse naar de kwantitatieve gegevens aan bod. De casus DeBroekriem is hierbij buiten beschouwing gelaten, omdat hierover geen gegevens beschikbaar zijn. Als eerste wordt inzicht gegeven in het profiel van alle cliënten, op basis van vier individuele factoren. Vervolgens wordt de bruto uitstroom in totaliteit weergegeven. Tot slot wordt de bruto uitstroom per casus gepresenteerd in combinatie met de vier individuele factoren.

4.3.1 Profiel cliënten

Een profiel van een cliënt is in algemene zin een omschrijving van de eigenschappen en kenmerken van een cliënt of een groep cliënten. In dit onderzoek gaat het om kenmerken die geacht bepalend te zijn voor de arbeidsmarkt re-integratiemogelijkheden en de arbeidskansen van een cliënt. In het theoretisch kader zijn een aantal individuele factoren genoemd. In deze thesis wordt gekeken naar de volgende individuele factoren: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en uitkeringsduur. Deze factoren zijn zoals vermeld in hoofdstuk twee opgedeeld in een aantal variabelen. Zie hieronder tabel vijf voor de resultaten.

Individuele factoren	Variabelen	Aantal	Percentages
Geslacht	• Man	18	26,8%
	• Vrouw	53	74,6%
Leeftijd	• 18 – 27 jr.	19	26,8
	• 28 – 45 jr.	31	43,7%
	• 46 – 55 jr.	15	21,1%
	• > 55 jr.	6	8,5%
Opleidingsniveau	• Cursus diploma	3	4,2%
	• Basisonderwijs	28	39,4%
	• Vmbo B/K & T	21	31,0%
	• HAVO/VWO	2	2,8%
	• MBO2 of hoger	16	22,5%
	• Niet bekend	1	8,5%
Uitkeringsduur	• 0 – 1 jaar	6	8,5%
	• 1 – 3 jaar	33	46,5%
	• 3 – 5 jaar	8	11,3%
	• > 5 jaar	24	33,8%
Totaal		71	100%

Tabel 5. Profiel cliënten

Uit bovenstaande tabel blijkt allereerst dat een geruime meerderheid van de cliënten vrouw is. Verder blijkt dat de meeste cliënten tussen de 28 en 45 jaar zijn en dat een meerderheid van de cliënten tussen de 18 en 45 jaar is (19 + 31 = 50). Maar een klein aantal cliënten is ouder dan 55 jaar. Vervolgens is te zien dat een meerderheid van de cliënten basisonderwijs of vmbo als hoogst genoten opleidingsniveau heeft, wat betekent dat de meeste cliënten redelijk laag opgeleid zijn. Tot slot is te zien dat maar een heel klein aantal een uitkeringsduur van minder dan één jaar. De meeste cliënten, 33 cliënten, hebben een uitkeringsduur van één tot drie jaar. Ook blijkt dat veel cliënten, 24 cliënten, een uitkeringsduur van vijf jaar of meer hebben. Hieruit blijkt dat voornamelijk cliënten met een lange uitkeringsduur deelgenomen hebben aan de zes casussen.

4.3.2 Bruto uitstroom

Vervolgens wordt hieronder in tabel zes de bruto uitstroom in aantallen en percentages per casus gepresenteerd. In totaal zijn van de 71 cliënten, dertien cliënten volledig of gedeeltelijk uitgestroomd zijn naar betaalde arbeid. Dit betekent dat de bruto uitstroom in totaal uitkomt op 18,3 procent. Van de dertien cliënten zijn zes cliënten gedeeltelijk uitgestroomd en zeven cliënten zijn volledig uitgestroomd. Dit betekent dat wanneer alleen gekeken wordt naar de volledige uitstroom naar betaalde arbeid het percentage uitkomt op 9,9 procent.

Casussen	Totaal aantal cliënten	Aantal uitgestroomd	Totaal uitstroom	Volledige uitstroom	Gedeeltelijke uitstroom
Casus 1	11	0	0%	0%	0%
Casus 2	-	-	-	-	-
Casus 3	22	4	18%	9%	9%
Casus 4	5	1	20%	20%	0%
Casus 5	18	5	28%	17%	11%
Casus 6	15	3	20%	7%	13%
Totaal	71	13	18,3%	9,9%	8,5%

Tabel 6. Bruto uitstroom naar betaalde arbeid

Het valt op dat bij casus 1 geen enkele cliënt is uitgestroomd naar betaalde arbeid, terwijl de percentages van totale uitstroom bij andere casussen in redelijke verhouding met elkaar staan. De percentages van bruto uitstroom van de casussen 3, 4 en 6 zijn namelijk nagenoeg gelijk. Casus 5 blijkt het hoogste percentage bruto uitstroom te hebben met 28 procent. Als alleen gekeken wordt naar de volledige bruto uitstroom blijkt dat er kleine veranderingen in de rangorde ontstaan. Dan blijkt casus 4 met twintig procent het hoogste percentage te hebben, wel komt daarna casus 5 met zeventien procent.

Na het weergeven van het profiel van alle 71 cliënten en de totale bruto uitstroom, wordt de bruto uitstroom per casus in combinatie met de vier individuele factoren gepresenteerd. In tabel zeven worden de uitkomsten van casus 3 gepresenteerd.

Casus 3	Uitstroom
Geslacht	
Man	2
Vrouw	2
Leeftijd	
18 – 27 jr.	4
28 – 45 jr.	0
46 – 55 jr.	0
> 55 jr.	0
Opleidingsniveau	
Cursus diploma	1
Basisonderwijs	1
Vmbo B, K & T	0
HAVO/VWO	0
MBO2 of hoger	2
Niet bekend	0
Uitkeringsduur	
> 1 jaar	1
1 jaar tot 2 jaar	0
2 jaar tot 3 jaar	2
3 jaar tot 5 jaar	0
> 5 jaar	1

Tabel 7. Casus 3 bruto uitstroom in combinatie met individuele factoren

Uit bovenstaande tabel blijkt dat evenveel mannen als vrouwen zijn uitgestroomd naar betaalde arbeid. Verder blijkt dat alleen cliënten zijn uitgestroomd die jonger zijn dan 27 jaar. Vervolgens blijkt dat cliënten met verschillende opleidingsniveaus zijn uitgestroomd. Tot slot is te zien dat cliënten met verschillende uitkeringsduren zijn uitgestroomd. Wel blijkt een meerderheid van de cliënten een uitkeringsduur van twee jaar of langer had, wat beschouwd kan worden als een lange uitkeringsduur.

Casus 4	Uitstroom
Geslacht	
Man	0
Vrouw	1
Leeftijd	
18 – 27 jr.	0
28 – 45 jr.	0
46 – 55 jr.	1
> 55 jr.	0
Opleidingsniveau	
Basisonderwijs	0
Vmbo B, K & T	0
HAVO/VWO	0
MBO2 of hoger	1
Niet bekend	0
Uitkeringsduur	
> 1 jaar	1
1 jaar tot 2 jaar	0
2 jaar tot 3 jaar	0
3 jaar tot 5 jaar	0
> 5 jaar	0

Tabel 8. Casus 4 bruto uitstroom in combinatie met individuele factoren

Bij casus 4 is maar één cliënt (van de vijf cliënten) uitgestroomd, waardoor er weinig informatie is over individuele factoren. Uit bovenstaande tabel blijkt dat de cliënt die uitgestroomd is van het vrouwelijk geslacht is, tussen de 46 en 55 jaar is, een opleidingsniveau heeft van MBO2 of hoger en een uitkeringsduur had van minder dan één jaar.

Casus 5	Uitstroom
Geslacht	
Man	1
Vrouw	4
Leeftijd	
18 – 27 jr.	0
28 – 45 jr.	3
46 – 55 jr.	2
> 55 jr.	0
Opleidingsniveau	
Cursus diploma	2
Basisonderwijs	3
Vmbo B, K & T	0
HAVO/VWO	0
MBO2 of hoger	0
Niet bekend	0
Uitkeringsduur	
> 1 jaar	0
1 jaar tot 2 jaar	2
2 jaar tot 3 jaar	2
3 jaar of langer	0
> 5 jaar	1

Tabel 9. Casus 5 bruto uitstroom in combinatie met individuele factoren

Uit bovenstaande tabel blijkt dat een meerderheid van de cliënten die zijn uitgestroomd naar betaalde arbeid vrouw is. De vijf cliënten die zijn uitgestroomd zijn namelijk vier vrouwen en één man. Verder blijkt dat cliënten uitgestroomd zijn die tussen 28 en 55 jaar zijn. Niemand jonger dan 27 jaar of ouder dan 55 jaar is uitgestroomd. Vervolgens blijken cliënten met een cursus Nederlands of basisonderwijs als hoogst genoten opleiding zijn uitgestroomd, die beschouwd kunnen worden als laagopgeleiden. Tot slot is te zien in de tabel dat niet één uitkeringsduur overheerst bij de uitgestroomde cliënten. Wel hebben vier van de vijf cliënten een uitkeringsduur van tussen één en drie jaar.

Casus 6	Uitstroom
Geslacht	
Man	1
Vrouw	2
Leeftijd	
18 – 27 jr.	0
28 – 45 jr.	3
46 – 55 jr.	0
> 55 jr.	0
Opleidingsniveau	
Cursus diploma	1
Basisonderwijs	0
Vmbo B, K & T	1
HAVO/VWO	0
MBO2 of hoger	0
Niet bekend	1
Uitkeringsduur	
> 1 jaar	0
1 jaar tot 2 jaar	0
2 jaar tot 3 jaar	1
3 jaar tot 5 jaar	2
> 5 jaar	0

Tabel 10. Casus 6 bruto uitstroom in combinatie met individuele factoren

Uit bovenstaande tabel blijkt dat zowel mannen als vrouwen zijn uitgestroomd naar betaalde arbeid. Twee vrouwen en één man. Verder blijkt dat alleen cliënten binnen de leeftijdscategorie van 28 jaar tot 45 jaar uitgestroomd zijn naar betaalde arbeid. Vervolgens blijken de cliënten die uitgestroomd zijn allen verschillende opleidingsniveaus te hebben of het is niet bekend wat het opleidingsniveau is. Tot slot is te zien dat alle uitgestroomde cliënten een uitkeringsduur tussen de twee en vijf jaar hadden, wat beschouwd kan worden als een lange uitkeringsduur.

Een aantal kritische kanttekeningen kunnen gemaakt worden bij de gepresenteerde kwantitatieve gegevens. Allereerst is het op basis van het weergegeven van bovenstaande tabellen niet mogelijk om vast te stellen of er een (causale) samenhang is tussen een of meerdere individuele factoren en de bruto uitstroom. Met andere woorden of het geslacht, de leeftijd, het opleidingsniveau en de uitkeringsduur een positieve of negatieve invloed heeft op de kans dat iemand uitstroomt uit de uitkering. Het is niet mogelijk om een causaal verband te bewijzen, aangezien zoals eerder gezegd in deze thesis geen data-analyse uitgevoerd wordt met behulp van SPSS. Bovendien zijn een aantal casussen gericht op een bepaalde (doel)groep van cliënten, bijvoorbeeld gericht op jongeren of gericht op vrouwen. Hierdoor is het niet vreemd dat bij sommige casussen bepaalde variabelen van de individuele factoren overheersen bij de bruto uitstroom van een casus. Zo was casus 3 bijvoorbeeld gericht op jongeren en was casus 5 in het bijzonder gericht op vrouwen. Een andere kritische kanttekening die gemaakt kan worden bij de aantallen en percentages van de bruto uitstroom is dat door het relatief lage totale aantal cliënten (71), de bruto uitstroom ook toegeschreven kan worden aan het toeval in plaats van aan het re-integratietraject per casus. Ondanks in deze thesis zoals eerder

vermeld geen uitspraken gedaan worden over de netto uitstroom, kan met grotere aantallen het toeval meer eruit gefilterd worden en worden de percentages bruto uitstroom meer betrouwbaar. Toch bieden de gepresenteerde kwantitatieve resultaten waardevolle informatie over de effecten van de re-integratietrajecten bij de zes casussen.

Hoofdstuk 5 Analyse

Nadat in het vorige hoofdstuk de kwalitatieve resultaten en de kwantitatieve resultaten zijn weergegeven, worden deze resultaten in dit hoofdstuk aan de hand van de theoretische bril geanalyseerd. In paragraaf 5.1 worden alle arbeidsmarkt re-integratieopbrengsten, zowel de kwalitatieve als de kwantitatieve opbrengsten, per casus geanalyseerd. Tevens wordt in deze paragraaf de bruto uitstroom van de zes casussen vergeleken met de totale bruto uitstroom van de gemeente Breda en de gemeente Nijmegen. Vervolgens wordt in paragraaf 5.2 de mate van coproductie per casus geanalyseerd. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een korte conclusie.

5.1 ANALYSE OPBRENGSTEN

In deze paragraaf worden allereerst de kwalitatieve en kwantitatieve opbrengsten per casus geanalyseerd. Op deze manier kan geanalyseerd in hoeverre de casussen in totaliteit, met beide opbrengsten gecombineerd, beschouwd kunnen worden als effectief in termen van arbeidsmarkt re-integratiebeleid. Bovendien zorgt dit ervoor dat de casussen onderling met elkaar vergeleken kunnen worden.

5.1.1 Opbrengsten per casus

Casus 1 Coöperatie de Vrije Uitloop

Bij deze casus was het re-integratietraject dat de cliënten volgden niet direct gericht op uitstroom naar betaalde arbeid, zoals gesteld is bij de omschrijving van de casus in paragraaf 4.1. Gemeentelijke re-integratievoorzieningen kunnen ook tot doel hebben om de bijstandsgerechtigde een stapje dichterbij de arbeidsmarkt te brengen, oftewel de afstand tot de arbeidsmarkt te verkleinen. In de omschrijving van de casus kwam duidelijk naar voren dat het re-integratietraject zich heeft gericht op mensen met weinig uitzicht op regulier werk. Wel was de doelstelling dat cliënten ten minste een gedeelte van de uitkering 'terug gingen verdienen'. Met andere woorden was het de bedoeling dat cliënten gedeeltelijk zouden uitstromen naar betaalde arbeid. Hierdoor is het wel opmerkelijk dat er geen sprake is van uitstroom naar betaalde arbeid, zowel geen sprake van volledige bruto uitstroom, als gedeeltelijke bruto uitstroom van cliënten. Wanneer de vergelijking wordt getrokken met de bruto uitstroom bij de andere zes casussen, is te zien dat deze casus met nul procent uitstroom het laagste scoort. Op basis hiervan kan de conclusie getrokken worden dat de casus (op korte termijn) niet leidt tot bruto uitstroom en dus niet effectief is geweest in mensen weer aan het werk te krijgen.

Maar daarnaast wordt bruto uitstroom in deze thesis gezien als één kant van de medaille. De andere kant van de medaille is de vraag of het traject bij deze casus heeft gezorgd voor latente opbrengsten bij de cliënten. Het blijkt dat het re-integratietraject in deze casus ervoor heeft geleid tot alle vijf de latente opbrengsten bij cliënten. Met andere woorden, een sterke verbetering in het psychologische welzijn van cliënten die hebben deelgenomen. De meest aangehaalde opbrengst voor de cliënten is dat cliënten een hogere of een betere sociale status krijgen, doordat het cliënten weer een identiteit geeft en ze er meer eigenwaarde door hebben gekregen. Ook is het opvallend dat alleen bij deze casus er sprake was van een vergroting van de maatschappelijke betrokkenheid; meerdere cliënten gaven aan weer het gevoel te krijgen dat ze een bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij. Tevens heeft het geholpen om weer structuur in het leven te krijgen, bij het verkrijgen van sociale contacten en heeft het ertoe geleid dat cliënten zich op persoonlijk gebied ontwikkeld hebben. Tot slot blijkt het naast een positief effect op het psychologisch welzijn, ook een positief effect te hebben op het fysieke welzijn van cliënten. De gezondheid van cliënten blijkt vooruit te zijn gegaan.

Casus 2 DeBroekriem

Deze casus bleek een beetje de vreemde eend in de bijt, aangezien het re-integratietraject in deze casus zich als enige richtte op de cliënten met een kleine afstand tot de arbeidsmarkt. De casus was zodoende ook gericht op directe uitstroom naar betaalde arbeid. Hierdoor was de verwachting gewekt dat deze casus de hoogste bruto uitstroom onder de cliënten zou bewerkstellingen, maar bij deze casus bleken geen gegevens over de bruto uitstroom beschikbaar te zijn. Dus het is niet mogelijk om te bepalen of het traject in deze casus succesvol is geweest met betrekking tot de bruto uitstroom.

Gelukkig was het wel mogelijk om te onderzoeken of er bij de cliënten die hebben deelgenomen enige latente opbrengsten als effecten gevonden konden worden. Op basis van de bevindingen kan gesteld worden dat met de aanwezigheid van vier van de vijf latente opbrengsten, het traject in grote mate heeft bijgedragen aan het psychologisch welzijn van de cliënten en daarmee heeft gezorgd voor een verkleining van de afstand tot de arbeidsmarkt. Het verkrijgen en het uitbouwen van de sociale contacten is de meest genoemde opbrengst van deze casus en wordt als meest relevante opbrengst gezien. In dit verband wordt gezegd dat cliënten zich allereerst niet meer alleen in hun situatie voelde en dat ze hun netwerk hebben vergroot. Daarnaast heeft het cliënten geholpen met de structurering van de week, het verkrijgen van bepaalde vaardigheden en kennis en heeft het gezorgd voor een hogere sociale status van de cliënten.

Casus 3 LEF

In deze casus was het re-integratietraject gericht op cliënten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Dit betekent dat de focus van dit re-integratietraject niet direct of op korte termijn lag op cliënten laten uitstromen naar betaalde arbeid. De volledige bruto uitstroom blijkt zodoende niet heel hoog, maar negen procent is ook zeker niet als een laag percentage te beschouwen. Daarnaast is ook nog negen procent gedeeltelijk uitgestroomd. Geconcludeerd kan worden dat de casus effectief geweest is in het toe leiden cliënten naar parttime of fulltime werk.

Naast de bruto uitstroom blijkt de mate waarin de latente opbrengsten als effecten van het re-integratietraject aanwezig zijn tegen te vallen. Na afloop van het traject zijn namelijk maar twee opbrengsten op te merken bij de cliënten. Bovendien valt het op dat de twee latente opbrengsten bij deze casus minder nadrukkelijk en minder uitgebreid aan bod komen. Eén van de drie respondenten in deze casus benoemt zelfs geen enkele latente opbrengst. Wat wel aan bod komt is dat het traject voor de cliënt heeft geleid tot het verkrijgen van meer sociale contacten. Daarnaast hebben de cliënten zich persoonlijk ontwikkeld, doordat ze meer zelfvertrouwen hebben gekregen, mondiger en assertiever zijn geworden. Al met al kan gesteld worden dat het re-integratietraject in deze casus weinig heeft bijgedragen aan het verbeteren van het psychisch welzijn van de cliënten.

Casus 4 Ondernemen naar vermogen

Aan Ondernemen naar vermogen hebben cliënten deelgenomen die vanwege zware (arbeids)beporingen niet fulltime konden ondernemen. Met andere woorden, mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Desondanks is één van de vijf cliënten volledig uitgestroomd naar betaalde arbeid. De verwachting was dat er hooguit sprake zou zijn van gedeeltelijke uitstroom. Bovendien blijkt dat twintig procent het hoogste percentage volledige uitstroom is van alle casussen. Op basis hiervan kan gesteld kan worden dat het re-integratietraject in deze casus op korte termijn effectief is geweest in het toe leiden van cliënten naar werk.

Deze casus draagt, met de aanwezigheid van drie latente opbrengsten, bij aan het verbeteren van het psychisch welbevinden van de cliënten. Het psychisch welbevinden wordt verbeterd doordat allereerst de cliënten zich persoonlijk hebben ontplooid. Als tweede doordat de cliënten zich niet meer alleen voelden doordat ze mensen tegenkwamen die in dezelfde situatie zaten. Met andere woorden, een uitbouw van de sociale contacten. Ten derde geeft het de cliënten een (betere) sociale status doordat ze zich minder een 'bijstandsloser' voelen.

Casus 5 ONS Coöperatief

Het re-integratietraject in deze casus was net zoals bij de meerderheid van de casussen gericht op cliënten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Om die reden was ook bij deze casus te verwachten dat het percentage bruto uitstroom niet erg hoog zou zijn. Echter, maar liefst 28 procent van de cliënten is na afloop van de casus uitgestroomd, waarvan zeventien procent volledig is uitgestroomd en elf procent gedeeltelijk is uitgestroomd. Gesteld kan worden dat deze casus heel effectief is in cliënten op korte termijn weer aan het werk te krijgen.

Daarnaast leidt het re-integratietraject in deze casus tot drie van de vijf latente opbrengsten bij cliënten. Gebleken is dat cliënten weer structuur in het leven krijgen en weer gewend raken aan een werkstructuur in plaats van hele dagen op de bank te liggen. Ook blijkt het bij te dragen aan het uitbouwen van sociale contacten en het verkrijgen van sociale ervaringen. Tot slot draagt het bij aan de persoonlijke ontplooiing van de cliënten. Gesteld kan worden dat deze casus gemiddeld heeft bijgedragen aan het verbeteren van het psychisch welzijn van de deelnemende cliënten na afloop.

Casus 6 Treffer

Allereerst is het belangrijk om te benoemen dat ook in deze casus de focus lag op cliënten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Uit de resultaten blijkt dat bij deze casus twintig procent is uitgestroomd (volledige en gedeeltelijke uitstroom). Een vergelijking met de andere casussen laat zien dat dit percentage het op een na hoogste percentage is, waardoor het traject in termen van bruto uitstroom vrij effectief is. Echter, wanneer dit percentage uitgesplitst wordt naar gedeeltelijke en volledige uitstroom blijkt dat een groot gedeelte van de cliënten niet volledig, maar gedeeltelijk zijn uitgestroomd. Toch kan een percentage van zeven procent volledige bruto uitstroom en een percentage van dertien procent gedeeltelijke uitstroom, beschouwd worden als goede resultaten. Om die reden kan gesteld worden dat deze casus effectief is in cliënten op korte termijn weer aan het werk te krijgen.

De casus boekt wat minder goede resultaten op het gebied van latente opbrengsten. Het re-integratietraject heeft namelijk alleen gezorgd voor persoonlijke ontplooiing van de cliënten. Zo hebben de cliënten o.a. een stap gezet in hun ontwikkeling en zijn weer geactiveerd of in beweging gezet. De overige vier latente opbrengsten blijken verder niet aanwezig te zijn. Hierdoor kan gesteld worden dat de casus weinig bijgedragen heeft aan het verbeteren van het psychisch welzijn van de cliënten.

5.1.2 Vergelijkende analyse bruto uitstroom

Nadat per casus de twee soorten opbrengsten in combinatie geanalyseerd zijn, wordt hier de bruto uitstroom van de casussen nogmaals uitgelicht. In dit gedeelte worden de resultaten met betrekking

tot de bruto uitstroom per casus vergeleken met 'externe' casussen. Op deze manier worden de percentages bruto uitstroom van de zes casussen in een groter perspectief geplaatst en is het mogelijk om de percentages bruto uitstroom daadwerkelijk te beoordelen. Gekozen is om de percentages bruto uitstroom op twee manieren te vergelijken: met de totale bruto uitstroom van de gemeente Breda en met de totale bruto uitstroom van de gemeente Nijmegen. Bij beide gemeenten zijn in de totale bruto uitstroom zowel cliënten die een re-integratietraject hebben gevolgd als cliënten die geen re-integratietraject hebben gevolgd, betrokken. Door deze vergelijkingen te trekken, is het mogelijk om uitspraken te doen over de effectiviteit van de casussen in termen van bruto uitstroom. De gemeente Nijmegen is uitgekozen omdat deze gemeente op een aantal belangrijke punten vergelijkbaar is met de gemeente Breda: in termen van omvang, het inkomen per inwoner en het aantal uitkeringen per 1.000 inwoners. De benodigde gegevens zijn per e-mail opgevraagd aan de afdeling Zorg en Inkomen van de gemeente Nijmegen.

In het vorige hoofdstuk is verteld dat wanneer verschillende percentages bruto uitstroom worden vergeleken, dat rekening gehouden moet worden met de macro economische achtergrond. In het vorige hoofdstuk is gebleken dat sinds de crisis die in 2008 begon, de omstandigheden op de Nederlandse arbeidsmarkt niet ideaal zijn. Zo is bijvoorbeeld in 2014 de werkloosheid nog steeds tweemaal zo hoog als in 2008. Hierdoor kan gesteld worden dat er sprake is van laagconjunctuur. De kans om in een laagconjunctuur (bij hoge werkloosheid) vanuit de uitkering uit te stromen naar betaalde arbeid is kleiner dan in een hoogconjunctuur. Dit betekent dat wanneer de percentages van de casussen vergeleken zouden worden met percentages van gemeenten vóór 2009, de percentages van de casussen aanzienlijk lager zouden zijn. Om die reden worden de percentages bruto uitstroom vergeleken met percentages totale bruto uitstroom van de gemeente Breda en de gemeente Nijmegen uit de jaren 2012, 2013 en 2014.

Bij deze vergelijking wordt alleen gekeken naar volledige bruto uitstroom, dus gedeeltelijke bruto uitstroom wordt niet meegenomen. Bovendien wordt in deze vergelijking één individuele factor meegenomen: de uitkeringsduur van de cliënten. Dit heeft twee redenen. Allereerst omdat uit vrijwel alle onderzoeken blijkt dat de uitkeringsduur een grote en eenduidige invloed heeft op de kans op uitstromen naar betaalde arbeid; des te langer iemand in de uitkering zit, des te lager is de kans om een baan te vinden. Ten tweede was het alleen mogelijk om bij beide gemeenten informatie te verkrijgen over de bruto uitstroom per uitkeringsduur en niet over de andere individuele factoren. Door het betrekken van de uitkeringsduur in deze vergelijking kan gezien worden of de aantallen cliënten bij de verschillende uitkeringsduren overeenkomen tussen de casussen en de twee gemeenten. Wanneer grote verschillen blijken te bestaan tussen de aantallen, kan een vergelijking minder goed gemaakt worden. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat de gemeente Nijmegen een hoger percentage bruto uitstroom heeft dan de casussen, maar dat dit verklaart kan worden doordat zij hoge aantallen cliënten hebben met een korte uitkeringsduur (minder dan een half jaar). En vice versa.

In de onderstaande drie tabellen wordt de totale bruto uitstroom in aantallen en in percentages weergegeven voor de jaren 2012, 2013 en 2014 van de gemeente Breda. De aantallen en percentages uitstroom zijn uitgesplitst naar uitkeringsduur.

2012	Totaal	Aantal uitgestroomd	Percentage
0 – 0,5 jr	465	155	33%
0,5 – 1 jr	637	53	8%
1 – 2 jr	547	41	7%
2 – 3 jr	352	41	12%
3 jr of langer	1.995	73	4%
Eindtotaal	3.996	363	9%

Tabel 11. Bruto uitstroom gemeente Breda 2012

2013	Totaal	Aantal uitgestroomd	Percentage
0 – 0,5 jr	573	196	34%
0,5 – 1 jr	700	93	13%
1 – 2 jr	690	89	13%
2 – 3 jr	427	21	5%
3 jr of langer	2.057	46	2%
Eindtotaal	4.447	445	10%

Tabel 12. Bruto uitstroom gemeente Breda 2013

2014	Totaal	Aantal uitgestroomd	Percentage
0 – 0,5 jr	497	165	33%
0,5 – 1 jr	558	90	16%
1 – 2 jr	818	96	12%
2 – 3 jr	534	34	6%
3 jr of langer	2.174	43	2%
Eindtotaal	4.581	428	9%

Tabel 13. Bruto uitstroom gemeente Breda 2014

In de bovenstaande tabellen is te zien dat de gemiddelde bruto uitstroom van de gemeente Breda in de jaren 2012, 2013 en 2014 vrijwel gelijk blijft met negen of tien procent. Het percentage voor de volledige uitstroom van alle casussen bij elkaar ligt net wat hoger: 9,9 procent. Echter, het is meer relevant om de gemiddelde bruto uitstroom te vergelijken met de percentages volledige uitstroom van een individuele casus. Allereerst kan gesteld worden dat casus 1, met nul procent uitstroom, in vergelijking met de totale uitstroom van de gemeente Breda niet effectief is in cliënten weer aan het werk te krijgen. Ten tweede valt het percentage van zeven procent van casus 6 ook lager uit dan de totale uitstroom van de gemeente Breda, maar hier is het verschil maar twee of drie procent. Vervolgens blijkt dat casus 3, met negen procent bruto uitstroom, vrijwel hetzelfde percentage heeft. Tot slot is te zien dat casus 4 en 5 een buitengewoon hoog percentage bruto uitstroom hebben wanneer de vergelijking wordt getrokken met dan de totale uitstroom van de gemeente Breda. Casus 4 heeft twintig procent bruto uitstroom en casus 5 heeft zeventien procent bruto uitstroom tegenover negen of tien procent bruto uitstroom van de gemeente Breda.

Ten tweede wordt in de onderstaande drie tabellen de bruto uitstroom in aantallen en in percentages weergegeven voor de jaren 2012, 2013 en 2014 van de gemeente Nijmegen. Ook hier zijn de aantallen uitgesplitst naar uitkeringsduur.

2012	Totaal	Aantal uitgestroomd	Percentage
0 – 0,5 jr	882	246	28%
0,5 – 1 jr	720	98	14%
1 – 2 jr	1.062	68	6%
2 – 3 jr	620	29	5%
3 jr of langer	2.480	44	2%
Eindtotaal	5.764	485	8%

Tabel 14. Bruto uitstroom gemeente Nijmegen 2012

2013	Totaal	Aantal uitgestroomd	Percentage
0 – 0,5 jr	841	261	31%
0,5 – 1 jr	769	127	17%
1 – 2 jr	1.262	102	8%
2 – 3 jr	636	29	5%
3 jr of langer	2.626	39	1%
Eindtotaal	6.134	558	9%

Tabel 15. Bruto uitstroom gemeente Nijmegen 2013

2014	Totaal	Aantal uitgestroomd	Percentage
0-0,5 jr	799	329	41%
0,5-1 jr	855	152	18%
1 – 2 jr	1.151	144	13%
2 – 3 jr	886	53	6%
3 jr of langer	2.778	78	3%
Eindtotaal	6.469	756	12%

Tabel 16. Bruto uitstroom gemeente Nijmegen 2014

In de bovenstaande tabellen is te zien dat een stijgende lijn is in de gemiddelde bruto uitstroom in de afgelopen jaren bij de gemeente Nijmegen. De percentages van acht en negen procent in 2012 en 2013 zijn vergelijkbaar met het percentage van 9,9 procent voor de volledige uitstroom van alle zes casussen bij elkaar. Echter, het percentage van twaalf procent in 2014 is hoger dan dit percentage. Als vervolgens gekeken wordt op casus niveau, blijkt casus 1 niet effectief met geen enkele cliënt die is uitgestroomd naar betaalde arbeid. Tevens heeft casus 6 een minder hoog percentage dan de percentages van de gemeente Nijmegen in 2012, 2013 en 2014. Verder is het percentage van negen procent bij casus 3 vergelijkbaar met de percentages bruto uitstroom in 2012 en 2013 van de gemeente Nijmegen. Maar het doet wel onder voor het percentage bruto uitstroom in 2014 van de gemeente Nijmegen. Tot slot zijn de percentages bruto uitstroom bij casus 4 en 5 ook in de vergelijking met de gemeente Nijmegen weer flink hoger. Twintig en zeventien procent tegenover acht, negen en twaalf procent. Alhoewel het verschil iets kleiner is geworden dan wanneer de vergelijking wordt getrokken met de totale percentage bruto uitstroom van de gemeente Breda, kan gesteld worden dat casus 4 en 5 heel effectief zijn geweest in het op de korte termijn in cliënten weer aan het werk te krijgen.

Vervolgens is het relevant om de uitkeringsduur van de cliënten die zijn uitgestroomd bij de gemeente Breda en de gemeente Nijmegen te vergelijken met de uitkeringsduur van de cliënten die zijn uitgestroomd per casus. Zoals verwacht blijkt bij beide gemeenten dat het hoogste percentage uitstroom bestaat bij de groep cliënten die een uitkeringsduur hadden van minder dan een half jaar. Ook heeft de groep cliënten die drie jaar of langer een uitkering kregen, het laagste percentage. Bij casus 3 daarentegen blijkt dat een meerderheid van de cliënten die zijn uitgestroomd een lange

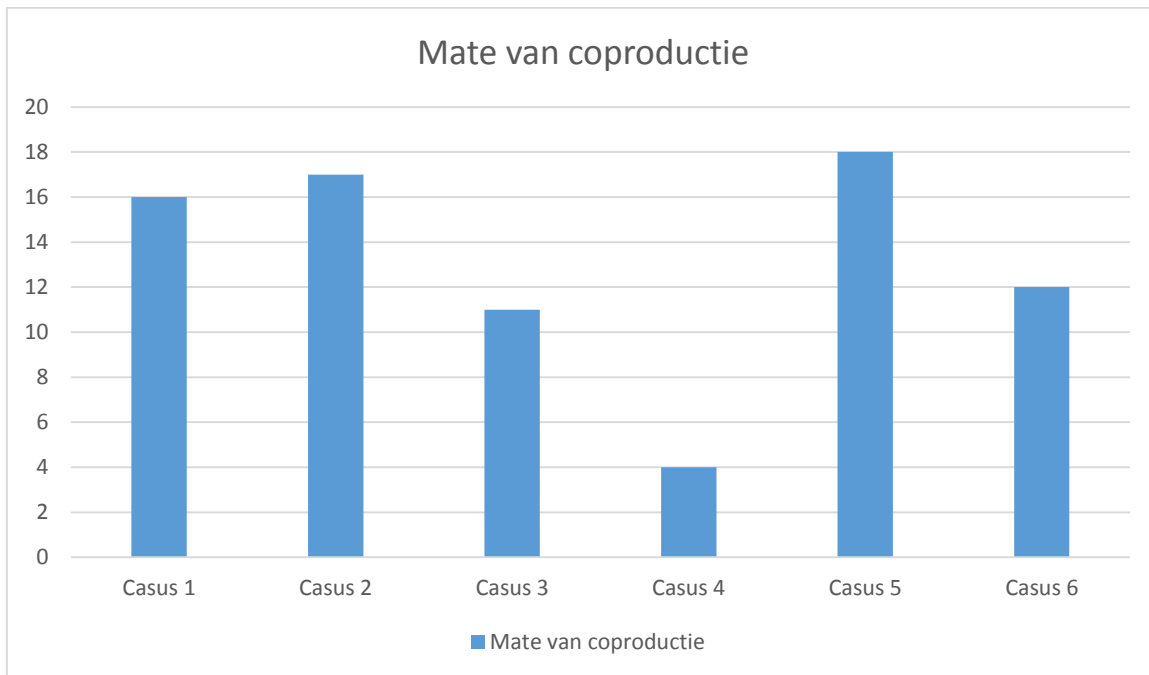
uitkeringsduur hadden. Drie van de vier uitgestroomde cliënten hadden namelijk een uitkeringsduur van twee jaar of langer. Daarnaast is bij casus 4 een cliënt uitgestroomd naar betaalde arbeid, die een uitkeringsduur had van een half jaar tot een jaar. Vervolgens hadden alle vijf de cliënten die zijn uitgestroomd naar betaalde arbeid bij casus 5 allen één jaar of langer een uitkering. Eén cliënt is uitgestroomd met een uitkeringsduur van drie jaar of langer. Tot slot hebben de drie cliënten die uitgestroomd zijn bij casus 6 allen een uitkeringsduur van twee jaar of langer. Samengevat, kan gesteld worden dat de percentages bruto uitstroom bij casus 3, 5 en 6 wanneer de uitkeringsduur van de cliënten in beschouwing wordt genomen, erg hoog zijn. De bruto uitstroom van casus 4 is minder bijzonder, aangezien de cliënt die uitgestroomd is te scharen valt onder cliënten met een korte uitkeringsduur en die stromen relatief gezien sneller uit.

Geconcludeerd is het percentage volledige uitstroom van alle zes casussen bij elkaar genomen vrijwel elke keer hoger is dan de percentages totale bruto uitstroom van de gemeente Breda en de gemeente Nijmegen. De grote winnaars in dit verhaal zijn casus 4 en casus 5. Deze twee casussen hebben namelijk een uitzonderlijk hoog percentage uitstroom. Hierdoor kan gesteld worden dat casus 4 en casus 5 een hoge effectiviteit hebben in termen van bruto uitstroom. Wat het hoge percentage bruto uitstroom van casus 5 nog meer bijzonder maakt, is dat bij casus 5 veel cliënten zijn uitgestroomd met een lange uitkeringsduur. De grote verliezer is casus 1 aangezien hier geen sprake is van enige uitstroom naar betaalde arbeid. De casus wordt zodoende beschouwd als niet effectief in termen van bruto uitstroom. Tot slot kunnen de casussen 3 en 6 als gemiddeld bestempeld worden, doordat de percentages bruto uitstroom vergelijkbaar zijn met de percentages totale bruto uitstroom van de gemeente Breda en de gemeente Nijmegen.

Nu de alle opbrengsten van de zes casussen geanalyseerd zijn, wordt in de volgende paragraaf de mate van coproductie bij alle zes casussen geanalyseerd. Hierdoor kan uiteindelijk een antwoord gevonden worden op de vraag: kunnen de verschillende opbrengsten van de casussen verklaard worden door de mate van coproductie?

5.2 ANALYSE MATE VAN COPRODUCTIE

In het vorig hoofdstuk zijn de resultaten weergegeven met betrekking tot de mate van coproductie bij elke casus. De mate van coproductie is bepaald door op een schaal van één tot vijf aan te geven in hoeverre er sprake was van de vijf onderscheidde componenten van coproductie. Hieronder in figuur dertien is de 'score' voor de mate van coproductie per casus schematisch weergegeven.

Figuur 13. Mate van coproductie per casus

Uit bovenstaande figuur blijkt dat er bij casus 5 sprake is van een hoge eindscore bij de mate van coproductie. De mate van coproductie is beoordeeld met een score van achttien, waarbij de maximale beoordeling per casus kan uitkomen op 20. Dit betekent dat vier van de vijf componenten met de maximale score zijn beoordeeld. Gesteld kan worden dat bij deze casus sprake is van een hoge mate van coproductie. De laagste score voor de mate van coproductie is te vinden bij casus 4. Dit is geen verrassing want er was geen externe partij betrokken bij deze casus, maar de gemeente was zelf de initiatiefnemer. Hierdoor zijn bij alle vier de componenten van coproductie de laagste score ingevuld, wat uitkomt op een score van vier. Dit betekent dat er sprake is van een lage mate van coproductie. Verder blijkt dat casus 3 ook een niet al te hoge mate van coproductie heeft. Wanneer de vier scores bij elkaar worden opgeteld blijkt dat deze casus een eindscore heeft van elf. Daarna komt casus 6 waarbij de mate van coproductie beoordeeld is met een score van twaalf. Dit kan beschouwd worden als een gemiddelde mate van coproductie. Vervolgens is de mate van coproductie bij de casussen 1 en 2 ongeveer gelijk en blijkt ook niet veel af te wijken van de hoogste mate van coproductie bij casus 5. Daarom kan gesteld worden dat bij casus 1 en 2 sprake is van een redelijk hoge mate van coproductie.

Samengevat kan gesteld worden dat bij geen enkele casus respondenten van mening waren dat er absoluut geen sprake was van de vier componenten van coproductie. Opvallend is wel dat de wederzijds afhankelijkheid als component, in vergelijking met de andere drie componenten met vrij lage scores beoordeeld wordt. In het algemeen kan dus gesteld worden dat de wederzijdse afhankelijkheid bij de zes casussen minder aanwezig is. Het wederzijdse element wordt veelal dus niet erkend. Eerder een eenzijdige afhankelijkheid van de gemeente of de ATEA-groep. De andere drie componenten hebben vergelijkbare scores. In tabel zeventien hieronder zijn de scores voor de componenten per casus gegeven.

Casussen	Wederzijdse afhankelijkheid	Gezamenlijk beeld problematiek	Gezamenlijke beleidspraktijk	Wederzijds voordeel	Totaal
Casus 1	2	4	5	5	16
Casus 2	2	5	5	5	17
Casus 3	4	3	1	3	11
Casus 4	1	1	1	1	4
Casus 5	5	4	5	5	19
Casus 6	1	3	4	4	12
Totaal	15	21	21	23	

Tabel 17. Scores bij de vier componenten per casus

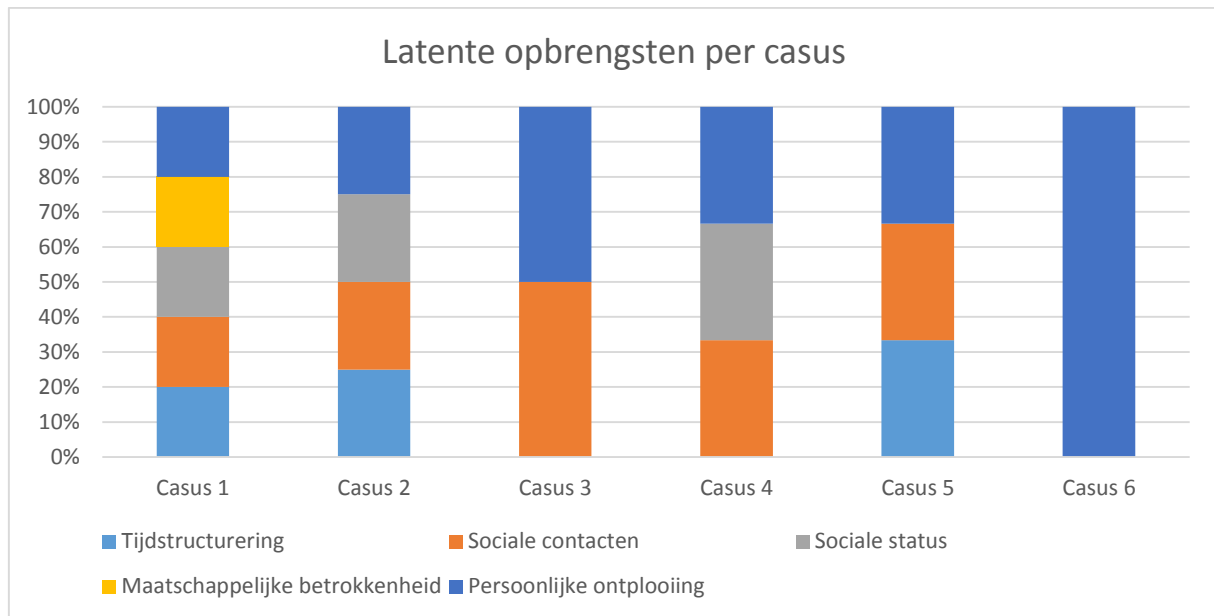
Met het bekijken van deze tabel kan het lijken alsof hier sprake is van (kwantitatieve) exactheid, echter het is belangrijk om te vermelden deze cijfers gebaseerd zijn op een toekenning van een waarde van één tot en met vijf door ofwel de respondenten ofwel de onderzoeker. Dit betekent dus dat deze toegekende cijfers bij de vier componenten gebaseerd zijn op meningen en interpretaties. De scores zijn dan ook niet 'statisch'. Het is mogelijk dat wanneer aan andere respondenten gevraagd zou zijn om de vier componenten te beoordelen, dat andere waarden toegerekend zouden zijn aan de componenten en dus een volledige andere tabel zou kunnen ontstaan.

5.3 CONCLUSIES

In deze paragraaf wordt, naar aanleiding van de analyses in de voorgaande paragrafen, een aantal conclusies getrokken. Het is belangrijk om hier te vermelden dat bij het trekken van conclusies over de mate van coproductie, de latente opbrengsten en de bruto uitstroom per casus op basis van de resultaten in deze thesis, voorzichtigheid is geboden. Een tweetal beperkingen in dit verband worden kort aangestipt. Allereerst is de mate van coproductie per casus veelal vastgesteld op basis van één interview of één respondent. Als tweede, met betrekking tot de bruto uitstroom, is het aantal cliënten in totaliteit en per casus relatief gezien erg klein. Het is mogelijk dat deze twee beperkingen leiden tot een min of meer vertekend beeld van de mate van coproductie of het percentage bruto uitstroom. Een voorbeeld hiervan is casus 4. Doordat bij casus 4 maar vijf cliënten hebben deelgenomen en één van deze vijf cliënten uitstroomt naar betaalde arbeid, wordt een percentage bruto uitstroom van twintig procent toegekend. Door het betrekkelijk kleine aantal cliënten is het lastig om 'harde' uitspraken te doen over de effectiviteit van de casussen in mensen weer aan het werk te krijgen. Met deze beperkingen in het achterhoofd is het toch mogelijk om om een aantal belangrijke conclusies te trekken.

Allereerst kan geconcludeerd worden dat het percentage bruto uitstroom bij de zes casussen onderling veel verschilt. Van geen enkele cliënt die is uitgestroomd, naar 28 procent bruto uitstroom. Zo heeft casus 5 (28 procent), op de voet gevolgd door casus 4 (20 procent), geleid tot het hoogste percentage gedeeltelijke en volledige uitstroom. Hier lijnrecht tegenover staat casus 1 waar geen enkele cliënt is uitgestroomd naar betaalde arbeid. Bij de casussen 3 en 6 blijkt er sprake te zijn van gemiddelde percentages bruto uitstroom. Om die reden wordt gesteld dat de percentages bruto uitstroom de indruk wekken dat casus 4 en casus 5 een hoge effectiviteit hebben, casus 1 een lage effectiviteit heeft en casussen 3 en 4 een gemiddelde effectiviteit.

Vervolgens kan geconcludeerd worden dat elke casus ten minste twee latente functies van werk in mindere of meerdere mate weer vervult, die eerder door de werkloosheid zijn weggevallen bij de cliënten. Gebleken is dat persoonlijke ontplooiing de meest voorkomende latente opbrengst bij de casussen is. Andersom blijkt dat maatschappelijke betrokkenheid de minst voorkomende latente opbrengst bij cliënten is. Gesteld kan worden dat gemiddeld gezien het psychische welzijn van de cliënten bij elke casus is verbeterd. Hier wordt expliciet 'gemiddeld' gezegd, omdat niet aangenomen kan worden dat bij elke cliënt in elke casus het psychisch welbevinden verbeterd is. Zie hieronder figuur veertien voor een visuele weergave van de latente opbrengsten per casus.

Figuur 14. Latente opbrengsten per casus

Uit bovenstaande figuur blijkt dat casus 1 geleid heeft tot de meeste latente opbrengsten bij de cliënten die hebben deelgenomen. Andersom blijkt dat casus 6 de minste latente opbrengsten tot gevolg heeft. Verder blijken casus 4 en 5 met drie van de vijf latente opbrengsten te beschouwen als gemiddeld effectief. Bij casus 3 zijn bij de cliënten maar twee latente opbrengsten gevonden en hebben zodoende weinig bijdragen aan het psychisch welzijn.

Als laatste kan geconcludeerd worden dat bij casus 5 op basis van de bevindingen in dit onderzoek sprake is van de hoogste mate van coproductie, gevolgd door casus 2 en 1. Bij casus 4 is sprake van een lage mate van coproductie. Casussen 3 en 6 worden beschouwd in de 'middenmoot' te vallen.

Samengevat wordt hieronder in tabel achttien per casus de mate van coproductie, het percentage bruto uitstroom en de latente opbrengsten gepresenteerd.

Casussen	Mate van coproductie	Percentage bruto uitstroom	Latente opbrengsten
Casus 1	16	0%	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tijdstructurering 2. Sociale contacten 3. Sociale status 4. Maatschappelijke betrokkenheid 5. Persoonlijke ontplooiing
Casus 2	17	-	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tijdstructurering 2. Sociale contacten 3. Sociale status 4. Persoonlijke ontplooiing
Casus 3	11	18%	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sociale contacten 2. Persoonlijke ontplooiing
Casus 4	4	20%	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sociale contacten 2. Sociale status 3. Persoonlijke ontplooiing
Casus 5	18	28%	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tijdstructurering 2. Sociale contacten 3. Persoonlijke ontplooiing
Casus 6	12	20%	<ol style="list-style-type: none"> 1. Persoonlijke ontplooiing

Tabel 18. Mate van coproductie in combinatie met bruto uitstroom en latente opbrengsten

Naar aanleiding van het weergeven van deze tabel zou de hoogste score van de mate van coproductie, gezien de causale redenering, moeten leiden tot het hoogste percentage bruto uitstroom en de meeste latente opbrengsten. Maar is dit daadwerkelijk het geval? Deze vraag wordt bij de conclusie in het volgende hoofdstuk beantwoord, wanneer de koppeling gemaakt wordt tussen de mate van coproductie en de variatie in opbrengsten.

Hoofdstuk 6 Conclusies en aanbevelingen

Nadat in het vorige hoofdstuk de onderzoeksresultaten zijn geanalyseerd, worden in dit hoofdstuk de conclusies van het onderzoek getrokken en daarmee antwoord gegeven op de centrale vraag van dit onderzoek. Vervolgens wordt op basis van deze conclusies in paragraaf 6.2 algemene aanbevelingen gedaan voor lokale overheden.

6.1 CONCLUSIES

Aan het begin van deze thesis is het grote vraagstuk gepresenteerd waar lokale overheden, door de Participatiewet en de daarbij horende bezuinigingen, voor geplaatst worden. De beschikbare middelen voor re-integratie worden lager, terwijl de doelgroep groter wordt. Met andere woorden, doe meer, maar wel met minder dan voorheen. De gemeente Breda ziet een (gedeeltelijke) oplossing door de samenwerking op te zoeken met 'de samenleving'. De onderliggende aanname is dat het toepassen van coproductie bij publieke dienstverlening leidt tot een betere kwaliteit en kwantiteit. Maar de vraag is of deze aanname ook bevestigd kan worden? Met dit onderzoek is getracht deze vragen te voorzien van antwoorden. De centrale vraag in dit onderzoek is:

Welke variatie in de opbrengsten van de arbeidsmarkt re-integratie projecten van de proeftuin van de gemeente Breda kan worden vastgesteld en hoe is de mate van coproductie tussen de gemeente Breda en de participanten hierop van invloed?

Naar aanleiding van de centrale vraag en de causale beredenering in deze thesis zijn twee hypothesen opgesteld. Dit zijn de volgende twee hypothesen:

Hypothese 1: Als in een casus sprake is van een hoge mate van coproductie leidt dit tot hogere bruto uitstroom, dan wanneer in een casus sprake is van een lage mate van coproductie.

Hypothese 2: Als in een casus sprake is van een hoge mate van coproductie leidt dit tot meer latente opbrengsten, dan wanneer in een casus sprake is van een lage mate van coproductie.

In dit hoofdstuk wordt een antwoord geformuleerd op de vraag wat de invloed is van de mate van coproductie op de opbrengsten van arbeidsmarkt re-integratiebeleid bij de gemeente Breda. Op basis hiervan kunnen de hypothesen aangenomen of verworpen worden.

6.1.1 Hypothese één

De eerste hypothese veronderstelt dat een casus met een hoge score bij coproductie gepaard gaat met een hoger percentage bruto uitstroom. In het vorige hoofdstuk is per casus zowel de mate van coproductie gegeven, als de bruto uitstroom en de latente opbrengsten. Deze hypothese betreft echter alleen de combinatie van coproductie en bruto uitstroom per casus. Tabel negentien geeft deze combinatie weer, waarbij de casussen gerangschikt zijn naar de mate van coproductie; van laag naar hoog.

Casussen	Mate van coproductie	Totaal bruto uitstroom	Volledige uitstroom	Gedeeltelijke uitstroom
Casus 4	4	20%	20%	-
Casus 3	11	18%	9%	9%
Casus 6	12	20%	7%	13%
Casus 1	16	0%	0%	0%
Casus 2	17	-	-	-
Casus 5	18	28%	17%	11%

Tabel 19. Mate van coproductie in combinatie met bruto uitstroom

In de bovenstaande tabel is te zien dat de percentages totale bruto uitstroom niet, zoals de scores in de kolom van de mate van coproductie, van laag naar hoog gaan. De tabel wekt de indruk dat ook hier geen eenduidige causale relatie gevonden kan worden tussen enerzijds de onafhankelijke variabele *mate van coproductie* en anderzijds de afhankelijke variabele *bruto uitstroom*. Op basis van de bevindingen uit bovenstaande tabel lijkt de veronderstelde positieve relatie tussen de onafhankelijke en afhankelijke variabele niet aanwezig. Een hogere mate van coproductie heeft niet in alle gevallen een hoger percentage bruto uitstroom tot gevolg. Alleen casus 5 wekt sterk de indruk dat er sprake is van de veronderstelde causale relatie. Deze casus is beoordeeld met de hoogste mate van coproductie en heeft ook het hoogste percentage bruto uitstroom. Maar andersom, is uit de tabel te lezen dat casus 4 de lage mate van coproductie heeft. De verwachting was dat dit ertoe zou leiden dat bij deze casus ook het laagste percentage bruto uitstroom gevonden wordt. Echter, het percentage van twintig procent bruto uitstroom is juist als een redelijk hoog percentage te beschouwen; het een na hoogste percentage totale bruto uitstroom van de zes casussen en het hoogste percentage volledige uitstroom van de zes casussen. Bovendien blijkt ook dat twintig procent volledige bruto uitstroom hoger is dan de percentages totale uitstroom van de gemeente Breda en de gemeente. Ook bij casus 1 met een hoge mate van coproductie en een laag percentage bruto uitstroom lijkt er geen sprake te zijn van een causaal verband. Tot slot wekt de tabel lichtelijk de indruk dat er bij casussen 3 en 6 sprake is van het veronderstelde causale verband, aangezien bij deze casussen sprake is van een gemiddelde mate van coproductie en ook sprake is van gemiddelde percentages bruto uitstroom.

Samengevat wekt de tabel de indruk dat er zowel geen sprake is van een eenduidige positieve als een negatieve causale relatie tussen de mate van coproductie en de bruto uitstroom, naar aanleiding van het onderzoek naar de zes casussen. Alleen bij casus 5 lijkt op basis van de tabel daadwerkelijk sprake te zijn van de veronderstelde causale relatie, maar op basis van één van de zes casussen kan niet gesteld worden dat in het algemeen een hoge mate van coproductie leidt tot een hoger percentage bruto uitstroom, dan wanneer in er sprake is van een lage mate van coproductie. Zodoende kan de eerste hypothese niet worden aangenomen.

6.1.2 Hypothese twee

De tweede hypothese veronderstelt dat een casus met een hogere score bij coproductie, gepaard gaat met meer latente opbrengsten. Hieronder in tabel twintig wordt de mate van coproductie gezien in combinatie met de latente opbrengsten per casus, waarbij de casussen gerangschikt zijn naar de mate van coproductie; van laag naar hoog.

Casussen	Mate van coproductie	Latente opbrengsten
Casus 4	4	1. Sociale contacten 2. Sociale status 3. Persoonlijke ontplooiing
Casus 3	11	1. Sociale contacten 2. Persoonlijke ontplooiing
Casus 6	12	1. Persoonlijke ontplooiing
Casus 1	16	1. Tijdstructurering 2. Sociale contacten 3. Sociale status 4. Maatschappelijke betrokkenheid 5. Persoonlijke ontplooiing
Casus 2	17	1. Tijdstructurering 2. Sociale contacten 3. Sociale status 4. Persoonlijke ontplooiing
Casus 5	18	1. Tijdstructurering 2. Sociale contacten 3. Persoonlijke ontplooiing

Tabel 20. Mate van coproductie in combinatie met latente opbrengsten

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat het aantal latente opbrengsten per casus niet, zoals de scores in de kolom van de mate van coproductie, van laag naar hoog oplopen. De tabel wekt de indruk dat ook hier geen eenduidige causale relatie gevonden kan worden tussen enerzijds de onafhankelijke variabele *mate van coproductie* en anderzijds de afhankelijke variabele de *latente opbrengsten*. Want de veronderstelde positieve relatie tussen een hoge mate van coproductie en de latente opbrengsten lijkt op basis van de bevindingen van dit onderzoek niet aanwezig te zijn. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de bevinding dat casus 4 en casus 5 beiden hebben geleid tot drie latente opbrengsten, terwijl casus 5 beoordeeld is met de hoogste score voor de mate van coproductie en casus 4 beoordeeld is met de laagste score voor de mate van coproductie. De verwachting op basis van de causale beredenering was dat casus 5, met een hoge mate van coproductie, zou leiden tot meer latente opbrengsten dan casus 4, waar sprake is van een lage mate van coproductie. Bovendien blijkt casus 1 tot de meeste latente opbrengsten te hebben geleid en daar bovenop tot een verbetering van de fysieke gesteldheid van de cliënten, maar daarentegen heeft deze casus niet de hoogste score voor de mate van coproductie. Wel is te zien dat casus 3 en casus 6 hebben geleid tot minder latente opbrengsten dan de casussen 1, 2 en 5, die alle drie ook een hogere score hebben behaald voor de mate van coproductie.

Samengevat wekt de tabel de indruk dat er zowel geen sprake is van een eenduidige positieve als een negatieve causale relatie tussen de mate van coproductie en de bruto uitstroom, naar aanleiding van het onderzoek naar de zes casussen. Op basis van de bevindingen in deze thesis kan niet gesteld worden dat in het algemeen een hoge mate van coproductie leidt tot meer latente opbrengsten bij cliënten, dan wanneer in er sprake is van een lage mate van coproductie. Dit betekent dat ook de tweede hypothese niet aangenomen kan worden.

Deze thesis heeft zich gericht op het onderzoeken of er sprake is van een causale relatie tussen de mate van coproductie bij zes casussen bij de gemeente Breda en opbrengsten van deze zes casussen, waarbij de opbrengsten gedefinieerd zijn als bruto uitstroom en latente opbrengsten. In de wetenschappelijke literatuur worden namelijk verschillende aannames gedaan over het toepassen van coproductie bij publieke dienstverlening. De meest genoemde aanname is dat coproductie zou bijdragen tot meer en betere publieke diensten. Met andere woorden: coproductie zou de kwantiteit en kwaliteit van de dienstverlening verbeteren. Empirisch onderzoek naar de 'output' kant van coproductie bleek echter schaars. Slechts enkele studies hebben aangetoond dat het toepassen van coproductie bij publieke dienstverlening leidt tot betere resultaten. Daarom bleef de vraag bestaan of coproductie deze hooggespannen verwachtingen waar kan maken. Naar aanleiding van het uitgevoerde onderzoek en de bevindingen van het onderzoek kan niet vastgesteld worden dat de mate van coproductie een positieve invloed heeft op de opbrengsten op het gebied van arbeidsmarkt re-integratie bij de zes casussen. Met het onderzoek is de indruk gewekt dat er geen sprake is van een veronderstelde causale relatie tussen de afhankelijke variabele en de twee onafhankelijke variabelen. Op basis hiervan kan zowel hypothese één als hypothese twee niet aangenomen worden. Hierbij is het van belang om te nadrukken dat de causale relatie niet op basis van *dit onderzoek* vastgesteld kan worden. Het is mogelijk dat andere onderzoeken naar de invloed van coproductie op de opbrengsten van publieke dienstverlening wel een positieve causale relatie kunnen vinden.

De reikwijdte van bovenstaande conclusies op basis van de bevindingen van dit onderzoek blijkt beperkt. Allereerst doordat de getrokken conclusies stoelen op een smalle empirische basis. In dit onderzoek is namelijk de groep cliënten (*sample* of *N*) zowel per casus als in totaliteit relatief gezien erg klein. Hierdoor was het ook niet mogelijk om een data-analyse uit te voeren via SPSS. Als tweede wordt de reikwijdte beperkt door de gehanteerde onderzoeksmethodiek. In dit onderzoek is gekozen om coproductie als verklarende factor centraal te stellen en zodoende een causale relatie te veronderstellen tussen de mate van coproductie en de opbrengsten van arbeidsmarkt re-integratiebeleid. Hierdoor worden onder andere macro economische, institutionele en individuele factoren als potentiële alternatieve verklarende factoren grotendeels buiten beschouwing gelaten. Daarnaast is het mogelijk dat het re-integratieproces zelf invloed heeft op de opbrengsten, maar dit blijft ook buiten beschouwing. Maar zoals vaker benoemd is bewust de keuze gemaakt om in de causale beredenering coproductie centraal te stellen als verklarende factor en zodoende te isoleren van alternatieve verklarende factoren, om op deze manier meer inzicht te verkrijgen in de invloed van coproductie op (beleids)effecten bij publieke dienstverlening.

6.2 AANBEVELINGEN

Naar aanleiding de getrokken conclusies in de vorige paragraaf kunnen een tweetal aanbevelingen gedaan worden aan lokale overheden, in het bijzonder aan beleidsmedewerkers. Geconcludeerd is dat op basis van dit onderzoek naar arbeidsmarkt re-integratiebeleid niet vastgesteld kan worden dat coproductie leidt tot meer en betere publieke diensten. Echter, dit betekent niet dat coproduceren met burgers niet *kan* leiden tot een verbetering van publieke dienstverlening. Dit betekent dat het belangrijk is te bedenken onder welke condities coproductie mogelijk wel een positieve invloed heeft. Coproductie kan mogelijk leiden tot betere publieke dienstverlening wanneer het beleidsterrein niet te complex is en wanneer effecten van het beleid niet afhankelijk zijn van veel verschillende (externe) factoren.

Daarom is als allereerste aan te raden dat wethouders of beleidsmedewerkers goed nadenken of de omvang en de aard van het beleidsprobleem of beleidsterrein geschikt is voor coproductie met 'de samenleving'. Naar aanleiding van dit onderzoek is namelijk gebleken dat re-integratie van werklozen een complex vraagstuk is. Het is lastig om inzicht te krijgen in de vraag: waarom is een persoon uit de uitkering gestroomd? Lag dit aan het re-integratietraject? Of aan andere factoren? Of geen van beiden en was het puur toeval? Bovendien is bij dit beleidsterrein sprake van mensen die zich in kwetsbare posities bevinden. Als mensen werkloos worden blijkt dit een grote impact te hebben op hun psychologisch welzijn. Mocht een 'experiment' met het toepassen van coproductie mislukken, dan betekent dit niet dat een of ander leuk project in de buurt niet is gelukt, maar kan dit reële impact hebben op het leven van deze mensen. Mogelijk betekent dit dat arbeidsmarkt re-integratiebeleid geen geschikt beleidsterrein is.

Als tweede is aan te raden dat lokale overheden veel aandacht besteden aan de vraag: hoe ga ik het proces van coproductie inrichten? In het geval van de gemeente Breda is gekozen om het in te richten als een subsidieaanvraag. Het is echter de vraag of dit de ideale manier is om coproductie in te richten. Mogelijk kan coproductie beter tot stand komen wanneer het op een andere manier ingevuld wordt en kan bijvoorbeeld blijken dat het op die manier wel (een positieve) invloed heeft op de resultaten van publieke dienstverlening.

Hoofdstuk 7 Discussie

In dit hoofdstuk wordt het onderzoek kritisch bekeken. In de eerste paragraaf wordt een reflectie gegeven op de theorie en de methode. Vervolgens worden in de tweede paragraaf aanbevelingen gedaan voor verder wetenschappelijk onderzoek.

7.1 REFLECTIE

Bij het doen van wetenschappelijk onderzoek is het belangrijk om kritisch te kijken naar de gebruikte theorieën en de onderzoeksmethoden.

In deze thesis staat het leerstuk coproductie centraal, waar coproductie gedefinieerd is volgens de definitie van Bekkers (1996). Met behulp van deze definitie zijn vier componenten onderscheiden. In deze thesis is gebruik gemaakt van de vier componenten om de mate van coproductie te beoordelen bij de individuele casussen. Achteraf gezien kan betwijfeld worden of de aanwezigheid en de mate van coproductie daadwerkelijk te beoordelen valt door te vragen naar een score op een schaal van één tot vijf bij deze vier componenten. Dit omdat overige opmerkingen in interviews over de samenwerking tussen de initiatiefnemer(s) en de gemeente Breda soms tegenstrijdig waren met de beoordelingen van de vier componenten. Het is mogelijk dat de respondenten sociaal wenselijke antwoorden gegeven hebben op de vragen naar de vier componenten. Dit kan komen doordat ik als onderzoeker het interview afgenomen heb vanuit de positie als stagiaire van de gemeente Breda en de casussen van de gemeente Breda subsidie hebben ontvangen. Het is mogelijk dat de relatie van de onderzoeker met het onderzoeksobject de onderzoekssituatie beïnvloed. Daarnaast is het ook mogelijk dat de respondenten een andere interpretatie hadden van de vier componenten tijdens het toekennen van waarden bij de componenten. De componenten waren niet uitgebreid toegelicht in het interview, maar werd alleen gevraagd naar in hoeverre de componenten volgens de respondenten aanwezig waren. Hierdoor kan de beoordeling van de componenten anders zijn, dan wanneer er sprake was van een eenduidige interpretatie bij zowel de onderzoeker als de respondent.

Vervolgens is het belangrijk om aandacht te besteden aan de uitvoering van het onderzoek. In methodologisch opzicht kan een aantal beperkingen in dit onderzoek genoemd worden. Een belangrijke beperking in dit onderzoek is dat het onderzoek zich richt op casussen, oftewel gevalstudies. Dit levert beperkingen op wat betreft het doen van generaliseerbare uitspraken, aangezien de context altijd verschillend is.

Als tweede is gebleken dat arbeidsmarkt re-integratie(beleid) een interessant, maar ook een complex vraagstuk is. Onderzoek naar de effectiviteit van arbeidsmarkt re-integratiebeleid blijkt niet eenvoudig. De kans dat iemand wel of niet uitstroomt naar betaalde arbeid, kan afhankelijk zijn of verklaard worden door potentiële alternatieve verklarende factoren zoals macro economische, institutionele en individuele factoren. Ook het re-integratieproces zelf kan een invloed hebben op de resultaten. Op dit moment blijft bij dit onderzoek verborgen wat precies 'het werkzame element' is bij de re-integratietrajecten in de zes casussen, waardoor gesproken kan worden over een 'blackbox'. In dit onderzoek zijn deze alternatieve factoren grotendeels buiten beschouwing gehouden, doordat de centrale focus lag op coproductie als verklarende factor. Het is mogelijk dat deze alternatieve verklarende factoren wel invloed gehad hebben op de resultaten in dit onderzoek.

Als derde is het belangrijk om te benoemen dat met deze thesis alleen inzicht gegeven is in de bruto uitstroom. Dit betekent dat niet bewezen is in dat deelname aan een re-integratietraject in een casus, daadwerkelijk geleid heeft tot uitstroom naar betaalde arbeid. Mogelijk was een cliënt ook zonder het re-integratietraject aan het werk gekomen. Mogelijk is het gewoon puur toeval dat een cliënt is uitgestroomd en kan het niet worden toegeschreven worden aan het re-integratietraject. Verder geeft deze thesis ook geen inzicht in of de bruto uitstroom duurzaam is. Met duurzaam wordt bedoeld dat een cliënt die eenmaal aan het werk is, ook aan het werk blijft en dus niet terugvalt in de uitkering. In deze thesis is gekeken naar de opbrengsten op de korte termijn, namelijk maximaal twee jaar na afloop van de zes casussen. Het is mogelijk dat de huidige percentages bruto uitstroom per casus op de lange termijn lager of hoger worden. De percentages kunnen lager worden doordat cliënten op een later tijdstip weer in de uitkering terecht kunnen komen. De percentages kunnen ook hoger worden doordat cliënten pas op een later tijdstip uitstromen naar betaalde arbeid. Dit is zeker in dit onderzoek een mogelijkheid, aangezien een aantal casussen niet op korte termijn gericht waren op het toeleiden naar een betaalde baan.

Als laatste is in dit onderzoek de groep cliënten, de 'N', zowel per casus als in totaliteit relatief gezien zeer klein, waardoor de getrokken conclusies stoelen op een smalle empirische basis. Bij onderzoeken naar de effectiviteit van arbeidsmarkt re-integratiebeleid wordt vrijwel altijd gewerkt met grote aantallen. Het is mogelijk dat de (kwantitatieve) bevindingen en de daarop gebaseerde conclusies in dit onderzoek hierdoor minder betrouwbaar zijn, dan wanneer onderzoek gedaan zou zijn naar een grotere 'N' (groep cliënten). Om die reden is tevens de keuze gemaakt om niet met behulp van SPSS een data-analyse uit te voeren, bijvoorbeeld een logistische regressieanalyse, aangezien hier geen betrouwbare resultaten uit zouden komen.

Ondanks de bovenstaande beperkingen, sluiten we de thesis niet af met niets. Het onderzoek biedt namelijk nieuwe inzichten en geeft nieuwe informatie over de effecten van het toepassen van coproductie bij publieke dienstverlening. Daarnaast heeft het onderzoek bijgedragen aan het leveren van relevante inzichten in de 'zachte' effecten van arbeidsmarkt re-integratiebeleid. Waar veel onderzoeken naar de effectiviteit van arbeidsmarkt re-integratiebeleid zich puur richten op de netto of bruto uitstroom ('harde' effecten), heeft deze thesis ook inzicht gegeven in hoeverre re-integratietrajecten ook een aantal latente functies van werk kunnen vervullen die door de werkloosheid zijn weggevallen bij cliënten.

7.2 AANBEVELINGEN VOOR VERDER WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

De resultaten van dit onderzoek zijn niet uitputtend, vandaar dat er een aantal aanbevelingen gedaan kan worden voor vervolgonderzoek.

In de vorige paragraaf is aangegeven dat een van de beperkingen van het onderzoek is dat alternatieve verklarende factoren grotendeels buiten beschouwing zijn gelaten, maar dat deze factoren mogelijk wel van invloed zijn geweest op de bruto uitstroom. Het is aan te raden om in vervolgonderzoek de invloed van deze verschillende factoren te onderzoeken, zodat het mogelijk wordt om beter inzicht te krijgen in wat de werkzame mechanismen zijn die ertoe leiden dat cliënten uitstromen naar betaalde arbeid. Bovendien kan door het betrekken van deze factoren blijken 'wat voor wie werkt' bij arbeidsmarkt re-integratiebeleid en zodoende bijdragen aan het verbeteren van de effectiviteit van arbeidsmarkt re-integratiebeleid van lokale overheden. Hiervoor is het nodig dat in vervolgonderzoek

een grotere 'N' wordt gebruikt, zodat met behulp van SPSS een regressieanalyse uitgevoerd kan worden. Met deze regressieanalyse kan onderzocht worden of er samenhang is tussen bruto uitstroom (als afhankelijke dichotome variabele) en meerdere factoren (als onafhankelijke variabelen).

Als tweede is het aan te raden om in vervolgonderzoek naar arbeidsmarkt re-integratie gebruik te maken van experimentele opzetten, waar een groep cliënten wel een traject volgt en een controlegroep cliënten geen traject volgt. Hierdoor is het mogelijk om uitspraken te doen over de netto effectiviteit arbeidsmarkt re-integratiebeleid, de causale relatie tussen deelname aan een traject en uitstroom. Ondanks een aantal onderzoeken die verslag hebben gedaan van ervaringen met een experimentele opzet, blijkt nog steeds weinig bekend over de netto effectiviteit arbeidsmarkt re-integratiebeleid. Dit terwijl al decennialang in Nederland vrij veel geld besteedt wordt aan re-integratievoorzieningen om werklozen weer aan het werk te helpen.

Tot slot is de samenwerking bij de casussen niet in de praktijk geobserveerd. Het is mogelijk dat hierdoor bepaalde zaken met betrekking tot de samenwerking niet aan het licht zijn gekomen. Het is mogelijk dat de respondenten in de interviews, met betrekking tot de vragen naar de vier componenten, sociaal wenselijke antwoorden hebben gegeven. Dit zou ook een aanvulling kunnen zijn voor vervolgonderzoek.

Literatuurlijst

A

Alford, J. (1998). A public management road less travelled: clients as co-producers of public Services. *Australian Journal of Public Administration*, 57(4), 128 – 137.

Alford, J. (2002). Defining the client in the public sector: A social-exchange perspective. *Public administration review*, 62 (3), 337 – 346.

Anderson, J. & Clary, B. (1987). Coproduction in emergency medical services. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 16, 33 – 42.

Asquer, A. (2012). Co-investment of public services: are clients willing to do it? Seminar on “Co-production in public services: the state of the art”, Corvinus University, Budapest, 22-23 November.

B

Beer, P. (1999). Wat is het nut van werken? *Amsterdams Sociologisch Tijdschrift*, 26(1), 25 – 57.

Bekkers, V.J.J.M. (1996). Coproductie in het milieubeleid: op zoek naar een nieuwe sturingsconceptie. *Bestuurswetenschappen*, 3, 177 – 194.

Birch, A.H. (2002). *Concepts and theories of modern democracy*. London/New York: Routledge.

Boer de, F. (2006). *Mixed Methods: een nieuwe methodologische benadering?* KWALON, 11(2), 5 – 10.

Bogaard van de, S. (2015). Nieuwe bezuinigingsronde vraagt om slimme aanpak. Retrieved from https://www.bngbank.nl/BG%20Articles/BNG.0026%20Periodiek_4-2015_Binnenwerk%20P20-P22.pdf

Boeije, H. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek*. Amsterdam: Boom

Bovaird, T. (2007). Beyond engagement and participation: user and community coproduction of public services. *Public administration review*, 67(5), 846 – 860.

Bovaird, T. & Löffler, E. (2009). *Public management & governance*. London: Taylor & Francis Ltd.

Branden, T. & Helderma J-K. (2012). The trade-off between capital and community: the conditions for succesfull coproduction in housing. *Voluntas*, 23(4), 1139 – 1155.

Branden, T. & Pestoff, V. (2006). Co-production, the third sector and the delivery of public services. *Public Management Review*, 8(4), 493-501. doi: 10.1080/14719030601022874.

Bregman, R. (2014). Het failliet van de Nederlandse werklozenindustrie. De Correspondent. Retrieved from

<https://decorrespondent.nl/754/Het-failliet-van-de-Nederlandse-werklozenindustrie/28987530-054a9ebb>

Brudney, J.L. & England, R.E. (1983). Toward a definition of the coproduction concept. *Public administration review*, 43(1), 59 – 65.

Brudney, J.L. (1984). Local coproduction of services and the analysis of municipal productivity. *Urban Affairs Review*, 19, 465 – 484.

Buurman, M.W.J.M. (2008). Reintegratiebeleid: Wat zijn de resultaten en wat zijn ze waard? *Tijdschrift voor Openbare Financiën*, 40 (2), 40 – 47.

C

Centraal Bureau voor de Statistiek (2015). *Nederland in 2014. Een economisch overzicht*. Den Haag: CBS

Centraal Planbureau (2013). *Decentralisaties in het sociaal domein*. Den Haag: CPB

Coaffee, J. & Healey, P. (2003). 'My voice, my place': Tracking transformations in urban governance, *Urban Studies*, 40(10), 1979 – 1999.

Creswell, J.W. (2003). *Research design: qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. Thousand Oaks. Londen & New Delhi: Sage Publications.

E

Edelenbos, J. (2000). *Proces in vorm: Procesbegeleiding van interactieve beleidsvorming over lokale ruimtelijke projecten*. Utrecht: Lemma.

Edelenbos, J. & Monninkhof, R. (2001). *Lokale interactieve beleidsvorming: een vergelijkend onderzoek naar de consequenties van interactieve beleidsvorming voor het functioneren van de lokale democratie*. Utrecht: Lemma.

Elander, I. (2002). Partnerships and urban governance. *International Social Science*, 54(172), 191 – 204. doi: 10.1111/1468-2451.00371.

Evans S.T. and Haworth, J.T., 1991. Variations in personal activity, access to categories of experience and psychological well-being in unemployed young adults. *Leisure Studies* 10, 249–264.

G

Garn, H., Flax, M., Springer, M. & Taylor, J. (1976). Models for indicator development: a framework for policy analysis. *The Urban Institute Paper*, 1206 –1217. Washington, DC: The Urban Institute.

Gemeente Amsterdam. (2015). Beleidsvoorschriften werk, participatie en inkomen. Hoofdstuk 1: Re-integratie en participatie. Retrieved from <http://www.amsterdam.nl/beleidwerkeninkomen/1-re-integratie/>

Gemeente Katwijk. (2014). Beleidsplan re-integratie 2015. Participatiewet. Retrieved from [http://www.katwijk.nl/fileadmin/afbeeldingen/Bestanden/Werk_en_inkomen/Beleidsplan Re-integratie 2015 Participatiewet.pdf](http://www.katwijk.nl/fileadmin/afbeeldingen/Bestanden/Werk_en_inkomen/Beleidsplan_Re-integratie_2015_Participatiewet.pdf)

Gemeente Tilburg. (2014). Infoblad Participatiewet 2015. Retrieved from http://www.tilburg.nl/fileadmin/files/inwoners/Infoblad_Participatiewet.pdf

Ghuri, P.N. & Gronhaug, K. (2010). *Research methods in business studies: A practical guide*. London: FT Pearson.

Graaf de, L. (2007). *Gedragen beleid. Een bestuurskundig onderzoek naar interactief beleid en draagvlak in de stad Utrecht*. Delft: Eburon.

Gratton, C. & Jones, I. (2004). *Research methods for sport studies*. London: Routledge.

Groot, I., Hollanders D., Hop, J.P. & Onderstal, S. (2006). *Werkt de reïntegratiemarkt? Onderzoek naar marktwerking op de reïntegratiemarkt*. Amsterdam: SEO.

Groot I., Graaf de, M., Hop, P., Kok, L., Fermin, B., Ooms, D. & Zwinkels, W. (2008). *De lange weg naar werk: Beleid voor langdurig uitkeringsgerechtigden in de WW en de WWB*. Amsterdam: SEO.

H

Hajer, M. A. & Wagenaar, H. (Ed.) (2003). *Deliberative Policy Analysis: Understanding Governance in the Network Society*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hak, T. (2007). Theorie toetsen in kwalitatief onderzoek. *Tijdschrift voor Kwalitatief Onderzoek in Nederland*, 12(3), 5 – 13.

Hall, S. and Rowlands, R. (2005). Place making and large estates: Theory and practice (pp. 47 – 62). In van Kempen, R. Dekker, K. Hall & I. Tosics (Ed.). *Restructuring Large Housing Estates in Europe*. Bristol: The Policy Press.

Heckman, J.J., Lalonde, R.J. & Smith, J.A. (1999). The Economics and Econometrics of Active Labor Market Programs (pp. 1865-2097). In O. Ashenfelter & D. Card (Ed), *Handbook of labor economics*. Amsterdam: Elsevier.

Heekelaar, M. (2013). Hoe kom ik financieel uit met de budgetten voor werk en inkomen? Retrieved from <http://docplayer.nl/1519006-Participatie-wet-casusboekje.html>

Heul, van der, H., Berendsen E.M., Eijken van der, B.C.J.L. & Vlek, R.J.J. (2003). *Op weg naar werk. Een evaluatie van sluitende aanpak in de WW*. Amsterdam: UWV.

J

Jahoda, M. (1979). The Impact of Unemployment in the 1930s and 1970s. *Bulletin of the British Psychological Society*, 32, 309 – 14.

Jakobsen, M. (2012). Can government Initiatives Increase Co-production? Results of a Randomized Field Experiment. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 23(1), 27 – 54.

Jakobsen, M. & Andersen, S.C. (2013). Coproduction and Equity in Public Service Delivery. *Public Administration Review*, 73(5), 704 – 713.

Jessop, B. (1993). Towards a Schumpeterian workfare state? Preliminary remarks on a post-Fordist political economy. *Studies in Political Economy*, 40, 7 – 39.

Joshi, A. & Moore, M. (2003). Institutionalised co-production: unorthodox public service delivery in challenging environments. *Journal of Development Studies*, 40(4), 31 – 49.

K

Klijnsma, J. (2014). Brief Ministerie Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan de Voorzitter van de Tweede Kamer, 17 maart 2014. Den Haag: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Kok, L., Korteweg, J.A. & Meer van der, M. (2004). *Evaluatie sluitende aanpak 1998-2003*. Amsterdam: SEO.

Koning de, J., Hek de, P., Mallee, L., Rosing, F. & Groenewoud, M. (2014). *Uitkomsten en ervaringen experimenten netto-effectiviteit re-integratiebeleid*. Amsterdam: SEOR

Koning, P., Paantjens, M., Vaal, C. & van der Veen, R. (2013). Investeren in participeren. Kennis voor de uitvoering van werk en inkomen. Den Haag: Kennisplatform Werk en Inkomen.

Koning, J., Gelderblom, A., Zandvliet, K. & Boom van den, L. (2005). *De effectiviteit van re-integratie. De stand van zaken*. Amsterdam: SEOR.

Koppenjan, J. & Klijn, E.H. (2004). *Managing uncertainties in networks*. London: Routledge.

L

Lelieveldt, H. & Dekker, K. (2006). 'Between the devil and the deep blue sea'. Maatschappelijk middenveld, co-productie en de spanning tussen representativiteit en effectiviteit bij de aanpak van buurtproblemen. Paper voor de workshop lokale politiek van het politicologen etmaal 2006.

Levine, C. (1984). Citizenship and service delivery: The promise of co-production. *Public Administration Review*, 47, 26 – 34.

M

Machin, S. & Manning, A. (1999). The causes and consequences of longterm unemployment in Europe. In O. Ashenfelter & D. Card (Ed), *Handbook of labor economics* (pp. 3085 – 3139). Amsterdam: Elsevier.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2008). *Rapport beleidsdoorlichting re-integratie*. Den Haag: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

N

Needham, C. (2008a). *Citizens, Consumers and Co-producers*. London: The Catalyst Forum.

Needham, C. (2008b). Realising the potential of co-production: negotiating improvements in public services. *Social Policy and Society*, 7, 221 – 231. doi: 10.1017/S1474746407004174

O

Ostrom, E. (1996). Crossing the great divide: coproduction, synergy and development. *World development*, 24(6), 1073 – 1087.

P

Parks, R.B., Baker, P.C., Kiser, L., Oakerson, R., Ostrom, E., Ostrom, V., Percy, S.L., Vandivort, M.B., Whitaker, G.P. & Wilson, R. (1981). Consumers as coproducers of public services: some economic and institutional consideration. *Policy Studies Journal*, 9(7), 1001 – 1011.

Percy, S.L. (1984). Citizen Participation in the Co-production of Urban Services. *Urban Affairs Review*, 19(4), 431 – 46.

Pestoff, V. (2006). Citizen and co-production of welfare services: childcare in eight European countries. *Public Management Review*, 8(4), 503 – 519. doi: 10.1080/14719030601022882 .

Pestoff, V. (2014). Hybridity, Coproduction, and Third Sector Social Services in Europe. *American Behavioral Scientist*, 58(11), 1412 – 1424. doi: 10.1177/0002764214534670.

Prahalad, C.K. & Ramaswamy, V. (2002). The Co-Creation Connection Companies spent the 20th century managing efficiencies. They must spend the 21st century managing experiences. Retrieved from <http://www.strategybusiness.com/article/18458?gko=f472b>

R

Rijksoverheid. (n.d.). Participatiewet. Retrieved from <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/participatiewet>

S

Schlappa, H. (2012). Co-management in urban regeneration: New perspectives on transferable collaborative practice. In V. Pestoff, T. Brandsen & Verschuere (Ed.), *New public governance, the third sector and co-production* (pp. 227-244). New York: Routledge.

Saunders, M., Lewis, P. & Thornhill, A. (2004). *Methoden en technieken van onderzoek*. Amsterdam: Pearson Prentice Hall.

Steen van der, M., Chin-A-Fat, N., Twist van, M. & Scherpenise, J. (2014). *Naar een ge(s)laagde strategie: Een evaluatie van het Interdepartementaal Programma BioBased Economy*. Den Haag: NSOB.

Steen, T. & Eijk van, C. (2012). Comprehending citizens' motivations to participate in coproduction of public services. Paper for the Seminar on 'Co-production: the State of the Art', Budapest.

Steen van der, M., Scherpenisse, J., Hajer, M., Gerwen van, O. & Kruitwagen, S. (2014). *Leren door doen: Overheidsparticipatie in een energieke samenleving*. Den Haag: NSOB.

Stoker, G. (1995). Regime theory and urban politics. In D. Judge, G. Stoker & H. Wolman (Ed). *Theories of Urban Politics* (pp. 54–71). London: Sage.

Swanborn, P.G. (1996). A common base for quality control criteria in quantitative and qualitative research. *Quality and Quantity*, 30(1), 19 – 35.

Swanborn, P.G. (2010). *Case study research: what, why and how?* London: SAGE publications Ltd.

Swarts, A. (2006). Coproductie? Een kwestie van balancerend sturen! Een casestudie naar factoren die de beleidsuitvoering belemmeren binnen coproducties (Master's thesis, Erasmus Universiteit Nederland).

T

Thiel van, S. (2007). *Bestuurskundig onderzoek. Een methodologische inleiding*. Bussum: Coutinho.

Tops, P.W. (1999). Co-productie als bestuursstijl. Ervaringen en vuistregels. *Bestuurswetenschappen*, 3, 201 – 225.

U

Underlid, K. (1996). Activity during unemployment and mental health. *Scandinavian Journal of Psychology*, 37, 269 – 281.

V

Vamstad, J. (2012). Co-production and service quality: a new perspective for the Swedish welfare state. In V. Pestoff, T. Brandsen & Verschuere (Ed.), *New public governance, the third sector and co-production* (pp. 297-316). New York: Routledge.

Veen van der, T. (2014) De tegenprestatie van de Participatiewet. Dwangarbeid of normale burgerlijke verplichting (Master's thesis, Open Universiteit Nederland). Retrieved from <http://lnx-hrl-075v.web.pwo.ou.nl/bitstream/1820/5973/1/van%20der%20veen.pdf>

Verba, S., Nie, N.H. & Kim, J. (1971). *The modes of democratic participation: a cross-national comparison*. Beverly Hills: Sage Publications.

Verba, S., Scholzman, K.L. & Brady, H.E. (1995). *Voice and equality: civic voluntarism in American politics*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University press.

Vereniging Nederlandse Gemeenten. (2013). Drie decentralisaties. Retrieved from https://vng.nl/files/vng/brieven/2013/attachments/drie-decentralisaties_20130923.pdf

Verschuere, B., Brandsen, T. & Pestoff, V. (2012). Co-production: the state of the art in research and future agenda. *Voluntas*, 23(4), 1083 – 1101. doi: 10.1007/s11266-012-9307-8.

Vereniging Nederlandse Gemeenten (2013). Drie decentralisaties. Retrieved from https://vng.nl/files/vng/brieven/2013/attachments/drie-decentralisaties_20130923.pdf

Verschuere, B. & Steen, T. (2015). Cocreatie en coproductie van publieke diensten: een uitdaging. *IMPULS*, 2, 7 – 12.

Voorberg, W. H., Bekkers, V. J. J. M. & Tummers, L. G. (2014). A systematic review of co-creation and co-production: embarking on the social innovation journey. *Public Management Review*, 17(9), 1333 – 1357. doi: 10.1080/14719037.2014.930505.

W

Wanberg, C. R., Griffiths, R. F. & Gavin, M. B. (1997). Time structure and unemployment: A longitudinal investigation. *Journal of occupational and organizational psychology*, 70, 75 – 95.

Warren, R., Harlow, K.S. & Rosentraub, M.S. (1982). Citizen participation in the production of services: Methodological and policy issues in coproduction research. Presented at the annual meeting of the Western Political Science Association. San Diego, March 25 – 26.

Wilson, R. K. (1981). Citizen Coproduction as a Mode of Participation: Conjectures and Models. *Journal of Urban Affairs*, 3, 37 – 49.

Y

Yin, R.K. (2003). *Case Study Research: Design and Methods*. Londen: Sage.

Z

Zwinkels, W. (2005). Prestaties van reïntegratiebedrijven vergeleken: Benchmarking en effectiviteit. In E.L. de Vos & J. van Genabeek (Ed.), *Verraderlijk effectief. Prestatiemeting van reïntegratie en activering deel 2*. Hoofddorp: TNO Arbeid.

Zwinkels, W. (2007). Effectiviteit van re-integratie: onbenutte potenties van privatisering. *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, 23(2), 121 – 131.

Bijlage 1 Topic list

In deze bijlage staat de topic list die voor het afnemen van de interviews opgesteld is en als handleiding heeft gediend bij het afnemen van de interviews. Het is een topic list omdat niet alle vragen daadwerkelijk in elk interview naar voren zijn gekomen, aangezien dit bij sommige interviews niet relevant was. Ook is het voorgekomen dat andere vragen zijn gesteld in de interviews, die vooraf niet voorzien waren. Dit hangt samen met de keuze voor semi-gestructureerde interviews waarbij niet letterlijk een vooropgestelde vragenlijst in een interview gevraagd wordt, maar ingespeeld wordt op de (antwoorden van de) respondent.

INITIATIEFNEMERS

1. Introductie

- Kunt u iets vertellen over uzelf en uw rol bij het project?

2. Opzet project

- Kunt u iets vertellen over het project?
- Wat was het doel van het project?
- Wat was de doelgroep van het project?
- Welke activiteiten en/of instrumenten zijn ingezet tijdens het project?
- Hoe worden cliënten geselecteerd/hoe komen cliënten hier terecht?

3. Proces

- Hoe is het project verlopen?
- Wat ging er goed tijdens het project?
- Wat ging er minder goed tijdens het project?
- Wat had er achteraf beter gekund? / wat zijn verbeterpunten m.b.t. uw project?

4. Opbrengsten

- In hoeverre zijn naar uw mening de vooraf gestelde doelen van het project bereikt?
- Wat zijn positieve effecten (op de cliënten) van het project?
- Wat zijn minder positieve effecten (op de cliënten) van het project?
- Wat zijn overige effecten (dan wel positief of minder positief) die waarneembaar zijn na afloop van het project?
- Wat zijn bij dit project volgens u de succesfactoren?

5. Samenwerking

- Wat vindt u van de samenwerking met de gemeente Breda?
- Wat vindt u van de communicatie van de gemeente Breda?
- Wat zijn verbeterpunten voor de samenwerking?
-

6. Coproductie

- In hoeverre bent u van mening dat er sprake is van wederzijdse afhankelijkheid tussen u en de gemeente Breda?
- In hoeverre bent u van mening dat er sprake is van een gezamenlijk beeld over de problematiek bij u en de gemeente Breda?
- In hoeverre vindt u dat de gemeente u heeft gefaciliteerd voor, tijdens en na het project?

- In hoeverre bent u van mening dat er sprake is van wederzijds voordeel?

7. Algemene afsluiting

- Heeft u nog overige opmerkingen over het project?

MEDEWERKERS VAN DE ATEA-GROEP

1. Introductie

- Kunt u iets vertellen over uzelf en uw werkzaamheden bij de ATEA-groep?
- Bij welke projecten van de Innovatieve Re-integratieproeftuin bent u betrokken geweest?
- Wat was uw rol hierbij?

2. Opzet project

- Kunt u iets vertellen over het project?
- Wat was het doel van het project?
- Wat was de doelgroep van het project?
- Welke activiteiten en/of instrumenten zijn ingezet tijdens het project?
- Hoe worden cliënten geselecteerd/hoe komen cliënten hier terecht?

3. Proces

- Hoe is het project verlopen?
- Wat ging er goed tijdens het project?
- Wat ging er minder goed tijdens het project?
- Wat had er achteraf beter gekund?

4. Opbrengsten

- In hoeverre zijn naar uw mening de vooraf gestelde doelen van het project bereikt?
- Wat zijn positieve effecten (op de cliënten) van het project?
- Wat zijn minder positieve effecten (op de cliënten) van het project?
- Wat zijn overige effecten (dan wel positief of minder positief) die waarneembaar zijn na afloop van het project?
- Wat zijn bij dit project volgens u de succesfactoren?

5. Samenwerking

- Wat vindt u van de samenwerking bij het project (vooraf, tijdens en achteraf)?
- Wat vindt u van de communicatie tijdens het project?
- Wat zijn verbeterpunten voor de samenwerking?

6. Algemene afsluiting

- Heeft u nog overige opmerkingen over het project?

CLIËNTEN

1. Introductie

- Kunt u wat vertellen over uzelf?
- U heeft deelgenomen aan [project]. Waarom heeft u daaraan deelgenomen? Of op welke manier bent u hier terecht gekomen?

2. Proces

- Hoe is naar uw mening het project verlopen?
- Welke activiteiten en/of instrumenten zijn ingezet tijdens het project?
- Wat ging er goed tijdens het project?
- Wat ging er minder goed tijdens het project?
- Wat had er achteraf beter gekund?

3. Opbrengsten

- Wat waren uw verwachtingen van het project?
- Wat zijn naar uw mening de positieve effecten van het project (op u)?
- Wat zijn naar uw mening de minder positieve effecten van het project (op u)?
- Wat zijn overige effecten (dan wel positief of minder positief) die waarneembaar zijn na afloop van het project?

4. Algemene afsluiting

- Heeft u nog overige opmerkingen over het project?

Bijlage 2 Codeboom

Nodes				
Name	Sources	References		
Algemeen		0		0
Aanleiding project		5		11
Achtergrond respondent		1		1
Doel project		8		18
Doelgroep project		5		7
Inhoud		0		0
Opbrengsten		1		1
Groep ATEA		3		12
Groep cliënten		1		1
Maatschappelijke b		3		3
Negatief		6		7
Overig		8		15
Persoonlijke ontplo		13		33
Sociale contacten		10		19
Sociale status		6		14
Tijdstructurering		6		9
Proces		0		0
Activiteiten project of omsc		3		6
Belemmeringen of negatiev		1		2
Groep ATEA		5		22
Groep cliënten		6		26
Groep initiatiefnemer		3		7
Rol in project		1		1
Selectie cliënten		8		16
Slechte selectie		2		8
Succesfactoren		1		3

☐	☐ Samenwerking		1	3
☐	☐ Groep ATEA		1	1
☐	☐ Groep client		2	3
☐	☐ Groep initiatiefnemer		0	0
☐	☐ Mate van coproductie		0	0
	☐ Gezamenlijk beeld prob		5	5
	☐ Gezamenlijke beleidspr		5	5
	☐ Wederzijds voordeel		5	5
	☐ Wederzijdse afhankelijk		5	6

Bijlage 3. Lijst respondenten

Nummer	Respondent	Functie/rol
1	<i>Atika Badai</i>	Re-integratiecoach ATEA
2	<i>Ayfer Bas-Arican</i>	Re-integratiecoach ATEA
3	<i>Erik-Jan Voeten</i>	Klantmanager rechtmatigheid ATEA
4	<i>Erna Smeekens</i>	Oprichter en voorzitter Stichting Tientjes
5	<i>Evelyne Segniagbeto</i>	Cliënt/bijstandsgerechtigde
6	<i>Hans Udo</i>	Directeur van stichting Tientjes
7	<i>Harry Aydin</i>	Coach en Klantmanager Zelfstandigen & Servicepunt Starters en Ondernemers bij ATEA
8	<i>Henriette de Beukelaar</i>	Cliënt/bijstandsgerechtigde
9	<i>Jose de Brouwer</i>	Cliënt/bijstandsgerechtigde
10	<i>Marianne Bijlsma</i>	Medewerker stichting Werken aan de Wijk
11	<i>Mirjam van de Mortel</i>	Cliënt/bijstandsgerechtigde
12	<i>Monique Kooy</i>	Cliënt/bijstandsgerechtigde
13	<i>Pieter Vermeer</i>	Oprichter DeBroekriem
14	<i>Rabia Nouhi-Nnough</i>	Voorheen cliënt/bijstandsgerechtigde
15	<i>Sonja Spoelstra</i>	Oprichter Congruensis
16	<i>Sytze Wierda</i>	Cliënt/bijstandsgerechtigde
17	<i>Tessa van der Zouwen</i>	Re-integratiecoach ATEA
18	<i>Thushanthi Kathiran</i>	Cliënt/bijstandsgerechtigde
19	<i>Yvonne Brabander</i>	Oprichter Seneca Consultancy B.V. & Brainlife